

Jaarstukken 2018

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Registratienummer
18.0324833

Datum
8 mei 2019

Versie
v.06

Status
Definitief

Afdeling
Financiën, Control & Belastingen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	6
1.2 Terugblik op hoofdlijnen	7
Deel 1 – Effecten in detail	16
2. Waterveiligheid	17
3. Wateroverlast beperken	31
4. Watertekort voorkomen	41
5. Gezond water	46
6. Schoon water	49
7. Veilige (vaar)wegen	59
8. Crisisbeheersing	64
9. Bestuur en Organisatie	68
Deel 2 – Verplichte paragrafen	85
10. Ontwikkelingen in het begrotingsjaar 2018	86
11. Incidentele baten en lasten 2018	87
12. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	88
13. Weerstandscapaciteit en risicomanagement	89
14. Bedrijfsvoering	90
15. Waterschapsbelastingen	92
16. Financiering	95
17. Verbonden partijen	99
18. Aanbevelingen	106
Deel 3 – Jaarrekening	109
19. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	110
20. Balans	113

20.1	Balans per ultimo boekjaar	113
20.2	Toelichting op de balans per ultimo boekjaar	114
21.	Exploitatie	126
21.1	Exploitatierkening naar effect	126
21.2	Toelichting begrotingsafwijkingen	126
21.3	Toelichting op de exploitatierkening naar effect	129
22.	Exploitatie naar kostendragers	130
23.	Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	132
23.1	Toelichting op de exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	133
24.	Vermelding topinkomens	136
25.	Gebeurtenissen na balansdatum	136
26.	Controleverklaring	137
1.	Bijlagen	141
1.1	Afkortingen	142
1.2	Samenstelling bestuur	144

1. Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken 2018 van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Bij het opstellen van de begroting hebben we ons best gedaan een reële planning te maken. Door de inzet van onze medewerkers tijdens de droogte en de perikelen in de markt wijkt de werkelijkheid af van onze planning. Toch hadden we een goed jaar want de prestaties zijn voor het overgrote deel volgens afspraak uitgevoerd.

Het neerslagtekort in de zomer liep op naar recordhoogte en de crisisbeheersingsorganisatie is bijna twee maanden opgeschaald geweest naar Alarmfase 2. Gelukkig hebben we gedurende de hele zomer voldoende zoetwater kunnen inlaten vanuit het IJssel- en Markermeer en hebben zich in ons beheergebied geen echt kritische situaties voorgedaan. Ruim 200 medewerkers zijn betrokken geweest bij het beperken van de gevolgen van het neerslagtekort.

Naast onze reguliere werkzaamheden is actief ingezet op een aantal belangrijke thema's in ons werk: Het Klimaat en Energieprogramma, ruimtelijke adaptatie, de vernieuwing van de procesautomatisering, informatieveiligheid en privacy, voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet en overdracht van de wegen. Daarnaast constateren wij dat de vraag uit onze omgeving aanzienlijk is toegenomen. Dat blijkt uit de advisering over plannen van derden en de aanvragen voor vergunningen, maar we zien het ook terug in de toegenomen betrokkenheid van ons hoogheemraadschap bij vraagstukken rond klimaatadaptatie, duurzaamheidsvraagstukken en participatie. Onze ambitie op bovengenoemde thema's vraagt veel van de organisatie, waardoor de grenzen van wat mogelijk is gezien middelen en personeel in zicht is.

Samenwerking stond dit jaar centraal, zowel intern als met andere overheden, burgers en marktpartijen. Dit was onder meer te zien bij de grootschalige toepassing van 40.000 m³ eigen grond in het Programma Verbetering Boezemkades (VBK), het oplossen van knelpunten met kabels en leidingen, het openstellen van de subsidieregeling Bodem en Water (waarin de ambitie is opgenomen dat in 2021 ten minste 30% van de agrarische bedrijven betrokken zijn bij waterkwaliteit- en waterkwantiteitbevorderende maatregelen), het participatieproces rondom Durgerdam, het terugplaatsen van een kunstwerk op de Waddenzeedijk Texel, het gezamenlijk optrekken van de afdelingen Watersystemen en Waterketen bij het implementeren van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en de regionale efficiëntie-opgave in de Waterketen.

We hebben dit jaar afgesloten met een positief resultaat van € 5,3 miljoen ten opzichte van de herziene begroting. We zien dat vrijwel alle reguliere exploitatiebudgetten zijn besteed. Er is voortdurend gestuurd en bijgestuurd om binnen de begroting te blijven. Het positieve resultaat is dan ook vrijwel geheel opgebouwd uit incidentele hogere opbrengsten en lagere uitgaven. De druk op de reguliere exploitatiebudgetten blijft onverminderd hoog. Het positieve resultaat zorgt ervoor dat de stand van de watersysteemreserve positief blijft. De investeringen blijven achter bij de begroting. In de afgelopen jaren zijn steeds meer investeringen naar de exploitatiebegroting gebracht. De investeringen die nu nog vanuit de investeringsbegroting worden gefinancierd, zijn veelal complexe en kostbare projecten, die lastig in tijd en geld te beheersen zijn. Verschuiving in planning door vaak exogene factoren leidt daardoor snel tot verschuiving van het kasritme. Met extra beheersingsmaatregelen en risicobeheersing zorgen we voor een beter evenwicht tussen het moment van realisatie van dit soort projecten en de investeringsbegroting.

Mede door de effecten van klimaatverandering – periodes van droogte, hevige neerslag en een stijgende zeespiegel - blijven we ons hard maken voor veilig, schoon en voldoende water. Wij presenteren in deze jaarstukken het overzicht van de resultaten die we hebben behaald en de uitgaven die daarvoor nodig waren.

Foto: Dijkinspecties tijdens de droge warme zomer

1.1 Leeswijzer

De jaarstukken zijn opgebouwd uit het jaarverslag (deel 1 en 2) en de jaarrekening (deel 3). Deel 1 (hoofdstukken 2 tot en met 9) is opgebouwd rond de effecten Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water, Veilige (vaar)wegen, Crisisbeheersing en Bestuur en organisatie. We geven aan wat we hebben gedaan om de beoogde effecten te bereiken en hoe we onze taak in de samenleving hebben opgepakt en uitgevoerd. Deze hoofdstukken hebben een vaste indeling, waarbij we aansluiten bij de begroting. Deel 2 (hoofdstukken 10 tot en met 18) bevat de wettelijk verplichte paragrafen. Deel 3 (hoofdstukken 19 tot en met 26) bevat de jaarrekening inclusief de controleverklaring van onze accountant. In dit deel verantwoorden we onze financiële positie. In de bijlagen staan de overzichten die niet wettelijk zijn voorgeschreven.

Smileys

Om de gewenste resultaten te behalen leveren we prestaties. Die zijn aangegeven in de Begroting 2018. We hebben smileys gebruikt om in de loop van het begrotingsjaar in management- en concernrapportages de voortgang in beeld te brengen.

In deel 1 zijn per prestatie de smileys voor 2018 op de volgende manier aangegeven:

- Deze prestatie loopt qua inhoud en middelen volgens jaarplanning.
- Deze prestatie loopt wat betreft inhoud en middelen achter op de *jaarplanning*. We verwachten de geconstateerde afwijking op te lossen binnen de *totale* planning.
- Deze prestatie loopt niet goed of uit de planning. We verwachten dit niet meer op te lossen binnen de totale planning.

Financiële overzichten

In deze jaarstukken gaan we in op de financiële verschillen tussen de begroting en de realisatie.

We vergelijken de realisatie met de herziene begroting, dus inclusief de door het algemeen bestuur goedgekeurde begrotingswijzigingen. Het algemeen bestuur heeft dit jaar één begrotingswijziging goedgekeurd. In hoofdstuk 21 is deze begrotingswijziging toegelicht. Per hoofdstuk presenteren we twee tabellen: exploitatielasten en investeringsvolumes.

Bij de financiële tabellen is een toelichting opgenomen waarin de relevante afwijkingen tussen begrote en gerealiseerde exploitatielasten en investeringsvolumes zijn verklaard. In de tabellen en teksten kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

1.2 Terugblik op hoofdlijnen

We hebben in de begroting 44 prestaties benoemd. Hiervan lopen er 39 volgens planning, 2 lopen achter op de jaarplanning waarbij de verwachting is dat dit wordt opgelost binnen de totale planning en worden er 3 niet gehaald.

Waterveiligheid

Dit jaar zijn drie HWBP-2-projecten voorbereid: Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam, Markermeerdijk Durgerdam en Zeedijk 't Horntje. De procedure van het Projectplan Waterwet voor de Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam is afgerond en de subsidiebeschikking van het programmabureau Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP-2) is verkregen. Mede omwille van de zorgvuldige beantwoording van de circa 150 ingebrachte zienswijzen is het plan later vastgesteld dan gepland. De realisatie vindt plaats in de periode 2019-2022. Hierdoor zullen de primaire waterkeringen die op het landelijk HWBP-2-programma staan in 2022 in plaats van 2021 op orde zijn.

Verder zijn drie projecten in uitvoering: Prins Hendrikzanddijk, Waddenzeedijk Texel en Hoogwaterkering Den Oever. Deze worden in 2019 afgerond.

De projecten binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) lopen grotendeels conform planning.

Het programma VBK had een succesvol jaar. In totaal is 35 kilometer, in plaats van de geplande 25 kilometer, kade verbeterd. Hierbij speelde samenwerking een belangrijke rol, zowel intern als met andere overheden en marktpartijen. Voorbeelden zijn de grootschalige toepassing van eigen grond (40.000 m³) en het oplossen van knelpunten met kabels en leidingen.

Er zijn twee primaire dijktrajecten, circa 44 km regionale keringen en 142 kunstwerken beoordeeld. We hebben in de veiligheidsrapportage aangetoond dat de veiligheid van de primaire keringen goed is geborgd en dat we 'in control' zijn.

De Visie op Waterveiligheid HHNK 2019 wordt in het eerste kwartaal van 2019 voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Wateroverlast beperken

In het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie heeft inmiddels 80% van de gemeenten een stresstest uitgevoerd. Onze Klimaatatlas is daarbij gebruikt als kennisbron.

Onze vernieuwde watersysteemstudie brengt knelpunten en kwetsbaarheden op het gebied van wateroverlast en watertekort in beeld. Voor ongeveer de helft van het beheergebied is dit onderzoek afgerond. De knelpunten in de vijf pilotgebieden zijn geanalyseerd. Op basis van deze informatie gaan we met drie gemeenten de risicodialoog aan.

We hebben het beheer en onderhoud van het stedelijke water van de gemeenten Beemster en Bergen overgenomen en we zijn in gesprek met gemeenten Uitgeest en Hollands Kroon.

Drie polders uit het programma Wateropgave zijn op orde gebracht, waarmee het totaal op 119 van de 120 polders komt. De laatste polder wordt doorgeschoven naar 2019/2020.

De uitvoering van het baggerprogramma had te lijden onder de droogte, omdat de temperatuur van het oppervlaktewater op veel plaatsen de kritische grens van 25°C overschreed.

De peilbesluiten Wieringerwaard, Waarland en de jaarlijkse herziening 2017 zijn vastgesteld en de peilbesluiten Monnickendam en Waard Nieuwland zijn partieel herzien. De peilbesluiten Schagerkogge, Niedorperkogge, Wieringen, Wieringermeer, Callantsoog/Zijpe, de jaarlijkse herziening 2018 en de partiele herziening Bergermeer zijn voorbereid.

Het meerjarig programma poldergemalen ligt op schema. De gemalen Dijkmanshuizen en Eijerland zijn vervangen en de renovatie van gemaal De Poel is voorbereid.

Watertekort voorkomen

Gedurende de droge warme zomer hebben we vanuit het IJssel- en Markermeer voldoende zoet water kunnen inlaten om de peilen in ons primaire en secundaire watersysteem te handhaven, waardoor schade is voorkomen. Regioadviseurs en specialisten hebben waardevolle informatie opgehaald waarmee niet alleen de actuele situatie kon worden beoordeeld, maar waarmee ook goede scenario's konden worden uitgewerkt. Daarnaast is uit deze crisis een innovatie ontstaan: een model waarin gewasopbrengsten worden gekoppeld aan het waterverbruik.

In 2017 hebben we de regionaal overeengekomen verdringingsreeks gebiedsgericht uitgewerkt en beheerprotocollen opgesteld. De droogteperiode van afgelopen jaar heeft nieuwe inzichten opgeleverd, die in de protocollen verwerkt worden. Daarna implementeren we de handelwijze in het beheer en de crisisbeheersingsorganisatie.

Het Expertisecentrum Zoet/Zout is operationeel geworden. De officiële bestuurlijke aftrap vindt plaats in 2019.

Gezond water

Voor het behalen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen is de medewerking van de agrarische sector onontbeerlijk. Op basis van een bestuursakkoord tussen provincie, de Noord-Hollandse waterschappen en de agrarische sector is de Samenwerking Bodem en Water opgericht. De subsidieregeling Bodem en Water (waaronder het Landbouwportaal) is, met 568 aanmeldingen aan het einde van het jaar, zeer succesvol.

Het realiseren van de KRW-maatregelen voor de planperiode tot 2021 ligt op schema. We hebben 18,8 kilometer natuurvriendelijke oevers aangelegd en negen vismigratieknelpunten gereedgemeld. Dankzij ons monitoringsprogramma houden we continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit en hebben we voldaan aan onze landelijke en Europese rapportageverplichtingen.

Schoon water

We hebben ongeveer 92,5 miljoen m³ afvalwater getransporteerd en gezuiverd. Op de slibdrooginstallatie (SDI) is circa 92.500 ton slib gedroogd, waarvan 17.000 ton granulaat is gemaakt. Van het granulaat is 2% gestort, in plaats van om te zetten in duurzame energie, in verband met de krapte op de slib- en granulaatverwerkingsmarkt en technische problemen bij twee afzetkanalen. Daarnaast is met het vergisten van slib ongeveer 4 miljoen m³ biogas geproduceerd, waarvan ruim 800.000 m³ groengas is gemaakt. Er is op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) Beverwijk 180 ton struviet teruggewonnen en op de rwzi Beemster is 1.900 ton cellulose teruggewonnen.

Er is een breed gedragen visie op het effect Schoon Water opgesteld. Samen met de ketenpartners (de gemeenten en het waterleidingbedrijf) hebben we daarin uitgewerkt welke resultaten en prestaties we de komende jaren binnen het effect Schoon water willen behalen. Daarnaast hebben de ketenpartners een ambitiedocument opgesteld.

Het algemeen bestuur heeft een nieuwe strategie voor een aardgasloze slibverwerking vastgesteld: drogen met restwarmte van de Huisvuilcentrale Alkmaar en verbranding van het granulaat in een bio-energiecentrale. De planning is om de SDI in 2022-2023 te sluiten.

Het dagelijks bestuur heeft de startnotitie voor een strategie voor de aanpak van microverontreinigingen vastgesteld. Met demo-installaties en pilots gaan we kennis en ervaring opdoen. Ook zetten we de pilot 'Ge(o)zond water' voort. Samen met Provinciaal Waterleidingbedrijf

Noord-Holland (PWN) hebben we de volgende stap uitgewerkt: de bouw van een proevenloods op de rwzi Wervershoof.

We zijn gestart met de vervanging van de procesautomatisering, de bouw van de Energiefabriek op de rwzi Zaandam-Oost en de installatie om struviet terug te winnen op de rwzi Den Helder.

De transportstelsels van Egmond en Beemster zijn aangepast en gerenoveerd, zeven rioolgemalen zijn gerenoveerd, de persleidingen Oostzaan en Uitgeest zijn verlegd en het werk aan het transportsysteem Alkmaar is afgerond.

De zonnepanelen op het terrein van de rwzi Geestmerambacht zijn in gebruik genomen. De realisatie van de overige zonneweiden is vertraagd doordat de netbeheerder niet tijdig de benodigde elektriciteitsaansluitingen kon realiseren.

De Cross Border Lease (CBL) is beëindigd. Het eigendom van zeven rwzi's is weer aan ons overgedragen.

We hebben opnieuw de Waterinnovatieprijs gewonnen in de categorie Schoon water, ditmaal voor het concept *NEW Hart voor de rwzi*. Dit is een fysisch-chemische en volledig circulaire zuiveringsconcept, waarop we nu al op onderdelen kunnen inspelen.

Veilige (vaar)wegen

De eerste wegeverdracht, aan de gemeente Alkmaar, heeft plaatsgevonden op 1 januari 2019.

Met de West-Friese gemeenten, de gemeente Uitgeest en de gemeente Hollands Kroon zijn de intentieovereenkomsten getekend. De gesprekken met de gemeente Oostzaan zijn weer opgestart. Met de gemeente Landsmeer is een intentieovereenkomst overeengekomen.

De gladheidsbestrijding is met ingang van het strooiseizoen 2017-2018 uitbesteed aan Rijkswaterstaat (RWS). We hebben het eerste strooiseizoen geëvalueerd en besloten de samenwerking voort te zetten.

Crisisbeheersing

Tijdens de droge warme zomer is de crisisbeheersingsorganisatie bijna twee maanden opgeschaald geweest naar Alarmfase 2. We hebben steeds voldoende zoet water kunnen inlaten. In ons beheergebied hebben zich geen echt kritische situaties voorgedaan.

Op het gebied van data-standaardisatie is een grote stap gezet: we kunnen de data uit onze geo- en expertsystemen nu direct oproepen, gebruiken, exporteren en visualiseren.

Het project 'Impactanalyse Wateroverlast en Overstroming' (IWO) is afgerond. We werken voortdurend intensief samen met onze crisispartners.

Bestuur en organisatie

We anticiperen op de komst van de Omgevingswet. Het doel van deze wet is minder en overzichtelijkere regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en vertrouwen als uitgangspunt.

De opdracht voor het leveren en implementeren van een nieuw financieel systeem is gegund. Het algemeen bestuur heeft een nieuwe Kostentoedelingsverordening vastgesteld voor de periode 2019-2023.

We blijven ons ontwikkelen van omgevingsbewust naar omgevingsgericht. Hiervoor hebben we volop gebruik gemaakt van de uitkomsten van het reputatieonderzoek. Ook is ons beleid ten aanzien van verbonden partijen herzien.

Op het gebied van educatie is de nieuwe gastles *Waterhelden* geïntroduceerd. Dit is de eerste gastles voor het basisonderwijs waarbij gebruik gemaakt wordt van Virtual Reality.

Ons werk houdt niet op bij de landgrens. We nemen deel aan projecten van Wereld Waternet. Dit heeft geresulteerd in kennisoverdracht aan Tanzania en Ethiopië. Ook participeren we in een project in Mali. Projecten voor het Blue Deal programma zijn voorbereid. We nemen in dit programma in ieder geval deel aan het Kingfisher-programma in Zuid-Afrika. Daarnaast sorteren we voor op deelname aan het programma in Colombia. Het algemeen bestuur heeft het herziene beleid

Internationale Samenwerking vastgesteld. Dit voorziet in de bestuurlijke wens om internationaal actiever te worden.

De organisatie heeft de uitvoering van het Klimaat- en energieprogramma (KEP) met geestdrift opgepakt. De realisatie van de zonneweiden heeft echter vertraging opgelopen.

Het Waterinnovatiefonds is van start gegaan. Uit de eerste pitchronde in mei zijn twee projecten geschikt bevonden.

In de loop der jaren zijn veel percelen bewust of onbewust in gebruik genomen door derden (particulieren, stichtingen, verenigingen of bedrijven). Om het grondgebruik goed te regelen is de pilot 'eigendom op orde' (oneigenlijk grondgebruik) gestart.

In de bedrijfsvoering hebben we ingezet op versterking van de ICT-functie, waardoor de kwaliteit van de taakuitvoering verbeterde en de informatieveiligheid toenam. Ook de inkoopfunctie is verder geprofessionaliseerd door het oprichten van een marktadviesteam. Op het gebied van personeelsbeleid hebben we ingezet op duurzame inzetbaarheid en diversiteit. Om te voldoen aan de eisen van de AVG hebben we een privacybeleid, privacy statement en het register van verwerkingen opgesteld.

Het afgelopen jaar is gebleken dat de werf in Petten, de werf in Oudeschild en het kantoorpand in Hoorn kunnen worden afgestoten.

Wat hebben we met uw belastinggeld gedaan?

Jaarrekening 2018: totale kosten € 255,3 miljoen

€ 70,4 mln

Schoon water

Dagelijks gebruik van water door huishoudens, industrie en landbouw zorgt voor vervuiling. Daarom zuiveren we dit afvalwater op 15 rioolwaterzuiveringsinstallaties.

€ 56,2 mln

Wateroverlast beperken

Het regent steeds vaker en heviger. Om wateroverlast te voorkomen reguleren we het waterpeil. Ook richten we gebieden in voor de opvang van water en houden we het water langer vast op plekken waar dit kan.

€ 58,3 mln

Waterveiligheid

Beschermen tegen overstromingen heeft onze continue aandacht. Zeker nu ons klimaat verandert. We onderhouden en versterken dijken, duinen en waterkeringen om veilig te kunnen wonen, werken en recreëren.

€ 30,5 mln

Bestuur en organisatie

Wij werken maatschappelijk verantwoord, kostenbewust en omgevingsgericht. We zoeken de samenwerking met onze inwoners, ondernemers, gemeenten en andere belanghebbenden. We stimuleren innovatie en duurzaamheid.

€ 29,9 mln

Veilige (vaar)wegen

Wij zijn verantwoordelijk voor de veiligheid en het beheer van een deel van de wegen en vaarwegen in ons gebied. Dit is inclusief bermen, bomen, bruggen, sluisen en verlichting.

€ 7,2 mln

Gezond water

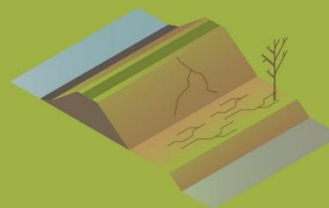
We zorgen voor gezond oppervlaktewater. We nemen maatregelen om een goede chemische en biologische waterkwaliteit te realiseren.

€ 1,5 mln

Watertekort voorkomen

Door langer durende droge periodes treedt steeds vaker watertekort op. We voorkomen zoveel mogelijk de gevolgen door het beschikbare zoetwater op een duurzame, eerlijke manier te verdelen.

€ 1,4 mln

Crisisbeheersing

Het is onze taak om dijkdoorbraken, overstromingen en andere crisissituaties zoveel mogelijk te voorkomen. We zijn voorbereid voor als het toch een keer misgaat.

Exploitatie naar effect

Ondanks dat alle reguliere budgetten grotendeels zijn besteed, hebben we 2018 afgesloten met een positief resultaat van € 5,3 miljoen ten opzichte van de herziene begroting. Dit positieve resultaat is voor € 1,1 miljoen opgebouwd uit structurele voordelen, waaronder een lagere dotatie baggervoorziening en herberekening Waternet en hogere opbrengst voor de Wet Herverdeling Wegen. Het restant van € 4,2 miljoen bestaat uit incidentele voordelen. Er waren zowel onvoorziene hogere opbrengsten (waterschapsbelastingen en subsidies), als ook lagere lasten. Op hoofdlijnen wordt het verschil ten opzichte van de herziene begroting als volgt verklaard.

Exploitatieresultaat	
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	
Hogere opbrengsten waterschapsbelastingen	0,8
Hogere subsidie inkomsten	0,6
Hogere inkomsten door leges, dwanginvorderingen en verkoop van gronden	0,5
Hogere vergoedingen bij ziekte	0,2
Lagere kosten door herberekening Waternet	0,8
Lagere dotatie baggervoorziening	0,4
Lagere kapitaalslasten	0,4
Lagere kosten door vertraging aanbesteding inspecties van kunstwerken	0,4
Lagere personeelslasten	0,2
Overig	1,0
Exploitatieresultaat	5,3

Voorgesteld wordt om het exploitatieresultaat van € 5,3 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie.

In onderstaande tabel wordt de exploitatie per effect weergegeven.

Exploitatie		Realisatie 2018	Herziene Begroting 2018	Originele Begroting 2018
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>				
Waterveiligheid	Kosten	58,3	60,1	55,5
	Opbrengsten	-14,9	-14,0	-11,9
	Afrondingsverschil	0,1	0,1	-0,1
	Netto	43,5	46,2	43,5
Wateroverlast beperken	Kosten	56,2	56,5	56,9
	Opbrengsten	-2,1	-1,3	-0,7
	Netto	54,1	55,2	56,2
Watertekort voorkomen	Kosten	1,5	0,8	0,9
	Opbrengsten	-	-	-
	Netto	1,5	0,8	0,9
Gezond water	Kosten	7,2	6,4	6,2
	Opbrengsten	-	-	-
	Afrondingsverschil	-0,1	-	-
	Netto	7,1	6,4	6,2
Schoon water	Kosten	70,4	70,3	69,8
	Opbrengsten	-3,5	-3,6	-2,5
	Netto	66,9	66,7	67,3

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		Realisatie 2018	Herziene Begroting 2018	Originele Begroting 2018
Veilige (vaar)wegen	Kosten	29,9	30,5	24,5
	Opbrengsten	-8,1	-8,5	-7,6
	Afrondingsverschil	-0,1	-	-
	Netto	21,7	22,0	16,9
Crisisbeheersing	Kosten	1,4	1,0	1,0
	Opbrengsten	-	-	-
	Netto	1,4	1,0	1,0
Bestuur en Organisatie	Kosten	30,5	32,3	32,4
	Opbrengsten	-7,0	-6,3	-5,3
	Afrondingsverschil	-	0,1	-
	Netto	23,5	26,1	27,1
Afrondingsverschil totale kosten		-0,1	-	-0,1
Afrondingsverschil totale opbrengsten		-	0,1	-
Totaal kosten		255,3	257,9	247,1
Totaal opbrengsten		-35,6	-33,6	-28,0
Afrondingsverschil		-	-	-
Totaal netto exclusief reserves en waterschapbelastingen		219,7	224,3	219,1
Dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie ¹		-3,7	-3,7	0,2
Waterschapsbelastingen		-221,4	-220,6	-219,3
Afrondingsverschil		0,1	-	-
Totaal ('-' is voordelig)		-5,3	-	-

In onderstaande tabel zijn de waterschapsbelastingen per taak weergegeven.

Taak <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Herziene Begroting 2018	Originele Begroting 2018
Watersysteem	-127,8	-127,4	-127,3
Zuiveringen	-77,5	-77,2	-76,1
Wegen	-16,0	-16,0	-15,9
Afrondingsverschil	-0,1	-	-
Waterschapsbelastingen	-221,4	-220,6	-219,3

¹ Conform begroting 2018 worden hier alleen de mutaties van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie weergegeven. Hierdoor is er aansluiting met de tabellen in hoofdstuk 2 t/m 9.

Investeringsen

Een belangrijk deel van ons werk bestaat uit het realiseren van investeringswerken. Jaarlijks starten we veel nieuwe projecten en ronden we lopende projecten af. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de investeringsuitgaven en –inkomsten per effect.

Investeringsen (bedragen x € 1 miljoen)		Realisatie 2018	Herziene Begroting 2018	Originele Begroting 2018
Waterveiligheid	Uitgaven	102,9	138,8	138,8
	Inkomsten	-102,7	-138,1	-138,1
	Afrondingsverschillen	-	-	-
	Netto	0,2	0,7	0,7
Wateroverlast beperken	Uitgaven	3,2	6,6	6,6
	Inkomsten	-4,6	-4,0	-4,0
	Netto	-1,4	2,6	2,6
Gezond water	Uitgaven	0,9	1,2	1,2
	Inkomsten	-0,4	-0,5	-0,5
	Netto	0,5	0,7	0,7
Schoon water	Uitgaven	7,0	18,2	18,2
	Inkomsten	-0,5	-1,2	-1,2
	Afrondingsverschillen	-0,1	-	-
	Netto	6,4	17,0	17,0
Veilige (vaar)wegen	Uitgaven	0,2	0,7	0,7
	Inkomsten	-	-	-
	Netto	0,2	0,7	0,7
Bestuur en Organisatie	Uitgaven	2,2	5,3	5,3
	Inkomsten	-	-	-
	Netto	2,2	5,3	5,3
Totaal uitgaven investeringen		116,4	170,8	170,8
Totaal inkomsten investeringen		-108,2	-143,8	-143,8
Afrondingsverschillen		-0,1	-	-
Totaal netto investeringen		8,1	27,0	27,0

De uitgaven bedragen € 116,4 miljoen en de inkomsten bedragen € 108,2 miljoen. Hiervan zijn voor het HWBP-2 en HWBP de uitgaven € 102,9 miljoen en de inkomsten € 102,7 miljoen. Ten opzichte van de herziene begroting zijn de uitgaven € 54,4 miljoen lager en de inkomsten € 35,6 miljoen lager.

Het lagere investeringsvolume wordt met name veroorzaakt door het tijdelijk stilleggen van projecten en aanbestedingen. Daarom is er aandacht besteed aan de kwaliteit van de planningsen. De investeringen betreffen voornamelijk grote en nieuwe projecten, met veel afhankelijkheden, hetgeen de voorbereiding en uitvoering complex maakt. Veelal gaat de uitvoering van deze werkzaamheden over meerdere begrotingsjaren. Een kleine verschuiving in de tijd leidt vaak tot een verschuiving naar een ander begrotingsjaar.

Dit jaar is gewerkt aan het krijgen van een scherper inzicht in de investeringsbegroting met als doel om vanaf 2020 een realistischere investeringsbegroting op te stellen.

Waterveiligheid

Doordat het planproces van de Markermeerdijken meer tijd in beslag heeft genomen zijn de investeringsinkomsten en –uitgaven circa € 34,0 miljoen lager.

Wateroverlast beperken

Drie polders (Waard Nieuwland, Afdeling LQ Burgervlotbrug en Valkkoog) die voor 2017 waren begroot zijn in 2018 gereedgekomen. Dit zorgt voor € 1,0 miljoen hogere uitgaven. Daarnaast is de aanbesteding van gemaal Monnickendam doorgeschoven naar 2019 waardoor de investeringsinkomsten en –uitgaven € 0,7 miljoen lager zijn.

De hogere inkomsten worden veroorzaakt door de ontvangst van een Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) subsidie van € 3,5 miljoen voor gemaal Schardam.

Schoon Water

De oplevering van het nieuwe rioolgemaal Hoorn/Risdam is in het eerste kwartaal van 2019. Hierdoor zijn de investeringsinkomsten en –uitgaven € 1,0 miljoen lager. Daarnaast schuiven diverse begrote uitgaven van in totaal € 6,6 miljoen door naar 2019 waaronder zonnepanelen, procesautomatisering, energiefabriek op de rwzi Zaandam-Oost, rwzi Oosthuizen, rwzi Den Helder en renovatie van rioolgemaal Purmerend. De renovatie van de rwzi Alkmaar moest opnieuw worden gegund waardoor de uitgaven € 3,2 miljoen lager zijn.

Bestuur en Organisatie

Vanwege het herziene plan voor de huisvesting op Texel zijn de uitgaven € 0,7 miljoen lager. Daarnaast schuiven de investeringsuitgaven van € 1,5 miljoen voor de vervanging van het financieel systeem door naar 2019.

Deel 1 – Effecten in detail

Foto: Waddenzeedijk Texel

2. Waterveiligheid

Het hoogheemraadschap is aantoonbaar in control op het gebied van waterveiligheid. Dit betreft zowel de werkprocessen als de daadwerkelijke staat van de waterkeringen. We hebben voor de tweede keer een veiligheidsrapportage vastgesteld waarmee we verantwoording afleggen. De HWBP-solidariteitsbijdrage bedraagt € 11,2 miljoen. Doordat de HWBP-2-projecten landelijk aflopen daalt de solidariteitsbijdrage ten opzichte van 2017. Tegenovergesteld stijgt de solidariteitsbijdrage van HWBP door het toenemende aantal projecten.

Solidariteitsbijdrage ² (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2017	2016
HWBP-2	4,1	9,5	11,7
HWBP	7,1	2,3	2,3
Totaal	11,2	11,8	14,0

2.1 Resultaat 1: Onze waterkeringen bieden het beschermingsniveau zoals dat is afgesproken met de toezichthouder

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan. ⚠	4,2	4,0	<p><i>Projecten in voorbereiding:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeedijk 't Horntje • Markermeerdijk Durgerdam <p><i>Projecten in uitvoering:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prins Hendrikzanddijk • Markermeerdijken • Waddenzeedijk Texel • Hoogwaterkering Den Oever

² De solidariteitsbijdrage wordt jaarlijks geïndexeerd met de meest recente raming door het Centraal Plan Bureau (CPB).

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP-programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave gebaseerd op de nieuwe normen helder. 😊	7,9	7,8	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben een vervoegde verkenning uitgevoerd ten behoeve van de scopebepaling voor de versterking van de primaire keringen: Markermeerdijken Gouwee en Buiten-IJ (scope in 2019). Voor de Helderse Zeewering in combinatie met Het Nieuwe Diep Den Helder heeft geen vervoegde verkenning plaatsgevonden (scope in 2019). • We hebben een omgevingsgerichte verkenning uitgevoerd ten behoeve van het voorkeursalternatief (VKA) voor de versterking van de voormalige C-kering Noordzeekanaal (VKA in 2019). De verkenning voor de voormalige C-kering Wieringermeerkering is uitgesteld (VKA in 2020).
			<ul style="list-style-type: none"> • We hebben een omgevingsgerichte verkenning uitgevoerd ten behoeve van het VKA voor de versterking van de primaire keringen: Balgzanddijk, Amsteldiepdijk, Wieringerzeewering (VKA in 2019). • We hebben een verkenning uitgevoerd ten behoeve van het VKA en de planvorming voor de versterking/ vervanging van kunstwerken.
P03 In 2019 voldoet minimaal 80% van de genormeerde regionale keringen aan de norm. 😊	11,3	12,4	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben 35 km boezemkades verbeterd (begroot: 25 km).
P04 In 2023 hebben we al onze keringtrajecten beoordeeld conform de afgesproken beoordelingsmethodiek 😊	2,5	2,5	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben twee primaire dijktrajecten beoordeeld met het wettelijk beoordelings-instrumentarium (WBI2017) (begroot: drie). • We hebben ca. 44 km regionale kering getoetst (begroot: 150 km). • We hebben 142 kunstwerken in de regionale keringen getoetst (begroot: 200).

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P05 In 2019 is ons onderhoud risicogestuurd ingericht en hebben we aantoonbaar inzicht in de staat van onze waterkeringen. 😊	16,8	18,1	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben onderhoudsplannen opgesteld voor onze genormeerde keringen en kunstwerken (begroot: al onze keringen en kunstwerken). Deze stellen ons in staat om beter risicogestuurd beheer en onderhoud uit te voeren doordat ze per asset een afweging geven in welke vorm van onderhoud en welke interval het meest recht gedaan wordt aan de prestatie die wij van de betreffende asset verwachten. Deze prestatie wordt afgewogen in een risicomatrix. • We hebben het Onderhouds-beheersysteem InforEAM volledig ingericht en registreren alle maatregelen die we treffen op onze dijken, duinen en water-kerende kunstwerken. Zo hebben we een doorlopend inzicht in de staat van onderhoud van onze assets.
			<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de adviezen van de handreiking Beheer-register nog niet verwerkt in onze werkprocessen (zoals vergunningverlening, toezicht en handhaving). • We hebben de Veiligheids-rapportage opgeleverd. • Voor de toetsing van de regionale kunstwerken is een conceptopdracht gereed. • Het maaibeleid is vastgesteld en wordt in 2019 verankerd in beheerplannen. • Voor het informatiebeheer is een gap-analyse uitgevoerd. Deze wordt vertaald naar een plan van aanpak.
Afrondingsverschil	-	0,1	
Totaal	42,7	44,9	

		Realisatie	Herziene begroting
		2018	2018
Investerings resultaat 1 (bedragen x € 1 miljoen)			
P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan.	Uitgaven	101,3	131,9
	Inkomsten	-101,3	-131,9
	Netto	-	-
P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP-programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave gebaseerd op de nieuwe normen helder.	Uitgaven	1,5	6,9
	Inkomsten	-1,4	-6,2
	Afrondingsverschil	0,1	-
	Netto	0,2	0,7
P05 In 2019 is ons onderhoud risicogestuurd ingericht en hebben we aantoonbaar inzicht in de staat van onze waterkeringen.	Uitgaven	-	-
	Inkomsten	-	-
	Netto	-	-
Totaal netto		0,2	0,7

De getallen in bovenstaande tabel bij P05 zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan. ☹️

Dit jaar zijn drie HWBP-2-projecten in voorbereiding geweest: Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam, Markermeerdijk Durgerdam en Zeedijk 't Horntje. Doordat de HWBP-2-projecten landelijk aflopen daalt de solidariteitsbijdrage naar € 4,1 miljoen (2017: € 9,5 miljoen, 2016: € 11,7 miljoen).

Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam

De versterking van de Markermeerdijken wordt in een alliantie met aannemers uitgevoerd. In dit project worden innovatieve oplossingen zoals de 'oeverdijk' meegewogen in de keuze voor de definitieve oplossing. Ook worden waar mogelijk meekoppelkansen gerealiseerd.

De bestuurlijke besluitvorming rond het Projectplan Waterwet van de Markermeerdijken is afgerond en de subsidiebeschikking van het programmabureau Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (HWBP-2) is verkregen. Het projectplan heeft geleid tot vele zienswijzen van belanghebbenden. In de periode van 14 november tot 27 december hebben het projectplan, de vergunningen en overige planproducten ter inzage gelegen. In totaal zijn acht beroepsschriften ingediend bij de Raad van State.

Omwille van de zorgvuldige beantwoording van de zienswijzen is extra tijd genomen om gesprekken te voeren, daarom is het plan later vastgesteld dan gepland. Hierdoor is de start van de realisatie in tijd verschoven en vindt plaats in de periode 2019-2022. Door de verschuiving in tijd, van 2021 naar 2022, zijn de investeringsinkomsten en -uitgaven in 2018 circa € 31,0 miljoen lager.

Markermeerdijken-Durgerdam

Het participatieproces met de bewoners van het dorp Durgerdam voor het project Markermeerdijken-Durgerdam is, in samenwerking met de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam, doorlopen. Het Integraal Ruimtelijk Programma (IRP) is in nauwe samenwerking met de bewoners opgesteld. Het was een intensieve periode waarin alle betrokken partijen met elkaar hebben samengewerkt om tot een gezamenlijk gedragen IRP te komen. Het proces heeft naar ieders tevredenheid plaatsgevonden. Afronding van het planproces is in 2019.

Zeedijk 't Horntje

Het projectplan Zeedijk 't Horntje is onherroepelijk geworden, het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) komt binnendijs te liggen. De voorbereidende realisatiewerkzaamheden (die kunnen plaatsvinden in het gesloten seizoen) zijn inmiddels gestart.

Verder zijn drie projecten in uitvoering: Prins Hendrikzanddijk, Waddenzeedijk Texel en Hoogwaterkering Den Oever.

Prins Hendrikzanddijk

Gekozen is voor een zandige oplossing, met een nieuw strand als resultaat. Het aanbrengen van het zand, ruim 5 miljoen m³, is voortvarend verlopen en eerder dan gepland afgerond. Hierdoor zijn de investeringsinkomsten en –uitgaven van € 4,3 miljoen verschoven van 2019 naar 2018. Dit is gezamenlijk gefinancierd door de betrokken overheden en het Waddenfonds. In 2019 vindt de verdere inpassing en afwerking van het gebied plaats.

Foto: Prins Hendrikzanddijk

Waddenzeedijk Texel

Voor het project Waddenzeedijk Texel zijn bij de start van het gesloten seizoen de volgende secties hoogwaterveilig gemaakt: Polder Wassenaar, Zeedijk van het Noorden, Oostdijk en twee dijkvakken bij Oudeschild. De gemalen De Schans, Dijkmanshuizen en Eijerland zijn opgeleverd en in beheer genomen. Voor 2019 staan de secties IJsdijk, Zeedijk 't Horntje, de havendammen bij Oudeschild en het amoveren van de constructie van het oude gemaal De Schans gepland waarmee de Waddenzeedijk Texel is versterkt. De investeringsinkomsten en –uitgaven zijn € 4,9 miljoen lager doordat het proces-verbaal van oplevering nog niet is opgesteld door de aannemer.

Hoogwaterkering Den Oever

In Den Oever wordt de Havendijk, die is ingeklemd tussen het dorp en de drukke haven, versterkt. Vanwege de beperkte beschikbare ruimte is een maatwerkoplossing ontwikkeld met damwanden voor stabiliteit en een innovatieve getrapte bekleding met een golfremmende werking. Omdat het project grenst aan de Afsluitdijk voeren we in opdracht van RWS ook een gedeelte van de versterking van deze dijk uit. De uitvoering is gestart in 2017 en wordt afgerond in 2019. De investeringsinkomsten en –uitgaven zijn € 0,6 miljoen lager doordat een deeloplevering nog niet formeel is bevestigd door de aannemer.

P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP-programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave gebaseerd op de nieuwe normen helder. 😊

Dit is een voortrollend programma met een jaarlijks budget. Op basis van veiligheidsurgentie wordt ieder jaar voor een periode van zes jaar geprogrammeerd, met een doorkijk van twaalf jaar. Risicomanagement en -beheersing spelen in dit programma een belangrijke rol, omdat vooraf subsidie wordt verstrekt. Naast de solidariteitsbijdrage worden 10% van de projectkosten door ons betaald. Hierdoor ontstaat een toename in het investeringsvolume. Het gedeelte van de solidariteitsbijdrage die wordt toegerekend aan het HWBP stijgt door het toenemende aantal projecten naar € 7,1 miljoen (2017: € 2,3 miljoen, 2016: € 2,3 miljoen). Door de veranderde subsidiesystematiek krijgen we in dit HWBP met grotere risico's te maken dan in het HWBP-2. De uitvoeringskansen en risico's liggen geheel bij ons.

De volgende HWBP-projecten worden voorbereid (verkenning of planvorming): Markermeerdijken Gouwee en Buiten-IJ, de Helderse Zeewering in combinatie met Het Nieuwe Diep Den Helder, de voormalige categorie C-keringen (Noordzeekanaal en Wieringermeerkering) en de gezamenlijke primaire waterkeringen tussen Den Helder en Den Oever (Balgzanddijk, Amsteldiepdijk en Wieringerzeewering). Verder is in verschillende fases van voorbereiding gewerkt aan de versterking van Kunstwerken (acht objecten).

De voormalige categorie C-keringen bestaat uit twee projecten: Noordzeekanaal en Wieringermeerkering. Het project Noordzeekanaal ligt op koers. Door noodzakelijke prioritering als gevolg van de vele projecten is besloten de verkenning van de Wieringermeerkering uit te stellen. De gehele looptijd schuift door (VKA in 2020).

De versterking van de primaire keringen Balgzanddijk, Amsteldiepdijk en Wieringerzeewering (Den Helder-Den Oever) heeft vertraging opgelopen, waardoor de investeringsinkomsten en -uitgaven lager zijn dan begroot. Dit komt door de onstabiele scope van het traject Wieringerzeewering. Eind 2018 is de beslissing genomen om deze scope in 2019 stabiel te krijgen, hiervoor is een formele WBI-beoordeling nodig waarna de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) haar beoordeling kan doen.

Er is een subsidiebeschikking ontvangen voor de voorverkenningfase van het project Gouwee en Buiten-IJ en voor de verkenningfase van het project Wieringermeerkering.

De 'koppelstukken' Texel en Markermeerdijken zijn of worden meegenomen in de gelijknamige HWBP-2-projecten. Doordat het plan van de Markermeerdijken later is vastgesteld (zie P01) zijn de investeringsuitgaven en -inkomsten voor de 'koppelstukken' ruim € 1,0 miljoen lager en voor het project Markermeerdijken Gouwee en Buiten-IJ € 1,7 miljoen lager.

P03 In 2019 voldoet minimaal 80% van de genormeerde regionale keringen aan de norm.

Het is een succesvol jaar geweest. In totaal is 35 kilometer kade verbeterd (begroot: 25 kilometer). Mede dankzij het mooie weer is de achterstand van 2017 ingelopen. Hierbij speelde samenwerking een belangrijke rol, zowel intern als met andere overheden en marktpartijen. Dit heeft tot verschillende resultaten geleid. Voorbeelden zijn de grootschalige toepassing van eigen grond (40.000 m³), het oplossen van knelpunten met kabels en leidingen en het gezamenlijk optrekken met aannemers over de beste aanpak van kadeverbeteringen. Met technische innovaties hebben we in overleg met de TU Delft, de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) en Deltares onze sterktemethodiek van dijken op veen aangepast, wat leidt tot minder afgekeurde keringen.

Twee projecten zijn aanbesteed onder Duurzaam Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW), waarbij de doelstelling om CO₂ te reduceren en de omgeving zo min mogelijk overlast te bezorgen, de uitgangspunten waren.

Om de continuïteit in toetsing en planvorming te houden zijn we een samenwerkingsverband aangegaan met drie adviesbureaus. We schrijven gezamenlijk een programmaplan waarbij op diverse thema's kennis en ervaring wordt uitgewisseld.

De onderschrijding in exploitatie van € 1,1 miljoen wordt voor € 0,6 miljoen veroorzaakt door een incorrecte bijstelling van de prognose in het derde kwartaal. Daarnaast zijn de kosten van € 0,4 miljoen voor de herstelwerkzaamheden van de afschuiving van een dijk in de Purmer doorbelast naar P05 (onderhoud), omdat deze uitgevoerde werkzaamheden niet onder VBK vallen.

Bij het project Nauernasche Vaart west bleek tijdens de werkzaamheden dat de kade erg onrustig was en is als noodmaatregel een damwand over een lengte van 150 meter geplaatst. Deze maatregel bleek effectief en dit traject is nu rustig. In 2016 hebben we bij het project Nauernasche Vaart oost een innovatieve maatregel om de stabiliteit van de kade te verbeteren toegepast. Hierbij is de slootbodembodem verzwaard met zand om de ondergrond te versterken. De zandlaag is drie jaar lang gemonitord en de techniek blijkt goed te werken.

Foto: Verbetering boezemkade Schermer

P04 In 2023 hebben we al onze keringtrajecten beoordeeld conform de afgesproken beoordelingsmethodiek. 😊

Met het wettelijk beoordelingsinstrumentarium (WBI2017) beoordelen we of onze primaire keringen aan de nieuwe normen voldoen. De primaire keringen bestaan uit vijftien dijktrajecten. Volgens de wet moeten in 2023 alle trajecten beoordeeld zijn. In dat jaar verschijnt de landelijke veiligheidsrapportage over deze beoordelingsronde. We hebben twee dijktrajecten beoordeeld, in plaats van de afgesproken drie. Het zijn onze eerste afgeronde beoordelingen. De beoordelingssystematiek en bijbehorende door het Rijk geleverde software is complexer dan vooraf werd ingeschat. Bovendien is de oplevering van de software de afgelopen jaren niet conform planning en inhoudelijke verwachting verlopen. Onze verwachting is dat we toch in 2023 alle trajecten beoordeeld zullen hebben, omdat we de nodige ervaring hebben opgebouwd met de systematiek en de software waardoor toekomstige beoordelingen sneller zullen verlopen. Hierbij is het van belang om deze beoordelingsronde prioriteit te blijven geven.

De toetsing van grondlichamen in regionale keringen stond dit jaar in het teken van een aanbesteding voor grondonderzoek en de uitvoering daarvan. Daarnaast heeft er, gezamenlijk met VBK, een succesvolle aanbesteding plaatsgevonden voor het doen van toetsingen en het realiseren van versterkingen. Dit heeft geleid tot een opdracht voor het toetsen van circa 90 kilometer areaal. Hiervan is circa 44 kilometer gereed in plaats van de begrote 150 kilometer. Het kostte meer tijd dan verwacht en ook hiervoor geldt dat het van belang is om de toetsing prioriteit te blijven geven. De afgekeurde kilometers vormen input voor een nieuw versterkingsprogramma (VBK3), dat in de periode 2018-2021 wordt ontwikkeld.

In plaats van 200 kunstwerken zijn 142 kunstwerken getoetst. Kennis van het toetsen van kunstwerken is zeer specifiek en hierdoor is het van belang om de inzet van deze expertise op een goede manier te prioriteren.

P05 In 2019 is ons onderhoud risicogestuurd ingericht en hebben we aantoonbaar inzicht in de staat van onze waterkeringen. 😊

We maken steeds een afweging tussen kwaliteit, kosten en kwetsbaarheid (assetmanagement). Voor de primaire keringen pakken we dit op onder de zorgplicht. De zorgplicht omvat zowel de inspectie, het beheer en het onderhoud van de primaire keringen als de managementinformatie en de crisisbeheersing. We hebben in de veiligheidsrapportage aangetoond dat de veiligheid van de primaire keringen goed is geborgd en dat we 'in control' zijn.

Ook voor de regionale keringen en de kunstwerken hebben we de onderhoudstoestand geïnventariseerd. We hebben onderhoudsplannen opgesteld voor onze genormeerde assets. Dit zijn de objecten waarvoor, door de Provincie, normen zijn vastgesteld waaraan we moeten voldoen. Voor het toetsen en het op orde krijgen van de genormeerde kunstwerken in de regionale keringen is een conceptopdracht gereed.

We hebben een risicomatrix opgesteld waarmee we de bedrijfsdoelstellingen verbinden met het benodigde onderhoud. Hiermee hebben we een methode gedefinieerd waarmee we doorlopend onze onderhoudstaken afwegen en prioriteren.

De adviezen vanuit de handreiking Beheerregister zijn nog niet verwerkt in onze werkprocessen. Dit zal worden uitgevoerd in 2019. Ons onderhoudsbeheersysteem wordt hiervoor aangepast.

Naar aanleiding van de evaluatie van het maaibeeld is een kadernota Maaibeeld vastgesteld door het algemeen bestuur. Deze wordt in 2019 vastgelegd in de beheerplannen.

We werken verder aan het op orde krijgen van de managementinformatie. We hebben een gap-analyse, een methode om een vergelijking te maken tussen een bestaande en een gewenste situatie, uitgevoerd en deze vertaald naar een plan van aanpak voor de komende jaren. De uitvoering vindt plaats in 2019.

In de exploitatie is € 1,4 miljoen minder gerealiseerd dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten van personeel € 2,0 miljoen lager zijn. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door sturing op de inzet van personeel voor effectief onderhoud en werk uitbesteden aan derden. Daarnaast zijn de gebiedsbeheerders tijdens de droge zomer ingezet om het watersysteem zoveel mogelijk op orde te houden (P18). HHNK-breed is dit per saldo neutraal. Daarnaast zijn er hogere kosten voor de herstelwerkzaamheden van de afschuiving van een dijk in de Purmer van € 0,4 miljoen (zie P03), extra werkzaamheden naar aanleiding van oplevering door VBK van € 0,4 miljoen (zakkingen van de binnenberm na oplevering en oplossen van een kwelplek) en onderhoudswerk aan sluiskolken (onderwaterinspecties en baggerwerkzaamheden van € 0,1 miljoen).

2.2 Resultaat 2: Hollands Noorderkwartier is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P06 In 2018-2021 nemen we waterveiligheid standaard mee in onze advisering over ruimtelijke inrichting vanuit het concept meerlaagse veiligheid. 😊	0,8	1,3	<ul style="list-style-type: none"> • De Beleidsnota Waterkeringen 2018-2023 (Visie op Waterveiligheid) wordt in het eerste kwartaal van 2019 voorgelegd aan het algemeen bestuur. • Binnen het Kustpact borgen wij de waterveiligheid. De opname van de duinvoetlijn in het convenant NH-Noordzeekust waarborgt de aangroei van de duinen. • We werken verder aan de classificatie en de beheer-systematiek van de overige keringen.
Totaal	0,8	1,3	

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 2 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2018
P06 In 2018-2021 nemen we waterveiligheid standaard mee in onze advisering over ruimtelijke inrichting vanuit het concept meerlaagse veiligheid.	-	-
Totaal netto	-	-

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P06: In 2018-2021 nemen we waterveiligheid standaard mee in onze advisering over ruimtelijke inrichting vanuit het concept meerlaagse veiligheid. 😊

Meerlaagse veiligheid is verankerd in ons beleid. In onze advisering over ruimtelijke ordening richten we ons primair op de meest kwetsbare functies (bijvoorbeeld ziekenhuizen).

De Visie op Waterveiligheid HHNK 2019 wordt in het eerste kwartaal 2019 ter besluitvorming aan het algemeen bestuur aangeboden.

In het in 2017 gesloten Kustpact hebben partijen zich verplicht om gezamenlijk te komen tot het vastleggen en uitvoeren van afspraken die leiden tot een goede balans tussen bescherming en behoud van kernkwaliteiten en collectieve waarden van de kustzone enerzijds en mogelijkheden voor ontwikkeling anderzijds.

De uitwerking van het pact op provinciaal niveau leidde tot het ondertekende convenant NH-Noordzeekust met Toekomstperspectief, Strandzoning en Samenwerkingsagenda. In het convenant zijn de voorwaarden voor medegebruik vastgelegd en de lijnen voor bouwgrens (RWS) en duinvoet (HHNK) expliciet benoemd. In de Strandzoning en Samenwerkingsagenda zijn wij samen

met Rijnland de trekker voor de uitwerking van de thema's Waterveiligheid en Dynamisch Duinbeheer.

De strandpaviljoens in Castricum dienen zeewaarts en (gedeeltelijk) zijwaarts verplaatst te worden omdat de huidige situering belemmerende werking heeft op de duinaangroei. Om de verplaatsing te realiseren hebben er zowel bestuurlijk als ambtelijk gesprekken plaatsgevonden met de gemeente Castricum en de strandpaviljoenhouders. In 2019 zal dit dossier vervolg krijgen.

Bouwsteen: Alle dijken tellen mee! Een verdiepingsslag op het veiligheidsdenken

Het doel van deze bouwsteen is om te komen tot een optimalisering van de inrichting van het gebied teneinde slachtoffers en schade verder te beperken, bijvoorbeeld door verdere compartimentering. In 2019 werken we verder aan de classificatie- en beheersystematiek van de overige keringen. Hierin wordt de compartimentering meegenomen.

De realisatie laat, ten opzichte van de begroting, een onderschrijding zien. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat de Beleidsvisie Waterveiligheid in 2019 wordt vastgesteld. Hieraan zijn geen risico's verbonden. Daarnaast worden de pilots die (deels) worden uitgevoerd door derden doorgeschoven.

Visie op waterveiligheid
Samen met de omgeving werken aan waterveiligheid

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Invloed

Voorwoord van de Bestuurder

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft de wettelijke taak ervoor te zorgen dat Noord-Holland boven het Noordzeekanaal de voeten droog houdt. Deze taak grijpt in op de leefomgeving en kunnen we dus niet alleen vervullen. Het vroegtijdig betrekken van de omgeving hierbij wordt steeds belangrijker.

start

1/39

Digitale beleidsvisie waterveiligheid HHNK

Foto: Startpagina Visie op Waterveiligheid

2.3 Resultaat 3: door multifunctioneel gebruik bieden onze keringen niet alleen waterveiligheid, maar hebben ze ook maatschappelijk toegevoegde waarde

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P07 In 2017-2020 ondersteunen we innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering ten goede komt aan maatschappelijke doelstellingen én waterveiligheid. 😊	-	-	<ul style="list-style-type: none"> • De kansenkaart voor multifunctionele dijken wordt meegenomen in een nieuw te vormen prestatie in het MJP 2020-2023. • In de Visie op Waterveiligheid is de afstemming met maatschappelijke partners, waaronder netbeheerders, opgenomen. • We brengen in VBK-projecten meekoppel-kansen voor biodiversiteit in beeld.
P08 Onvoorzien Waterveiligheid	-	-	
Totaal	-	-	

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 3 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2018
P07 In 2017-2020 ondersteunen we innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering ten goede komt aan maatschappelijke doelstellingen én waterveiligheid.	-	-
Totaal netto	-	-

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P07 In 2017-2020 ondersteunen we innovatieve oplossingen waarbij multifunctioneel gebruik van de waterkering ten goede komt aan maatschappelijke doelstellingen én waterveiligheid. 😊

Bouwsteen: Multifunctionaliteit als sterkte

Doel van de bouwsteen is om vóór 2021 een gedragen werkwijze te ontwikkelen voor multifunctionele dijken. Multifunctionaliteit is opgenomen in de Visie op Waterveiligheid en daarnaast wordt een juridisch kader ontwikkeld.

Na de pilot met de gemeente Den Helder wordt in samenspraak met het Landelijk Bureau HWBP in de projectoverstijgende verkenning bekeken welke locaties of trajecten geschikt zijn voor multifunctioneel gebruik. Dit wordt vertaald in een kansenkaart die onze ambitie weergeeft. De kansenkaart wordt meegenomen in een nieuw te vormen prestatie in het Meerjarenperspectief 2020-2023.

Bouwsteen: De dijk als kabelgoot

Het doel van deze bouwsteen is tot een oplossing te komen voor de problematiek van (re)constructie van nutsvoorzieningen langs en in de waterkering, dat deze meerdere maatschappelijke

doelstellingen ten goede komt. De ambitie is een optimale samenwerking tussen overheden en kabels- en leidingenbeheerders in 2021.

De nutsbedrijven zijn betrokken geweest bij onze Visie op Waterveiligheid en er zijn periodieke overleggen met deze nutsbedrijven waarin ontwikkelingen worden besproken.

Zo zijn wij bijvoorbeeld in het VBK-project Nauernasche Vaart west erin geslaagd om, in goede samenwerking met vier kabelexploitanten/netwerkbedrijven, alle kabels en leidingen door één aannemer te laten verplaatsen. Hierdoor is de omgeving zoveel mogelijk ontzien en de doorlooptijd van de uitvoering flink verkort.

Bouwsteen: Natuur als oplossing voor (extra) veiligheid

Bij plannen voor dijkversterkingen nemen we de natuurvariant verplicht mee, we beschouwen aanleg en beheer in samenhang, we betrekken belangen- en kennispartijen vroegtijdig, we monitoren en we ontwikkelen onze kennis op dit gebied.

Voor de Green Deal Infranatuur verkennen we in de planvormingsfase van VBK-projecten de kansen ter vergroting van de biodiversiteit. Een in dit jaar afgeronde afstudeeronderzoek heeft praktische handvatten opgeleverd om de biodiversiteit op en rond boezemkades te vergroten; door inrichtingsmaatregelen, maar ook door optimalisatie van beheer en onderhoud.

Bij het project Hondbossche duinen hebben we diverse maatregelen genomen voor ruimtelijke kwaliteit en natuurontwikkeling. De duinvallei is steeds zoeter geworden, inmiddels zijn er 91 plantensoorten waargenomen in de natuurzone waarin de duinvallei zich bevindt.

Met behulp van sinusmaaien op de oude Hondbossche zeewering geven we invulling aan de biodiversiteit, het resultaat blijkt onder andere uit de aanwezigheid van een zeldzame bijensoort en diverse vlindersoorten.

In Kadoelen werken we mee aan een burgerinitiatief om bloemrijke dijken te realiseren.

De afdeling onderzoek heeft voor elk project de kansen en wensen voor ecologie en biodiversiteit in beeld gebracht. Indien mogelijk en inpasbaar worden deze meegenomen in de dijkversterking. Voor VBK Beetskoog heeft dit erin geresulteerd dat langs de Zomerdijk (over een lengte van circa 2 kilometer) een natuurvriendelijke oever (plasberm) is aangelegd.

2.4 Risico's Waterveiligheid

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Nieuw	In een bestuurlijk overleg op 9 april 2018 (Provincie Noord-Holland, Ministerie van I&W en HHNK) is besloten om tijd te nemen om n.a.v. vragen vanuit de Commissie M.E.R. aanvullende informatie aan te leveren ten einde de daadwerkelijke politieke besluitvorming mogelijk te maken. Start van de uitvoering verschoof hierdoor van 1 juli 2018 naar 1 januari 2019. De extra kosten die een gevolg zijn van dit besluit zijn niet of slechts gedeeltelijk subsidiabel.	1	€ 6.050.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Opstellen van een notitie waarin uiteengezet wordt welke activiteiten zijn uitgevoerd die hebben geleid tot extra kosten om enerzijds de aanvullende informatie aan te leveren en anderzijds om de kosten van de vertraging van een half jaar te onderbouwen.
Nieuw	Het bezwaar tegen de korting die is toegepast op de aanvraag van de subsidie Markermeerdijken wordt niet of slechts gedeeltelijk gehonoreerd.	1	€ 12.100.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Vóór 11 januari 2019 wordt bezwaar ingediend. Buiten de formele bezwaarprocedure wordt gezocht, in overleg met RWS, naar mogelijkheden om dit geschil op te lossen.
Nieuw	De meerkosten van de aanleg van de vaargeulen ten gevolge van nadere vergunningsvoorwaarden wordt niet of slechts gedeeltelijk gehonoreerd.	1	€ 13.310.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Opbouwen van onderbouwing bij het verzoek tot bijstelling/verzoek tot wijziging.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2017

Risico	Argumenten
MMD: De voorbereidingskosten van het project Markermeerdijk (MMD) Hoorn-Edam-Amsterdam (HEA) worden niet volledig gesubsidieerd.	Met Programmabureau (Pb)-HWBP2 is overeengekomen dat deze kostenstijging geen consequentie heeft voor HHNK. De raming is verruimd en het risico is niet opgetreden. Het risico is dan ook vervallen.
De kosten van het project Prins Hendrikzanddijk (PHZD ofwel Texel ZOP), blijken hoger dan het beschikbare budget (ROK, Addendum en Waddenfonds).	Het risico is vervallen omdat de ROK-partners (realisatieovereenkomst partners) tot een overeenkomst zijn gekomen met de aannemer. Het bedrag dat wij moeten bijdragen is lager dan geprognoseerd.
Bezwijken dijklichaam (locatie Nieuwe Diep).	Het monitoren van het dijklichaam is onderdeel geworden van de beheertaak. Over de lange termijn oplossing vindt afstemming plaats.
MMD: HHNK wordt gevraagd/in de positie gedrongen financieel bij te dragen aan de meerkosten versterkingsvariant Uitdam	Inmiddels is door het Programmabureau HWBP geoordeeld dat er sprake is van een subsidiabel plan en dat ook de (extra) kosten van Uitdam subsidiabel zijn en dus niet ten laste van HHNK komen.

Vervallen risico's gedurende het jaar 2018 (niet in jaarstukken 2017)

Risico	Argumenten
Project MMD; het mogelijk uitblijven/vertragen van relevante besluitvorming op het projectplan Waterwet door de provincie Noord-Holland, waardoor de uitvoeringsfase niet gestart kan worden op 1 januari 2019. Indien dit risico optreedt, wordt de mijlpaal Dijkveilig 2021 onzeker.	Op 30 oktober 2018 heeft de provincie Noord-Holland het projectplan Waterwet goedgekeurd.
Project Markermeerdijken; het programmabureau HWBP oordeelt dat een deel van de projectraming van de Markermeerdijken niet subsidiabel is.	In december 2018 is de subsidiebeschikking van het programmabureau HWBP ontvangen.

3. Wateroverlast beperken

De komende jaren anticiperen we, samen met onze partners, op de doorgaande klimaatverandering en maatschappelijke ontwikkelingen. Het eerste Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, een nationaal plan van gemeenten, provincie, waterschappen en het Rijk met het uiteindelijke doel is dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht, pleit voor een snellere en intensievere aanpak van onder andere wateroverlast. Alle gemeenten in Nederland moeten de komende twee jaar samen met waterschappen een stresstest doen om knelpunten op het gebied van onder meer wateroverlast in beeld te brengen. Met dit Deltaplan moet Nederland zo goed mogelijk worden voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering.

Door de aan- en afvoer en tijdelijke opslag van water reguleren wij het waterpeil. Met het programma Wateropgave zorgen wij voor een basisbescherming tegen wateroverlast. Ondanks deze inspanningen komt wateroverlast steeds vaker voor. Daarom zijn we gestart met een vernieuwde watersysteemstudie.

3.1 Resultaat 1: In ons beleid en programma's zijn klimaatveranderingen en maatschappelijke ontwikkelingen verwerkt

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P09 In 2020 werken HHNK en partners gebiedsgericht samen in het kader van de Omgevingswet. 😊	3,1	3,7	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben het beheer en onderhoud van het stedelijke water van de gemeenten Beemster en Bergen overgenomen (begroot: minimaal vier gemeenten). • We hebben de Klimaatatlas uitgebreid en gebruiken deze als basis voor klimaatstresstesten en om het waterbewustzijn te vergroten. • Om het klimaat- en waterbewustzijn te vergroten zijn workshops, presentaties en een tweede klimaatnetwerkdag gehouden met bijna alle gemeenten. • We hebben actief de samenwerking met de Noordkop en Laag Holland opgezocht en stimuleren de totstandkoming van gebiedsvisies in het kader van de Omgevingswet. • We hebben watervraagstukken geagendeerd bij gemeentelijke omgevingsvisies.

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P10 In 2019 is het Waterprogramma herijkt en in 2021 is er een nieuw Waterprogramma. 😊	0,2	0,2	• We zijn gestart met het voorbereiden van de herijking van het Waterprogramma 2016-2021.
Afrondingsverschillen	-	-	
Totaal	3,3	3,9	

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2018
P09 In 2020 werken HHNK en (gebiedsgerichte) partners samen in het kader van de Omgevingswet.	0,2	0,2

P09: In 2020 werken HHNK en partners gebiedsgericht samen in het kader van de Omgevingswet. 😊

In 2021 zal de Omgevingswet worden ingevoerd. Gemeenten en de provincie werken aan integrale plannen en visies op het gebied van de ruimtelijke ordening, die in de plaats komen van de waterplannen die wij tot op heden maakten. In dit kader worden we steeds vaker gevraagd om vanaf het begin mee te denken over de interactie tussen stedelijke ontwikkeling, klimaatadaptatie en water (dit jaar ging het om ongeveer 600 plannen van derden). Vanwege de economische groei, en omdat er veel binnenstedelijk wordt ontwikkeld, zien we dat er steeds meer maatwerk nodig is, waarbij beperkt ruimte is voor een klimaatbestendige inrichting. Hierdoor wordt de belangenafweging tussen maatschappelijke vraagstukken scherper. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van een datacentercampus in de Wieringermeer.

De helft van de gemeenten heeft een omgevingsvisie opgesteld. Heerhugowaard en Langedijk stellen een gezamenlijke omgevingsvisie op. De Noordkop (Texel, Den Helder, Hollands Kroon en Schagen) heeft het opstellen van een gezamenlijke gebiedsvisie geagendeerd en in Laag Holland wordt het draagvlak voor een gezamenlijke gebiedsvisie verkend.

We stimuleren bovenstaande trajecten en dragen er actief aan bij: we agenderen watervraagstukken zowel bij individuele gemeenten als bij regionale omgevingsvisies/plannen en voeren watertoetsen uit.

In samenwerking met Land- en Tuinbouworganisatie (LTO), gemeente Texel, provincie Noord-Holland en natuurbeheerders is de verkenning gestart van een pilotproject 'Zoete Toekomst Texel', waarbij ondergrondse wateropslag van zoet water wordt onderzocht.

Dit jaar hebben we het beheer en onderhoud van het stedelijk water van twee gemeenten in plaats van vier overgenomen. Het gaat hier om de gemeenten Beemster en Bergen. In 2019 worden met de resterende twee gemeenten afspraken gemaakt over overname van het onderhoud van stedelijk water. Verder zijn we in gesprek met de gemeenten Uitgeest en Hollands Kroon. Daarnaast zijn intentieovereenkomsten gesloten in de gemeenten Koggenland, Opmeer en Amsterdam(-Noord). De overname van het stedelijk water wordt in de bestuurlijke contacten waar mogelijk gekoppeld aan de wegenoverdracht. In de exploitatie is € 0,6 miljoen minder gerealiseerd dan begroot. Dit wordt voor € 0,5 miljoen veroorzaakt door het verschuiven van inzet van personeel in de droge zomer naar het effect Watertekort voorkomen en voor het Landbouwportaal naar het effect Gezond water

(P20). Daarnaast hebben we ruim € 0,1 miljoen aan subsidies ontvangen voor ruimtelijke adaptatie die niet waren begroot.

Bouwsteen: De klimaatbestendige stad (voorheen: De stad wordt nat)

Om het klimaat- en waterbewustzijn te vergroten zijn workshops en presentaties gehouden met bijna alle gemeenten. Met twaalf gemeenten is een intentieverklaring ruimtelijke adaptie ondertekend.

Onze Klimaatatlas is gebruikt als kennisbron bij het uitvoeren van klimaatstresstesten die inmiddels door 80% van de gemeenten zijn uitgevoerd. De atlas is verder uitgebreid met kaarten over grondwaterstanden, bodemdaling, bomen en boombedekking en kansen voor groene daken. De atlas telt inmiddels 22 kaarten. De provincie wordt meegenomen in de ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie en de aanpak is afgestemd met PWN. Bekeken wordt of informatie van PWN aan de klimaatatlas kan worden toegevoegd en of de opgaven van PWN direct meegenomen kunnen worden.

Via het netwerk van Waterketen met de gemeenten vinden verkennende gesprekken in de regio plaats. Tevens waren nagenoeg alle gemeenten, de provincie en PWN aanwezig op tweede klimaatnetwerkdag.

P10 In 2019 is het Waterprogramma herijkt en in 2021 is er een nieuw Waterprogramma. 😊

Een keer per zes jaar actualiseren wij met het Waterprogramma het beleid. Dit zal in 2021 plaatsvinden. Op 1 januari 2022 moet er een nieuw waterprogramma liggen. Gelijktijdig met de jaarrekening rapporteren wij over de voortgang van het Waterprogramma 2016-2021. Er wordt een steeds betere afstemming gecreëerd met de begrotingscyclus, doordat het water(beheer)programma een jaarlijkse bijstelling krijgt in de vorm van het Meerjarenperspectief. Dit zal het gehele proces vereenvoudigen. We sluiten bij de vormgeving van het proces aan op de intentie van de Omgevingswet.

3.2 Resultaat 2: Het watersysteem en de beheerinstrumenten zijn op orde en afgestemd op en met de omgeving

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P11 In 2020 weten we waar het watersysteem kwetsbaar is voor wateroverlast en voor het faciliteren van de maatschappelijke functies. 😊	1,0	1,2	<ul style="list-style-type: none"> • We zijn een nieuwe watersysteemstudie gestart. In vijf pilotgebieden zijn maatregelen bepaald.
P12 Wateropgave: In 2018 zijn 120 polders op orde gebracht. 😞	2,3	2,4	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben drie polders op orde gebracht, waarmee het totaal op 119 komt.
P13 Wij monitoren ons watersysteem in 2020 zodanig dat wij jaarlijks op een eenvoudige manier kunnen evalueren en rapporteren. 😊	0,9	0,7	<ul style="list-style-type: none"> • De visie en de doelen voor het kwantiteitsmeetnet (grond- en oppervlaktewater) zijn nog niet gereed. • Een gebiedsdekkende set modellen is gereedgekomen voor de klimaatadaptatie ten aanzien van extreme neerslag.

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
			<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de modellen voor de sturing van het watersysteem zodanig verbeterd, dat de gebiedsregelingen begrijpelijke en reproduceerbare adviezen voor de beheerder opleveren. • De beschikbaarheid van (meet)data voor zowel intern als extern gebruik is verbeterd.
P14 Wij beheren in 2020 de profielen van ons watersysteem zodanig dat 80% voldoet aan de aan- en afvoer. 😊	16,8	16,8	<ul style="list-style-type: none"> • De reguliere baggerprogramma's hebben door de droogte vertraging opgelopen. • In het overgenomen stedelijke water van Zaanstad hebben we een deel van het achterstallige baggerwerk uitgevoerd. • Van het kwaliteitsbaggerwerk in Den Helder is afgezien. In Landsmeer combineren we het met oeverherstel in het Ilperveld (2019). • We voeren in 2019 een assetmanagement-nulmeting uit voor de waterlopen (begroot: 2018).
P15 Wij beheren de waterpeilen in de waterlopen in 2020 zodanig dat 80% voldoet aan de afspraken in het peilbesluit. 😊	29,8	30,2	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de jaarschijf 2018 van het programma poldergemalen uitgevoerd. We hebben de gemalen Dijkmanhuizen en Eijerland vervangen en de renovatie van gemaal De Poel is voorbereid. • De uitvoering van het gemaal Beetskoog is gestart. De aanbesteding van de nieuwbouw van gemaal Monnickendam is doorgeschoven naar 2019. • We voeren in 2019 een assetmanagement-nulmeting uit voor de peilregulerende werken (begroot: 2018).
P16 Onvoorzien wateroverlast beperken.	-	-	
Afrondingsverschillen	-	-	
Totaal	50,8	51,3	

	Realisatie	Herziene Begroting
	2018	2018
Investerings resultaat 2 (bedragen x € 1 miljoen)		
P11 In 2020 weten we waar het watersysteem kwetsbaar is voor wateroverlast en voor het faciliteren van de maatschappelijke functies.	-	0,5
P12 Wateropgave: in 2018 zijn 120 polders op orde gebracht.	1,0	-
P13 Wij monitoren ons watersysteem in 2020 zodanig dat wij jaarlijks op een eenvoudige manier kunnen evalueren en rapporteren.	-	-
P14 Wij beheren in 2020 de profielen van ons watersysteem zodanig dat 80% voldoet aan de aan- en afvoer.	-	0,1
P15 Wij beheren de waterpeilen in de waterlopen in 2020 zodanig dat 80% voldoet aan de afspraken in het peilbesluit.	-2,7	1,8
Afrondingsverschillen	0,1	-
Totaal netto	-1,6	2,4

P11: In 2020 weten we waar het watersysteem kwetsbaar is voor wateroverlast en voor het faciliteren van de maatschappelijke functies. 😊

Het eerste Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DRA) pleit voor een snellere en intensievere aanpak van onder andere wateroverlast. Alle gemeenten in ons beheersgebied moeten de komende twee jaar een stresstest doen. Om gemeenten hierbij te helpen brengt HHNK de kwetsbaarheden van het watersysteem in beeld.

Vorig jaar zijn we gestart met een vernieuwde watersysteemstudie, waarbij we met ons hydraulisch rekenmodel 3Di onderzoeken wat de klimaatverandering betekent voor de wateroverlast en het watertekort in ons beheergebied. Dit jaar is voor het hele beheergebied gestart met het in beeld brengen van knelpunten en kwetsbaarheden. Voor ongeveer de helft van het beheergebied is dit onderzoek afgerond, het restant komt in 2019 gereed.

Met de vijf pilotgebieden uit de watersysteemstudie (de polders Heerhugowaard, Drieban, Purmer, Koegras en de Groot-Limmerpolder) zijn de knelpunten op het gebied van wateroverlast en watertekort verkend. Voor deze gebieden zijn de maatregelen bepaald en is de kosteneffectiviteit daarvan geanalyseerd. Op basis van deze informatie gaan we met drie van de betreffende gemeenten (Heerhugowaard, Den Helder en Drechterland) de risicodialoog aan. Voor de watersysteemstudie hebben we subsidies ontvangen die niet waren begroot. Hierdoor ontstaat een verschil in exploitatie.

Voor het opbouwen van het DRA trekken de afdelingen Watersystemen en Waterketen samen op binnen de vijf waterketenregio's. Hoogtepunt was het bestuurlijk bekrachtigen van een nieuwe strategische samenwerkingsovereenkomst door HHNK, alle gemeenten en PWN. Hierin verwachten de gemeenten een substantiële inzet van ons.

De verbetering watersysteem Beetskoog West is één van de eerste gebieden die in het kader van het DRA wordt opgepakt. Het voorbereidingstraject heeft echter langer geduurd dan voorzien door afstemming met het gebied, nader onderzoek naar instabiliteit van objecten, het subsidietraject en het opnemen van het oostelijk deel in het project. Daarnaast is, vanwege de economische groei, de aanbesteding vertraagd. Dit leidt tot een onderschijding op de investeringen van € 0,3 miljoen.

P12 Wateropgave: In 2018 zijn 120 polders op orde gebracht. 😞

Er zijn drie polders (Waard Nieuwland, Afdeling LQ Burgervlotbrug en Valkkoog) uit het programma Wateropgave op orde gebracht, waarmee het totaal op 119 komt. De overschijding van € 1,0

miljoen wordt veroorzaakt doordat deze drie polders voor 2017 begroot waren en zijn doorgeschoven naar 2018 omdat procedures en voorbereiding meer tijd vroegen dan voorzien. De Oosterlanderkoog, de laatste van de 120 polders, wordt doorgeschoven naar 2019. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn het afwickelen van procedures en vergunningen en het verwerven van de grond. Naar verwachting is de polder in 2020 op orde. Dit betekent dat de investeringsuitgaven (€ 2,2 miljoen) en -inkomsten (€ 2,2 miljoen) ook doorschuiven.

Foto: Waterberging LQ

P13 Wij monitoren ons watersysteem in 2020 zodanig dat wij jaarlijks op een eenvoudige manier kunnen evalueren en rapporteren. 😊

Wij voeren op basis van geavanceerde modellen en informatiesystemen watersysteemanalyses uit waarmee we de taakafdelingen ondersteunen op strategisch, operationeel en planmatig vlak. De visie en doelen rond het kwantiteitsmeetnet (grond- en oppervlaktewater) zijn nog niet gereed en zullen in 2019 vorm krijgen.

P14 Wij beheren in 2020 de profielen van ons watersysteem zodanig dat 80% voldoet aan de aan- en afvoer. 😊

Afgelopen jaar is het baggeren minder voorspoedig verlopen. Vanwege de afhankelijkheid van de weersomstandigheden en de omgeving zijn er verschuivingen in de planning. De droge warme zomer zorgde ervoor dat de temperatuur van het oppervlaktewater op veel plaatsen hoger dan 25 graden Celsius was. Boven deze grens stoppen we met maaien en baggeren omdat zuurstofgebrek schade toe kan brengen aan alles wat leeft. Het gevolg is dat 21% van de geplande baggerwerken niet zijn uitgevoerd. In 2019 worden deze uitgevoerd. Verschuivingen in de jaarplanning is inherent aan het baggerproces vanwege de afhankelijkheid van de weersomstandigheden en de omgeving. Vanwege de trage aangroei van bagger leiden verschuivingen in een jaar nooit tot acute problemen.

Het achterstallige baggerwerk in het overgenomen stedelijke water van Zaanstad is voor zover mogelijk opgelost. In 2019 wordt het laatste deel van het achterstallig baggerwerk in het overgenomen stedelijk water van Zaanstad uitgevoerd omdat dit extra voorbereiding en afstemming vraagt vanwege instabiele oevers en bebouwing.

Van het kwaliteitsbaggerwerk in Den Helder (het Helders Kanaal) is afgezien. Uit onderzoek is gebleken dat de waterkwaliteit niet zou verbeteren. Het kwaliteitsbaggerwerk in Landsmeer wordt gecombineerd met oeverherstel in het Ilperveld door Landschap Noord-Holland. Door het actief betrekken van de omgevingsdienst en het afstemmen van beide projecten start het project in het eerste kwartaal van 2019.

Het dagelijks bestuur heeft de meerjarenraming Baggeren 2018-2027 vastgesteld. De baggerdotatie is verlaagd van € 6,4 miljoen naar € 6,0 miljoen. Effect- en gebiedsgericht baggeren resulteert in minder benodigd budget om hetzelfde resultaat te bereiken.

Steeds meer bagger wordt hergebruikt in dijken. Dit jaar is 40.000 m³ eigen grond in dijkversterkingen toegepast (zie P03).

De kosten van het maaien van waterlopen, natuurvriendelijke oevers en bermen stonden dit jaar onder druk, met name door contractuele indexering vanuit de markt. Met behulp van een meedenkroep uit het algemeen bestuur zijn de ambities en kaders vastgesteld voor het nieuwe maaibeleid. Deze is door het algemeen bestuur vastgesteld en gaat in 2020 van kracht.

Het algemeen bestuur heeft de Legger Wateren 2018 vastgesteld.

De assetmanagement-nulmeting voor de waterlopen en peilregulerende werken worden organisatiebreed uitgevoerd en zal in 2019 worden afgerond.

P15 Wij beheren de waterpeilen in de waterlopen in 2020 zodanig dat 80% voldoet aan de afspraken in het peilbesluit. 😊

Met onze omgeving bepalen we de gewenste peilen van het oppervlaktewater en stellen deze vast met peilbesluiten. De peilbesluiten Wieringerwaard, Waarland en de jaarlijkse herziening 2017 zijn vastgesteld en de peilbesluiten Monnickendam en Waard Nieuwland zijn partieel herzien. De peilbesluiten Schagerkogge, Niedorperkogge, Wieringen, Wieringermeer, Callantssoog/Zijpe, de jaarlijkse herziening 2018 en de partiele herziening Bergermeer zijn voorbereid.

Het meerjarig programma poldergemalen ligt op schema. Zo zijn de gemalen Dijkmanhuizen en Eijerland vervangen en is de renovatie van gemaal De Poel voorbereid. De uitvoering hiervan zal begin 2019 starten. Om afspraken met het gebied na te komen wordt het project Blokbemaling Purmer versneld uitgevoerd. De werkzaamheden aan gemaal Geestmerambacht zijn vertraagd vanwege technische problemen.

Vanuit het lopende investeringsprogramma is gestart met de uitvoering van het gemaal Beetskoog. We hebben eerst de evaluatie van het proces rondom gemaal Schardam afgerond, zodat we dit mee kunnen nemen in het proces rondom gemaal Monnickendam. In 2019 wordt het gemaal Monnickendam aanbesteed. Hierdoor verschuiven de investeringsinkomsten en -uitgaven met € 0,7 miljoen. Daarnaast hebben we een voorschot van € 3,5 miljoen ontvangen van de POP2-subsidie voor gemaal Schardam, waarvan we hadden verwacht dat dit pas rond 2023 beschikbaar zou komen.

We beheren onze peilregulerende werken op basis van een assetmanagementplan, waardoor wij risicogericht kunnen beheren. Zie voor de assetmanagement-nulmeting P14.

Het verschil in exploitatie wordt voornamelijk veroorzaakt doordat we € 0,3 miljoen aan subsidie hebben ontvangen voor gemalen Dijkmanshuizen en Schardam, die niet voor 2018 waren begroot.

Foto: Gemaal Eijerland

3.3 Risico's Wateroverlast beperken

Status	Risicogebeurtenis	Risicoscore	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Nieuw	De aannemer van gemaal C. Mantel (Schardam) heeft een claim ingediend ter hoogte van circa € 1 miljoen voor vermeend meerwerk. Hierdoor kunnen de uitgaven hoger worden dan het beschikbare krediet.	2	€ 1.700.000	Juridisch/wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> Juridisch advies inwinnen. Overleggen met de aannemer om tot een onderlinge oplossing te komen.
Ongewijzigd	Ontvangen EU-subsidies moeten -deels- terugbetaald worden en/of boetes moeten betaald worden voor reeds afgeronde projecten van het programma Wateropgave omdat uit aanvullende controles door de subsidieverlener blijkt dat -op onderdelen- niet is voldaan aan de subsidievoorwaarden. De aanvullende controleperiode loopt voor de meeste projecten af in 2021 en voor enkele projecten in 2028.	2	€ 2.000.000	Politiek/bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> De administratie en dossiervorming van de uitgevoerde projecten zijn zo goed mogelijk ingericht en aangevuld naar de eisen van de subsidieverstrekker. Zo heeft het dagelijks bestuur voor een aantal projecten het besluit genomen (15.209) om af te mogen wijken van de aanbestedingsregels van HHNK. Hierdoor is op dit onderdeel de kans verkleind dat we subsidies moeten terugbetalen, of boetes moeten betalen.

Nieuw	Subsidie voor gemaal Monnickendam wordt niet verstrekt omdat HHNK zijn afspraken met de subsidieverstrekker niet nakomt.	2	€ 3.000.000	Politiek/bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none">• Tijdig starten met de voorbereidingen van de bouw van het gemaal Monnickendam.• In Q2 2018 is uitstel aangevraagd aan de subsidieverstrekker. HHNK heeft een ontvangstbevestiging van het uitgevraagde uitstel ontvangen. Goedkeuring op de gevraagde uitstel is nog niet ontvangen.• Binnen krediet uitvoeren van het werk (door evt krediet te verruimen indien marktomstandigheden dat vragen, EMVI criteria in de uitvraag opnemen die stremmingen van de N247 tot een minimum beperken, te sturen op plafondbedrag).
-------	--	---	-------------	----------------------	---

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2017

Geen vervallen risico's.

4. Watertekort voorkomen

Gedurende de gehele zomer hebben we, ondanks de warmte en droogte, vanuit het IJssel- en Markermeer voldoende (zoet) water kunnen inlaten om de peilen in ons primaire en secundaire watersysteem te handhaven, waardoor schade is voorkomen.

Regioadviseurs en specialisten hebben waardevolle informatie opgehaald waarmee niet alleen de actuele situatie kon worden beoordeeld, maar waarmee ook scenario's konden worden uitgewerkt. Daarnaast is een innovatie ontstaan uit deze crisis. Er is een model ontwikkeld waarin gewasopbrengsten worden gekoppeld aan het waterverbruik. Dit leverde mogelijkheden op, omdat de watervraag in ons beheergebied kon worden voorspeld. Met de agrarische sector is constructief samengewerkt: wij konden de sector inzicht geven in de stand van zaken over de droogte en de sector kon ons inzicht geven over het verloop van de watervraag in de tijd. We hebben veel geleerd over de grenzen van het systeem. Dit vormt waardevolle input voor beleidsontwikkeling en beheermaatregelen.

4.1 Resultaat 1: De zoet grondwatervoorraad is op orde, van goede kwaliteit en wordt duurzaam beheerd

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P17 In 2020 werken we efficiënt samen met onze partners in het grondwaterbeheer om onomkeerbare effecten te voorkomen en het duurzaam gebruik van de ondergrond te stimuleren. 😊	0,2	0,2	<ul style="list-style-type: none"> • Er komt geen besluit over de totstandkoming van een geïntegreerd grondwatermeetnet. • We hebben bestuurlijk en ambtelijk actief bijgedragen aan het realiseren van een provinciale Taskforce bodemdaling. • We hebben bijgedragen aan de landelijke discussie over bodemdaling door het voorzitterschap te vervullen van de tijdelijke Unie-werkgroep Bodemdaling en het lidmaatschap van het landelijke Platform Slappe Bodem.
Totaal	0,2	0,2	

P17 In 2020 werken we efficiënt samen met onze partners in het grondwaterbeheer om onomkeerbare effecten te voorkomen en het duurzaam gebruik van de ondergrond te stimuleren. 😊

Er zal geen bestuurlijk besluit worden genomen over de totstandkoming van een geïntegreerd grondwatermeetnet. In plaats daarvan meten we projectmatig.

De Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur is trekker van het gebiedsproces Koegras. Met de betrokken agrarische ondernemers in het gebied heeft een inventarisatie plaatsgevonden van knelpunten en wensen voor het watersysteem. Hieruit zijn een aantal mogelijkheden naar voren gekomen, namelijk benadering vanuit het onderhoud van het watersysteem, vanuit de eigen verantwoordelijkheid van de agrariërs om meer klimaatadaptief te worden (ook via het Landbouwportaal) en vanuit de watersysteemanalyse gezamenlijk kijken naar verbeterings-mogelijkheden in het watersysteem.

Het project Oostpolder is geëvalueerd en afgerond. Voor de maatregelen is aangesloten bij de subsidieregeling via de samenwerking Bodem en Water.

Bouwsteen: Bodemdaling in veenweiden

Over de rol en positie van de waterschappen in de bodemdalingsproblematiek heeft de Unie van Waterschappen in 2017 een 'position paper slappe bodems' opgesteld. Voor de provincie Noord-Holland was dit aanleiding om een nieuwe impuls te geven aan de bouwsteen 'Bodemdaling in veenweiden'. Er is een provinciale Taskforce bodemdaling gestart waarin de provincie Noord-Holland, de drie Noord-Hollandse waterschappen en de gemeenten Zaandam en Amsterdam mee doen. Daarnaast wordt, via de Unie van Waterschappen, de discussie gevoerd over de CO₂-reductie vanuit de veenbodems.

Wij zijn voorzitter van de tijdelijke werkgroep bodemdaling van de Unie van Waterschappen en lid van het Platform Slappe Bodem, dat zijn landelijke netwerkdag dit jaar organiseerde in Zaandam. In het kader van het Innovatieprogramma veen (IPV) worden subsidies verstrekt voor het vijfjarige onderzoeksprogramma van Landschap Noord-Holland en Water, Land en Dijken.

4.2 Resultaat 2: Wij werken de Deltabeslissing Zoetwater conform onze Deltavisie en ons Waterprogramma uit via de Trias Aquatica in gebiedsgerichte afspraken en ons beheer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P18: In 2021 is het zoetwater op een duurzame en eerlijke manier verdeeld, conform de geldende waterakkoorden en verdringingsreeks. 😊	0,9	0,4	<ul style="list-style-type: none"> • De protocollen waterverdeling zijn nog niet geïmplementeerd in ons beheer en de crisisorganisatie.
P19: In 2021 hebben we het voorzieningenniveau uitgewerkt in pilots, samenwerkingstrajecten en in tien prioritaire gebieden middels een integrale gebiedsaanpak. 😊	0,4	0,2	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben voor vijf polders de watertekorten in beeld gebracht en een maatregelenpakket samengesteld. • Het Expertisecentrum Zoet/Zout is operationeel.
Afrondingsverschil	-	-	
Totaal	1,3	0,6	

P18 In 2021 is het zoetwater op een duurzame en eerlijke manier verdeeld, conform de geldende waterakkoorden en verdringingsreeks. 😊

We continueren de samenwerking met collega-waterschappen en Rijkswaterstaat op het gebied van 'Slim watermanagement'. Hierbij optimaliseren we de aan- en afvoer van water in het hoofdwatersysteem in zowel droge als natte situaties. Dit betekent dat we het watersysteem van de verschillende waterbeheerders rondom het Noordzeekanaal en het Amsterdam-Rijnkanaal als een geheel beschouwen en over de grenzen van ons beheergebied heen kijken.

Het IJssel- en het Markermeer zijn onze zoetwatervoorraad. In 2017 hebben we de regionaal overeengekomen verdringingsreeks gebiedsgericht uitgewerkt en beheerprotocollen opgesteld. Het implementatietraject van deze protocollen is vertraagd doordat de watertekortperiode nieuwe inzichten heeft opgeleverd die in de protocollen verwerkt gaan worden. In 2019 worden de protocollen waterverdeling geïmplementeerd in ons beheer en de crisisorganisatie.

De komende jaren gaan we het gesprek aan met gebieden die worden gekort op de wateraanvoer ten tijde van een inlaatbeperking vanuit het Rijkswater. We richten ons hierbij op bewustzijn van zoetwaterbeschikbaarheid, meer zelfvoorzienendheid en de uitrol van innovatieve maatregelen.

Het verschil tussen herziene begroting en realisatie wordt veroorzaakt doordat de gebiedsbeheerders tijdens de droge zomer zijn ingezet om het watersysteem zoveel mogelijk op orde te houden (P18). HHNK-breed is dit per saldo neutraal.

P19 In 2021 hebben we het voorzieningenniveau uitgewerkt in pilots, samenwerkingstrajecten en in tien prioritaire gebieden middels een integrale gebiedsaanpak. 😊

In de periode 2018-2021 investeren we in een vernieuwde watersysteemstudie (P11), die zich niet alleen richt op wateroverlast, maar ook op watertekort. Dit jaar hebben we de watertekorten in de vijf pilotgebieden (Heerhugowaard, Drieban, Purmer, Koegras en de Groot-Limmerpolder)

onderzocht en geanalyseerd. Op basis van deze informatie gaan we met drie gemeenten (Heerhugowaard, Den Helder en Drechterland) de risicodialoog aan. Organisatorisch is het watertekortvraagstuk meer in samenhang gebracht met het wateroverlastvraagstuk en in de uitvoering verbonden met het proces van Ruimtelijke adaptatie.

Het Expertisecentrum Zoet/Zout is operationeel geworden. Dit centrum richt zich op het verbinden van expertise in een verziltend milieu. De officiële bestuurlijke aftrap vindt plaats in 2019.

In 2017 werd ons project 'De zoete stuw' genomineerd voor de Waterinnovatieprijs. De zoete stuw voert zout water onderin de waterkolom benedenstrooms af en houdt voor de stuw het zoete water vast dat bovenop deze zoute onderlaag drijft. Uit metingen die voor en achter een proefstuw zijn gedaan blijkt dat een zoutreductie van 50-85% haalbaar is. Het algemeen bestuur heeft afgelopen december een investeringskrediet beschikbaar gesteld om de zoete stuw op polderniveau te testen op effectiviteit (zoutreductie) en efficiëntie. Deze proef wordt in 2019 uitgevoerd op Texel, in de polders Eierland en het Noorden. Het project behelst de plaatsing van 15 grote en 60 kleine zoete stuwen, monitoring, verslaglegging en communicatie. Bij een positief resultaat kan het gebruik van zoete stuwen ook in andere gebieden waar verzilting optreedt worden ingezet, bijvoorbeeld in de Noordkop.

4.3 Risico's Watertekort voorkomen

Status	Risicogebeurtenis	Risicoscore	Max. Fin. Gevolg	Risicocategorie	Maatregelen
Nieuw	Door langdurige droogte treedt zoutschade op aan gewassen en onherstelbare schade aan natuurgebieden.	2	€ 1.500.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none">• Opstellen van kaders en in beeld brengen van handelingsperspectief.• De 'Strategie waterverdeling' (18.621834) en 'Waterbesparing en onttrekkingsverboden bij droogte en watertekort' (18.250248) zijn vastgesteld door het algemeen bestuur voor de uitvoering van de landelijke verdringingsreeks bij droogte. De Unie van Waterschappen heeft vorig jaar de aansprakelijkheid bij droogte beschreven. Het komt er op neer dat met het vastleggen van de Strategie waterverdeling de aansprakelijkheid van HHNK gering is.

5. Gezond water

We zorgen voor gezond oppervlaktewater. De Kaderrichtlijn Water (KRW) helpt ons daarbij. We nemen maatregelen om een goede chemische en biologische waterkwaliteit te realiseren. Het ambitieniveau wordt bepaald door maatschappelijke wensen en door doelstellingen die zijn uitgewerkt voor de KRW. We nemen beheer- en verbeteringsmaatregelen, maar niet tegen elke prijs. De afspraken uit het Nationale Waterplan en de Deltavisie geven richting aan de manier waarop we beheren en verbeteren.

5.1 Resultaat 1: We gaan met onze gebiedspartners voor schoon en gezond water en stemmen samen de eisen en de wensen aan de functies af

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P20 We voeren het KRW-maatregelenpakket voor de periode 2018-2021 samen met onze gebiedspartners uit. 😊	3,4	3,2	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de subsidieregeling Bodem en Water opengesteld. Het Landbouwportaal subsidieert kansrijke initiatieven van individuele agrariërs. • We hebben 18,8 km natuurvriendelijke oevers gerealiseerd (begroot: 10 km). • We hebben 9 vismigratieknelpunten opgelost (begroot: 5).
P21 We houden continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren in het maatregelenpakket. 😊	3,7	3,2	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben over de KRW-toestand van de waterlichamen gerapporteerd voor de mid-term review KRW (landelijke tussentijdse verplichte rapportage KRW aan Brussel). • We hebben gerapporteerd over het onderzoek aan de KRW-watersystemen voor aanpassingen aan de KRW-doelstellingen. • In aansluiting op landelijke afspraken hebben we ons meetnet voor gewasbeschermingsmiddelen voor de jaren 2019-2021 herzien en de verbinding tussen monitoring en handhaving rond deze thematiek versterkt.
P21 We houden continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren in het maatregelenpakket. 😊			<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de zwemwaterkwaliteit gecontroleerd en gerapporteerd aan het Rijk voor de zwemwater-rapportage aan Brussel.
Totaal	7,1	6,4	

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 1 (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2018
P20 We voeren het KRW-maatregelenpakket uit voor de periode 2018-2021, samen met onze gebiedspartners.	0,5	0,7

P20 We voeren het KRW-maatregelenpakket voor de periode 2018-2021 samen met onze gebiedspartners uit. 😊

Voor het opstellen van het programma Schoon en gezond water (2018-2021) hebben we met onze partners en de omgeving een gebiedsproces doorlopen. We hebben te maken met verschillende, soms tegengestelde belangen van gebruikersgroepen waarmee we rekening moeten houden bij het uitvoeren van onze taken. Dat vraagt om maatwerk en flexibiliteit.

Het programma bestaat uit 26 concrete maatregelen waarvoor wij een resultaatverplichting zijn aangegaan.

Voor het behalen van de KRW-doelen is de medewerking van andere partijen onontbeerlijk, met name die van de agrarische sector. De LTO heeft in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer de ambities van de agrarische sector in Noord-Holland vastgelegd om bij te dragen aan voldoende gezond water. Om tot een uitrol van maatregelen te komen is de Samenwerking Bodem en Water opgericht. In dit samenwerkingsverband worden op basis van een bestuursakkoord tussen provincie, de Noord-Hollandse waterschappen en de agrarische sector waterkwaliteit- en waterkwantiteitbevorderende maatregelen uitgerold in de landbouw (zie ook P19). De ambitie is dat in 2021 ten minste 30% van de agrarische bedrijven betrokken zijn bij de uitvoering van de maatregelen.

We hebben de subsidieregeling Bodem en Water opengesteld. Deze bestaat uit twee sporen:

1. Landbouwportaal: een subsidieregeling voor investeringen van individuele agrariërs die bijdragen aan duurzame bodem, voorkomen van wateroverlast en voldoende schoon en gezond water.
2. Provinciale regeling op Kennis: met deze regeling worden de erfcoaches gefinancierd die de agrariër bijstaan met advies over de maatregelen en de subsidie;

De subsidieregeling is, met 568 aanmeldingen per 31 december 2018, zeer succesvol.

Tijdens de actie 'Bezem door de middenkast' is bij 225 van de 286 bezochte bedrijven ruim 10.000 kilo niet meer toelaatbare middelen opgehaald. Vanwege dit succes hebben we deze maatregel opgenomen in het Landbouwportaal.

Foto: Schoon erf

Dit jaar zijn negen vismigratieknelpunten gereedgemeld, waarvan vier uit 2017. Verder hebben we 18,8 kilometer natuurvriendelijke oevers aangelegd, waaronder Schermerhorn (3,6 kilometer) en Oosterkolk (1,0 kilometer). Hiermee liggen we voor het realiseren van de KRW-maatregelen voor de planperiode tot 2021 op schema.

In december heeft het bestuur krediet beschikbaar gesteld voor het project Verbetering natte infrastructuur Noordkop. Het Balgzandkanaal, het Amstelmeer en het Amstelmeerkanaal zijn onderdeel van de Amstelmeerboezem. In de systematiek van de KRW zijn dit 'zwak brakke wateren' met een matige ecologische toestand. Knelpunt is de beperkte uitwisseling tussen zoet en zout water. Maatregelen om de vismigratie en de diversiteit van vissoorten te vergroten zijn daarom gewenst.

We zijn gestart met een haalbaarheidsonderzoek naar de toepassing van een ijzer(zand)filter om de zwemwaterkwaliteit in Zwaansmeer te verbeteren.

P21 We houden continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren in het maatregelenpakket. 😊

Voor een correcte implementatie van de KRW moet een samenhangend beeld worden gegeven van de toestand van het (oppervlakte)water. Hiervoor is per (deel)stroomgebied een monitoringsprogramma opgesteld, dat voldoet aan de wettelijke eisen. In een samenwerkingsverband met acht waterschappen en Rijkswaterstaat Rijn-West worden binnen dit programma de metingen uitgevoerd en worden de meetdatabestanden beheerd, getoetst en gerapporteerd. Zo houden we continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren waar het gaat om het nemen van maatregelen (bijvoorbeeld ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen).

We hebben gerapporteerd over de KRW-toestand van de waterlichamen ten behoeve van de mid-term review KRW (een landelijke, tussentijdse verplichte rapportage aan Brussel). Daarnaast hebben we gerapporteerd over het onderzoek dat we hebben verricht aan de KRW-watersystemen voor aanpassingen aan de KRW-doelstellingen. Het meetnet voor gewasbeschermingsmiddelen hebben we voor de jaren 2019-2021 herzien.

Tijdens het zwemseizoen hebben we de zwemwaterkwaliteit op de officiële zwemlocaties gecontroleerd en gerapporteerd in het landelijke zwemwaterportaal.

Foto: Controleren zwemwaterkwaliteit

Het verschil van € 0,5 miljoen in exploitatie wordt voor € 0,3 miljoen veroorzaakt door extra inzet op het complexe project van het opstellen van watersysteemanalyses voor de KRW en het onderzoek naar verwijderen van medicijnresten. Het restant wordt veroorzaakt door diverse overige posten.

5.2 Risico's Gezond water

Dit effect heeft geen risico's met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen.

6. Schoon water

De zorg voor schoon en gezond water voor mens, dier en milieu is een van de kerntaken van het hoogheemraadschap. Een goed functionerende (afval)waterketen is onderdeel van deze zorg. We streven naar een integrale (afval)waterketen tegen acceptabele kosten en geven invulling aan de doelstellingen uit het Bestuursakkoord Water (BAW).

Integraal in de zin dat de waterketen door PWN, gemeenten en HHNK is ingericht en wordt beheerd als één geheel, ook omdat er een duidelijke relatie bestaat tussen de waterketen en het watersysteem. Maatregelen binnen de keten worden genomen op basis van hun effect op de doelstellingen van de effecten schoon en gezond water. Waar het doelmatig is zijn stromen van het systeem gescheiden en worden ongewenste stoffen aan de voorkant verwijderd.

Het beheer en onderhoud is ingericht volgens assetmanagementprincipes en dankzij verdergaande meting, monitoring en sturing wordt optimaal gebruik gemaakt van de systemen.

Het afvalwater is niet alleen een afvalproduct, maar ook een drager van waardevolle grondstoffen, energie en zoet water. Indien technisch en tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten mogelijk, worden deze grondstoffen teruggewonnen.

Om een grotere flexibiliteit in het systeem te bewerkstelligen zoeken we naar innovatieve zuiveringstechnieken en nieuwe vormen van aanbesteden. We zijn initiator en facilitator van innovaties op het gebied van de waterketen. In het Klimaat- en energieprogramma is voor de waterketen een grote ambitie neergelegd.

In 2018 is ongeveer 92,5 miljoen m³ afvalwater geproduceerd door circa 1,2 miljoen inwoners en 29.000 bedrijven. Dit hebben wij getransporteerd naar de rwzi's en daar gezuiverd.

Belangrijke stappen waren het uitwerken van de slibstrategie (we stoppen met het gebruik van aardgas voor de slibverwerking) en de ingebruikname van de zonnepanelen op het terrein van de rwzi Geestmerambacht.

Een groot deel van de installaties van de waterketen hebben een respectabele leeftijd bereikt. Extra inspanningen zijn nodig om een stabiele bedrijfsvoering voor nu en in de toekomst te waarborgen. We hebben daarom de onderhoudsstrategie van de elektrische installaties opgesteld, de renovatie van de rwzi Alkmaar en met de voorbereidingen van de renovatie van de rwzi's Oosthuizen, Wieringen en Wieringermeer.

6.1 Resultaat 1: Al het afvalwater wordt gezuiverd voordat het geloosd wordt op het oppervlaktewater en we streven naar terugwinnen van grondstoffen

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P22 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi. Doelstelling is, in samenwerking met onze ketenpartners, vermindering van afvalwater naar onze zuiveringen. 😊	15,3	15,5	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Het rioolgemaal Hoorn/Risdam wordt in het eerste kwartaal van 2019 opgeleverd.</i> • <i>We hebben zeven rioolgemalen gerenoveerd (begroot: vijf).</i> • <i>We hebben de transportstelsels Egmond en Beemster aangepast om overstorten tot een minimum te beperken.</i> • <i>Met de zeven West-Friese gemeenten is een eerste stap gezet naar gezamenlijk beheer en onderhoud.</i> • <i>Samen met de gemeenten Heemskerk en Beverwijk is het plan 'Verbindend water' uitgevoerd.</i>
P23 Het afvalwater wordt gezuiverd tegen wettelijke normen. We winnen grondstoffen en energie zoveel mogelijk terug. 😊	36,0	36,5	<ul style="list-style-type: none"> • <i>We zijn gestart met de installatie waarmee we struviet kunnen terugwinnen op de rwzi Den Helder.</i> • <i>We zijn gestart met de vervanging van de proces-automatisering van de rwzi Heiloo.</i> • <i>We hebben een onderhoudsstrategie voor de elektrische installaties opgesteld.</i> • <i>De renovatie van de rwzi Alkmaar is van start gegaan.</i> • <i>De aanbesteding voor de bouw van de Energiefabriek Zaandam is voltooid.</i> • <i>De verkenning voor de renovatie rwzi Oosthuizen is afgerond. Het investeringskrediet wordt in 2019 aangevraagd (begroot: 2018).</i>

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P24 Het zuiverings-slib wordt verwerkt en gedroogd op de slibdrooginstallatie (SDI). Het eindproduct (granulaat) wordt verwerkt door de HVC als groene brandstof. Doelstelling is maximale terugwinning van energie en grondstoffen. ☹️	11,9	11,7	<ul style="list-style-type: none"> • Het bestuur heeft een nieuwe strategie voor aargasloze slibverwerking vanaf 2020 vastgesteld. • De planning is om de SDI in 2022-2023 te sluiten. • We hebben met HVC een nieuw contract afgesloten voor de verwerking van het granulaat. • De eerste resultaten van de superkritische vergasser zijn bekend. Deze techniek is nog niet binnen enkele jaren toepasbaar.
P25 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners om de doelstellingen BAW te behalen. We werken aan het terugdringen van te verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer en verwijdering van microverontreinigingen, waaronder medicijnresten. 😊	3,6	3,0	<ul style="list-style-type: none"> • De breed gedragen visie op het effect Schoon Water is door het algemeen bestuur goedgekeurd. Daarnaast is met de ketenpartners een ambitiedocument opgesteld voor de periode 2020-2025. • Samen met de gemeenten worden in 2018/2019 alle IBA's NEN-proof gemaakt of gesaneerd (begroot: 2018).
P26 Onvoorzien Schoon water	-	-	
Afrondingsverschil	0,1	-	
Totaal	66,9	66,7	

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2018
P22 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi. Doelstelling is, in samenwerking met onze ketenpartners, vermindering van afvalwater naar onze zuiveringen.	2,5	4,3
P23 Het afvalwater wordt gezuiverd tegen wettelijke normen. We winnen grondstoffen en energie zoveel mogelijk terug.	3,7	12,7
P24 Het zuiverings-slib wordt verwerkt en gedroogd op de slibdrooginstallatie (SDI). Het eindproduct (granulaat) wordt verwerkt door de HVC als groene brandstof. Doelstelling is maximale terugwinning van energie en grondstoffen.	-	-
P25 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners om de doelstellingen BAW te behalen. We werken aan het terugdringen van te verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer en verwijdering van microverontreinigingen, waaronder medicijnresten	0,2	-
Totaal netto	6,4	17,0

P22 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi. Doelstelling is, in samenwerking met onze ketenpartners, vermindering van afvalwater naar onze zuiveringen. 😊

Samen met gemeenten zetten we in op een aanpak bij de bron. We sturen op een zo gelijkmatig mogelijke aanvoer door middel van meting en monitoring in de gemeentelijke rioolstelsels en onze eigen transportstelsels. Op basis van data-analyse van de resultaten kunnen we de beschikbare capaciteit van rioolgemalen en persleidingen optimaal benutten.

Voor de beheerobjecten binnen de waterketen geldt dat we keuzes voor beheer en onderhoud maken op basis van een afweging tussen kwetsbaarheid, kwaliteit en kosten (assetmanagement). De beheer- en onderhoudskosten van persleidingen en rioolgemalen zijn onderdeel van de exploitatie. In 2018 hebben we drie persleidingen en zestien rioolgemalen geïnspecteerd.

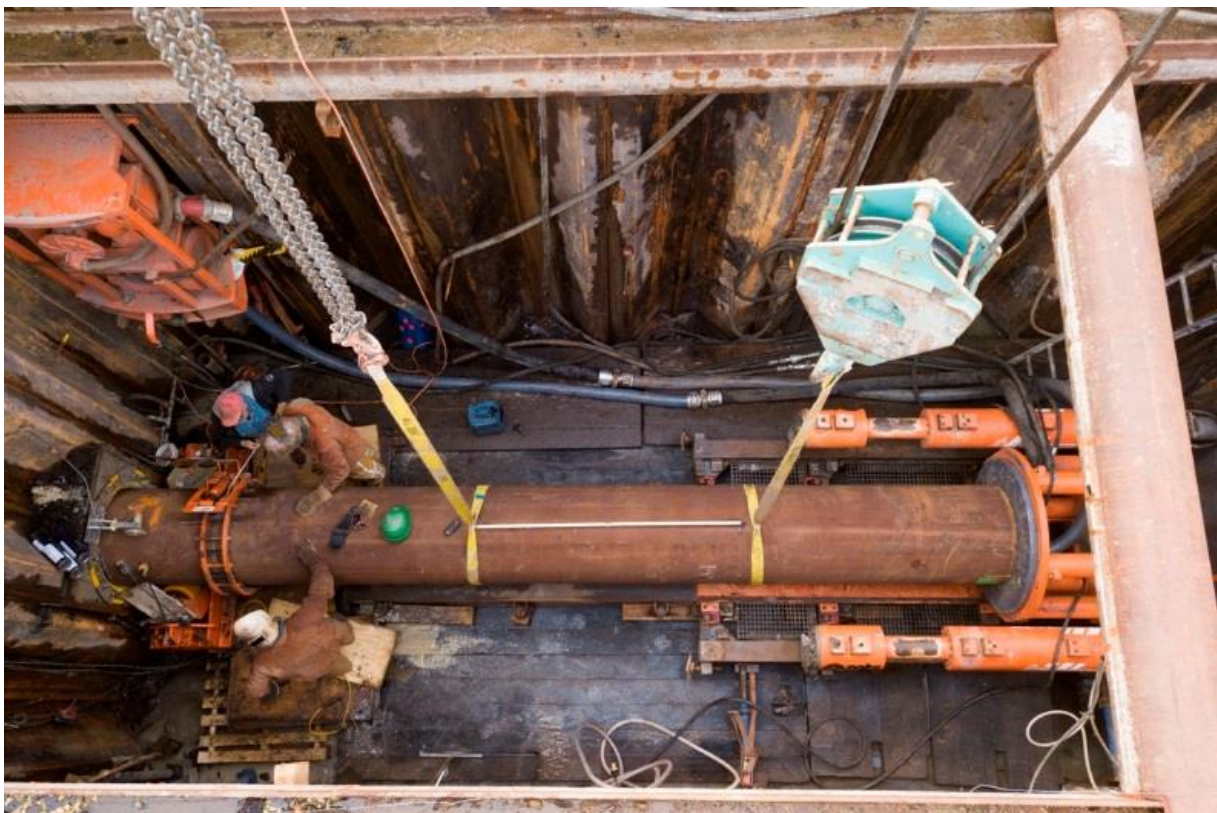

Foto: Vervanging persleiding Oostzaan

Om riooloverstorten tot een minimum te beperken, sturen we op een gemiddelde beschikbaarheid van de rioolgemalen van meer dan 99%. Dit is in 2018 gelukt; er zijn geen noemenswaardige storingen geweest. Om dit voor de toekomst te waarborgen zijn de transportstelsels van Egmond en Beemster aangepast en gerenoveerd. Daarnaast zijn zeven rioolgemalen gerenoveerd, namelijk Middenbeemster, Kreileroord, Oostzaan, De Woude, Oostknollendam, Warmenhuizen en 't Zand. De werkzaamheden aan het nieuwe rioolgemaal Hoorn/Risdam zijn grotendeels afgerond en deze wordt in het eerste kwartaal van 2019 opgeleverd. De investeringsinkomsten- en uitgaven dalen met € 1,0 miljoen door de verschuiving van oplevering naar 2019. We zijn gestart met de renovatie van rioolgemaal Purmerend. Deze was begroot als investering maar wordt uit de voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden onttrokken. Hierdoor zijn de investeringsuitgaven € 1,0 miljoen lager.

Dit jaar zijn we geconfronteerd met vijf persleidingbreuken. De risicovolle persleiding Oostzaan is verlegd en in bedrijf. Een gemaal in Oostzaan (dat veel klachten in de omgeving gaf) kon daarmee uit bedrijf genomen worden. Het laatste deel van het werk aan het transportsysteem Alkmaar is afgerond, evenals de verlegging van de persleiding Uitgeest.

Met de zeven West-Friese gemeenten is een eerste stap gezet in het gezamenlijk beheer en onderhoud. Olie, vet en doekjes in het transportstelsel vormen hier ten opzichte van andere regio's een groot probleem.

In 2017 is door de betrokken partijen met de gemeenten Heemskerk en Beverwijk het plan Verbindend Water vastgesteld. In dit Gemeentelijk Rioleringsplan heeft het onderwerp waterkwaliteit een expliciete plek gekregen. Dit jaar is gestart met de uitvoering. Het uitvoeringsplan sluit aan bij de regionale vraagstukken op het gebied van ruimtelijke adaptatie, waardoor de verbinding tussen de waterketen en het watersysteem steviger is geworden.

Vanuit het Programma Waterketen 2014-2017 stond nog een maatregel open voor het afsluiten van zeven afvalwaterakkoorden. De laatste worden in het eerste kwartaal van 2019 ondertekend.

P23 Het afvalwater wordt gezuiverd tegen wettelijke normen. Doelstelling is om maximale energie en grondstoffen terug te winnen, zodat in 2020 wordt voldaan aan het SER-akkoord. 😊

Bij de zuivering van het afvalwater zetten we in op duurzaamheid en innovatie: we voeren het Klimaat- en Energieprogramma uit (zie P42). Op het terrein van de rwzi Geestmerambacht zijn de zonnepanelen in gebruik genomen. De investeringsuitgaven voor de zonnepanelen blijven echter met € 2,2 miljoen achter. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de netbeheerder, vanwege de enorme vraag, niet tijdig de benodigde aanpassingen aan de elektriciteitsaansluitingen kon realiseren.

Dit jaar is zes keer de lozingsnorm van een rwzi overschreden. De overschrijdingen waren het gevolg van een technisch mankement aan een van de installatie-onderdelen of een afwijking in de monstername. In geen van de gevallen heeft het geleid tot een proces-verbaal van het bevoegd gezag.

Op de rwzi Zaandam-Oost is de bouw van de Energiefabriek gestart, die eind 2019 zal worden afgerond. Door de vertraging zijn de investeringsuitgaven € 0,8 miljoen lager. Het werk voor de installatie waarmee we struviet kunnen terugwinnen op de rwzi Den Helder is aanbesteed en in het eerste kwartaal van 2019 zal fase 1 worden opgeleverd. Door de verschuiving in de tijd is er € 0,6 miljoen minder aan deze investeringen uitgegeven. Het struviet is teruggewonnen met een tijdelijke installatie. Op de rwzi Beverwijk hebben we 180 ton struviet teruggewonnen.

De renovatie van de rwzi Alkmaar is vertraagd doordat het werk opnieuw moest worden gegund. Hierdoor zijn de investeringsuitgaven circa € 3,2 miljoen lager dan begroot.

De plannen voor de vervanging van de rwzi's Oosthuizen, Wieringen en Wieringermeer maken we in synergie met de omgeving. Een innovatieve aanpak: we bekijken in overleg met de omgeving hoe de omgeving kan profiteren van warmtebenutting en grondstoffen.

De voorbereidingen voor de aanpassing aan rwzi Oosthuizen zijn gestart. In samenhang met de beide andere zuiveringen wordt gekeken naar andere bouwmethoden (modulair). De uitvoering wordt doorgeschoven waardoor de investeringsuitgaven € 0,5 miljoen lager zijn.

De vervanging van de procesautomatisering is inmiddels gegund en de eerste stappen uit het plan van aanpak zijn gezet. De uitvoering is later van start gegaan, doordat de voorbereiding en het technisch inregelen meer tijd heeft gekost dan verwacht. De investeringsuitgaven verschuiven hierdoor met € 1,4 miljoen. Begin 2019 zal de aannemer starten met de procesautomatisering van de rwzi Heiloo. Door volledige automatisering van onze processen willen we deze zo efficiënt en effectief mogelijk sturen. We streven ook naar het integreren van de procesautomatisering van onze gemalen en onze zuiveringstechnische werken. In het MJP 2018-2021 staat: "We treffen voorbereidingen om te komen tot een centrale regiekamer voor besturing op afstand van alle processystemen (waterketen en watersysteem)." Dat is op termijn een mogelijkheid, maar geen doel op zich. Het doel is een zo efficiënt en effectief mogelijke sturing van onze processen.

We doen mee in de stuurgroep Aquafarm, een concept dat zuiveren combineert met oogsten van hoogwaardige grondstoffen. Aquafarm past principes uit de natuur toe om onder gecontroleerde en gestuurde omstandigheden producten te laten groeien, met als restproduct schoon water. Het is een samenwerking tussen drie waterschappen, twee universiteiten en één initiatievenfabriek. De resultaten van de eerste Aquafarm tonen aan dat het concept werkt.

Tevens maken we deel uit van de koplopergroep Cellulose. Samen met andere waterschappen en Aquaminerals worden afzetketens ontwikkeld voor cellulose als bouw materiaal of asfaltafdruijpemmer. De rwzi Beemster is onze eerste rwzi waar met fijnzeven cellulose wordt teruggewonnen. Inmiddels functioneren de fijnzeven zoals verwacht en is er 1.900 ton cellulose teruggewonnen.

Opnieuw hebben we de Waterinnovatieprijs gewonnen in de categorie Schoon water, ditmaal voor het concept 'NEW (Nutriënten, Energie en Water) Hart voor de rwzi'. Dit is een fysisch-chemische en volledig circulaire zuiveringsmethode in plaats van de traditionele biologische methode.

Ons bezwaar tegen de plaatsing van tiny houses binnen de geurcontour van de rwzi Alkmaar is voor de bezwarencommissie van de gemeente Alkmaar gekomen. Deze heeft ons bezwaar gegrond verklaard. We gaan opnieuw met de gemeente om de tafel om vervolgstappen te bespreken.

Het verschil van € 0,5 miljoen in exploitatie wordt voor € 0,4 miljoen verklaard door uitgestelde werkzaamheden door de vertraging van de Energiefabriek op de rwzi Zaandam-Oost en de rwzi Alkmaar. Het restant wordt veroorzaakt door € 0,8 miljoen lagere kosten door een herberekening van kosten Waternet over de periode 2015 t/m 2018 in verband met te hoge opgave VE's en € 0,7 miljoen hogere kosten door verschuiving van personeel tussen de prestaties P23 en P21/22.

De laatste CBL is 1,5 jaar eerder dan de oorspronkelijke einddatum beëindigd. Hierdoor is het eigendom van zeven rwzi's vanuit Bank of America overgedragen aan ons. De voorziening en de egaliseringsreserve van de CBL zijn daarom vrijgevallen (zie begrotingswijziging hoofdstuk 21).

P24 Het zuiverings-slib wordt verwerkt en gedroogd op de slibdrooginstallatie (SDI). Het eindproduct (granulaat) wordt verwerkt door de HVC als groene brandstof. Doelstelling is maximale terugwinning van energie en grondstoffen. 😞

Met het vergisten van slib is in totaal ruim 4 miljoen m³ biogas geproduceerd, waarvan ruim 800.000 m³ groengas is gemaakt en van de rest is 42.000.000 kWh voor eigen gebruik.

Er is circa 92.500 ton slib gedroogd op de SDI. Daarvan is circa 17.000 ton granulaat gemaakt. Hiervan is 65% verwerkt in een bio-energiecentrale, 16% door GMB in Zutphen en 17% in de cementindustrie. De resterende 2% is gestort in verband met de krapte op de slib- en granulaatverwerkingsmarkt.

In het Klimaat- en Energieprogramma is de ambitie opgenomen om in 2025 energie en CO₂-neutraal te zijn. Een van de omschreven maatregelen is een aardgasloze slibverwerking. De druk op een aardgasloze slibverwerking nam toe doordat minister Wiebes de industriële grootverbruikers van laagcalorisch aardgas heeft gevraagd om over te schakelen op andere energiebronnen, zodat Gronings gas uiterlijk in 2022 is uitgefaseerd.

Het algemeen bestuur heeft een nieuwe strategie vastgesteld voor de slibverwerking: drogen met restwarmte van de Huisvuilcentrale (HVC) in Alkmaar en verbranding van het granulaat in een bio-energiecentrale, bij voorkeur met fosfaatterugwinning en in samenwerking met Waternet/Amstel Gooi en Vecht. De planning is om de SDI in 2022-2023 te sluiten.

De resultaten van de proeven met de superkritische vergasser van het bedrijf SCW zijn in het voorstel meegenomen. Bij deze techniek wordt het slib bij hoge temperatuur en hoge druk direct (zonder ontwatering en droging) omgezet in waterstof, methaan, CO₂ en brandbare gassen met een hoog energierendement. Daarnaast ontstaat 'schoon' water en kunnen de aanwezige nuttige stoffen worden teruggewonnen. De resultaten zijn weliswaar veelbelovend, maar nog niet binnen enkele jaren toepasbaar op industriële schaal.

Opvallend is dat de vier mijlpalen bij deze prestatie zijn gehaald, maar de prestatie zelf niet. Dit heeft te maken met problemen bij de afzet van het granulaat. Door krapte op de afzetmarkt (veroorzaakt door sluiting van een aantal slibgistingen bij waterschappen, sluiting van de Duitse afzetmarkt en sluiting van de ENCI) en technische problemen bij twee afzetkanalen hebben we moeten besluiten om gedurende een aantal weken slibgranulaat te storten in plaats van het slib om te zetten in duurzame energie. De bedrijfscontinuïteit kon worden gewaarborgd, maar niet op een energetisch wenselijke manier.

P25 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners om de doelstellingen BAW te behalen. We werken aan het terugdringen van te verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer. 😊

Er is een breed gedragen visie voor het effect Schoon water opgesteld. Samen met de ketenpartners hebben we uitgewerkt welke resultaten en prestaties we de komende jaren binnen het effect willen behalen. De speerpunten uit de toekomstvisie (afval)waterketen, de vastgestelde ambities uit het Klimaat- en energieprogramma, de uitkomsten van de slibstrategie en de doelstellingen vanuit het effect Gezond water zijn hierin leidend. Het effect, de resultaten en de prestaties zijn opnieuw beschreven en de inrichting van de afdeling Waterketen is daarop aangepast. Ook de samenhang tussen de waterketen en het watersysteem heeft expliciet een plek in de visie gekregen.

Daarnaast is door de waterketenpartners een gezamenlijk ambitiedocument voor de periode 2020-2025 vastgesteld. De samenwerking is effectief, want uit de voortgangsmonitor blijkt dat we op schema liggen om de BAW-doelstellingen op het gebied van kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid in 2020 te behalen.

Het verschil in exploitatie wordt voor € 0,5 miljoen veroorzaakt door meer inzet op samenwerking ketenpartners in het kader van BAW.

Samen met gemeenten is een nieuw bestek gemaakt voor het onderhoud van individuele behandeling van afvalwater (IBA's) en de aanpassing van de IBA's om aan de normen van NEN3140 te voldoen. In 2018 zijn de eerste IBA's aangepast, met een doorloop naar 2019. Onderdeel van de aanpak is dat slecht functionerende IBA's worden vervangen door septic tanks.

Bouwsteen: Medicijnresten en hormoonstoffen uit het oppervlaktewater

Onderzoek toont aan dat medicijnresten en hormoonstoffen voorkomen in het oppervlaktewater (in ons beheergebied, maar ook op landelijke en Europese schaal). De risico's voor ecologie,

volksgezondheid en drinkwaterwinning zijn internationaal onderzocht, maar deze onderzoeken leiden nog niet tot eenduidige conclusies. Dat het impact heeft weten we echter wel. Daarom onderzoeken de waterschappen bronmaatregelen, aard en effect van de verschillende stoffen, mogelijke end-of-pipe technieken en de effecten van de lozingen op het watersysteem. Uiteindelijk moet een en ander leiden tot een effectieve en efficiënte aanpak. HHNK neemt deel aan de landelijke onderzoeken.

Het dagelijks bestuur heeft de startnotitie voor een strategie op de aanpak van microverontreinigingen vastgesteld. Hierin zijn het proces en de uitgangspunten beschreven. De strategie wordt in 2020 door het algemeen bestuur vastgesteld. Om het bewustzijn over de problematiek en een ketenaanpak te vergroten, is in West-Friesland een eerste ontmoeting georganiseerd tussen waterbeheerders, zorginstellingen, artsen en apothekers.

In het kader van kennisontwikkeling nemen we deel aan de Community of Practice (CoP). Aan deze CoP doen twaalf waterschappen en PWN mee. Doel is om door middel van demo-installaties en pilots kennis en ervaring op te doen met technieken om medicijnresten en andere microverontreinigingen te verwijderen. Het Rijk subsidieert deze initiatieven.

De pilot 'Ge(o)zond water' wordt voortgezet. We hebben samen met PWN de volgende stap uitgewerkt: de bouw van een demo-installatie (de 'Proevenloods') op het terrein van de rwzi Wervershoof. In het eerste kwartaal van 2019 neemt het algemeen bestuur hierover een besluit.

Bij de behandeling van het bestuursvoorstel over een voorbereidingskrediet voor rwzi Beemster tweede fase heeft het bestuur een motie aangenomen om de mogelijkheden van een vierde zuiveringstrap te verkennen. In het nog voor te leggen voorstel tot uitvoeringskrediet, zal deze verkenning nader zijn uitgewerkt.

Foto: Gezamenlijke ambitie voor de samenwerking van de waterketenpartners

6.2 Risico's Schoon water

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Ongewijzigd	De HVC doet een beroep op de garantstelling door HHNK voor de investeringen in de afvalverwerking.	2	€ 1.400.000	Politiek/bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Bestuurder neemt deel aan aandeelhoudersvergaderingen. Daarnaast vindt periodiek ambtelijk overleg plaats, minimaal twee keer per jaar.
Ongewijzigd	Gedurende langere tijd niet meer kunnen verpompen van afvalwater.	4	€ 2.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Risicopuntenkaart opzetten Noodcontracten met transporteur en aannemer Onderhoud op basis van assetmanagement Uitvoeren inspectieprogramma Noodstroomvoorziening in eigendom Brandmeldinstallatie.
Gewijzigd	Ontstaan van watervervuiling oppervlaktewater door grote calamiteiten.	4	€ 8.500.000	Politiek/bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Calamiteitenorganisatie actief. Overzicht bedrijven opstellen die potentieel vervuild bluswater lozen op ons watersysteem bij brand en andere calamiteiten. In 2018 is, conform het draaiboek Hoogwater, een draaiboek opgesteld voor calamiteiten waarbij potentieel (veel) vervuild water of andere stoffen worden geloosd op ons watersysteem, inclusief een overzicht van risicovolle bedrijven. Gereed Q1 2019, opleverdatum draaiboek 1 april 2019.
Ongewijzigd	Lichamelijk letsel bij medewerkers en of derden tijdens het onderhoud/ reparatie van Individuele behandeling afvalwater (IBA's).	6	€ 2.000.000	Juridisch/ wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> De bewoners zijn geattendeerd op de onveiligheid van de IBA's door middel van een brief. Vervolgens zijn de installaties voorzien van waarschuwingsstickers. Samen met de gemeenten heeft het gewenste beheer en onderhoud, duurzaam en efficiënt, van de IBA's vorm gekregen. Hierbij is het veiligheidsaspect meegenomen. Uitvoering start in 2018.

Status	Risicogebeurtenis	Risiko- score	Max. Fin. Gevolg	Risiko- categorie	Maatregelen
Gewijzigd	Uitvallen van verouderde procesautomatisering.	9	€ 2.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none">De aanbesteding voor de vervanging van de procesautomatisering wordt in 2018 opgestart. Met de huidige leverancier zijn afspraken gemaakt over reserveonderdelen en aanpassingen van het servicecontract met het oog de stabiliteit van het systeem te vergroten. De calamiteitenplannen van rwzi's en de SDI worden aangescherpt.

7. Veilige (vaar)wegen

In onze visie op het wegenbeheer is vastgelegd dat dit geen kerntaak van het hoogheemraadschap is. We willen de bij ons in beheer zijnde wegen overdragen aan de gemeenten. De eerste overdracht, aan de gemeente Alkmaar, heeft op 1 januari 2019 plaatsgevonden. Zolang we nog wegen beheren doen we dit conform het vigerende beleid.

We voeren het vaarwegbeheer uit conform de overeenkomst met de provincie. Waar mogelijk combineren we dit met onze eigen activiteiten in het watersysteem.

7.1 Resultaat 1: HHNK is op termijn geen wegbeheerder meer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P27 In 2019 hebben we samen met onze partners een overdrachtsplan gemaakt. 😊	5,4	5,4	<ul style="list-style-type: none">• Onze wegen in de gemeente Alkmaar zijn overgedragen aan de gemeente (begroot: Alkmaar en Oostzaan).• Met de zeven West-Friese gemeenten, Uitgeest en Hollands Kroon zijn de intentieovereenkomsten getekend.• We zijn in gesprek met de gemeenten Oostzaan, Edam-Volendam en Waterland om de intentieovereenkomsten uit te werken.• We hebben een intentieovereenkomst gesloten met de gemeente Landsmeer (begroot: overige gemeenten).
Totaal	5,4	5,4	

P27 In 2019 hebben we samen met onze partners een overdrachtsplan gemaakt. 😊

De eerste overdracht, aan de gemeente Alkmaar, heeft op 1 januari 2019 plaatsgevonden. Deze pilot wordt geëvalueerd en de ervaringen worden benut bij de overdracht aan de overige gemeenten.

Met de West-Friese gemeenten, de gemeente Uitgeest en de gemeente Hollands Kroon zijn de intentieovereenkomsten getekend. We streven naar een overdracht van het beheer en onderhoud van de wegen in de twee laatstgenoemde gemeenten per 31 december 2019 en naar de West-Friese gemeenten per 31 december 2020. Deze zeven gemeenten willen de wegen gezamenlijk overnemen, beheren en onderhouden. Het model dat met deze gemeenten wordt uitgewerkt kan als voorbeeld dienen voor andere (groepen) gemeenten.

De gesprekken met de gemeente Oostzaan zijn na stopzetting van de pilot weer opgestart.

De uitwerkingen van de intentieovereenkomst met de gemeente Edam-Volendam en de gemeente Waterland zijn nog niet gestart. Wel zijn kennismakingsgesprekken gevoerd met de nieuwe

wethouders. In de regio Waterland zijn ook gesprekken gevoerd om de wegenoverdracht gezamenlijk op te pakken zoals in West-Friesland. De gemeente Landsmeer heeft de intentieovereenkomst getekend. Tevens zijn in deze gemeente de wegen binnen de bebouwde kom overgedragen.

Met de overige gemeenten waar we wegen beheren moeten nog intentieovereenkomsten worden gesloten.

Foto: Wegenoverdracht Alkmaar

7.2 Resultaat 2: Onze wegen zijn verkeersveilig, berijdbaar, ingepast in het landschap en dragen bij aan de bereikbaarheid

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P28: Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017. 😊	6,6	7,3	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Het vigerende wegenbeleid is vertaald naar onze kaders en ons instrumentarium.</i> • <i>We hebben het eerste strooiseizoen door RWS geëvalueerd.</i> • <i>We hebben voor onze wegen een ongevalanalyse en een veiligheidsrapportage opgesteld.</i> • <i>De vervanging van de Kwadijkerbrug is niet gegund.</i>
P29: In 2018 is het percentage 'onvoldoende' op onze klasse I wegen beneden de 8% en op onze klasse II wegen beneden de 20%. 😊	9,0	8,5	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Assetmanagement is geïmplementeerd.</i> • <i>Het nieuwe onderhoudsbeheersysteem is volledig gevuld en operationeel.</i>
Afrondingsverschillen	-	-	
Totaal	15,6	15,8	

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 2 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2018
P28: Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017.	0,2	0,7

P28 Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017. 😊

De doelstellingen uit het Wegenbeleidsplan 2012-2017 hebben we vertaald naar onze kaders en ons instrumentarium. Het maatschappelijk belang staat hierbij voorop. Verkeersveiligheid staat op de eerste plaats en gaat altijd vóór bereikbaarheid, berijdbaarheid en inpassing van de wegen in het landschap. Het vigerende beleid passen we ook toe bij de overdracht van de wegen.

De exploitatie laat een onderschrijding zien van € 0,7 miljoen, die voornamelijk wordt veroorzaakt door een vertraging van de aanbesteding voor inspecties van kunstwerken. Hierdoor wordt de uitvoering grotendeels doorgeschoven naar 2019.

De gladheidsbestrijding is met ingang van het strooiseizoen 2017-2018 uitbesteed aan RWS. We hebben het eerste strooiseizoen geëvalueerd en besloten de samenwerking voort te zetten. Doordat er minder is gestrooid in het strooiseizoen 2018/2019 zijn de kosten € 0,2 miljoen lager.

Om steeds beter inzicht te krijgen in de verkeersveiligheid is een ongevalanalyse opgesteld over 2016 en 2017, alsmede een veiligheidsrapportage.

Bij de investeringen is een onderschrijding van € 0,5 miljoen te zien. Dit wordt veroorzaakt doordat de vervanging van de Engewormerbrug en Kwadijkerbrug dit jaar niet heeft plaatsgevonden. Het

vervangen van de Kwadijkerbrug is niet gegund omdat de inschrijvingen aanzienlijk hoger uitvielen dan de raming, waarna is besloten om van de aanbesteding van de Engewormerbrug af te zien. Daarnaast is besloten, na overleg met de Provincie en omgeving, om beide bruggen beweegbaar uit te voeren. Begin 2019 wordt een nieuw kredietvoorstel gedaan aan het algemeen bestuur, waarna een nieuwe aanbesteding kan worden gestart.

P29 In 2018 is het percentage 'onvoldoende' op onze klasse I wegen beneden de 8% en op onze klasse II wegen beneden de 20%. 😊

We hebben de afgelopen jaar veel geïnvesteerd in het verzamelen, beschikbaar hebben en eenduidig vastleggen van data door onze objectbeheerders in het nieuwe onderhoudsbeheersysteem en kunnen daardoor betere analyses maken over de kwaliteit en de beschikbaarheid van de assets. Nog niet alle resultaten over 2018 zijn binnen, maar bij een eerste deeloplevering blijkt dat we aan de genoemde percentages voldoen, hiermee kan deze prestatie als bereikt en beëindigd worden beschouwd. De overschrijding van € 0,5 miljoen wordt veroorzaakt door extra onderhoudswerkzaamheden aan onze wegen om aan het percentage van de prestatie te voldoen.

7.3 Resultaat 3: We voldoen aan de afspraken met de provincie rond vaarwegbeheer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P30: We voeren voor de provincie NH een scheepvaartbeheertaak uit. 😊	0,7	0,8	<ul style="list-style-type: none">We maken een plan van aanpak voor de vervanging of versterking van de Haukesschutsluis.
P31: Onvoorzien Veilige (vaar)wegen.	-	-	
Totaal	0,7	0,8	

P30 We voeren voor de provincie NH een scheepvaartbeheertaak uit. 😊

We voeren het vaarwegbeheer uit conform de overeenkomst met de provincie. Waar mogelijk combineren we dit met onze eigen activiteiten in het watersysteem. Het contract loopt vijf jaar (tot 2020) en wordt jaarlijks geëvalueerd. Momenteel wordt een vijfjaarlijkse evaluatie voorbereid waarin ook de in het huidige contract vastgestelde normbedragen worden herijkt en de principes van het huidige contract tegen de uitgangspunten van asset-management worden gehouden.

Met de Provincie wordt gewerkt aan afspraken over de Haukesschutsluis. Deze maakt onderdeel uit van de afgekeurde Wieringermeerkering en valt om die reden binnen het HWBP. Om de risico's te beperken is een onderzoek uitgevoerd en is een monitoringsprogramma vastgesteld. De keuze voor vervangen of versterken is van belang omdat de Provincie als vaarwegbeheerder medeverantwoordelijk is voor eventuele investeringen.

7.4 Risico's Veilige (vaar)wegen

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Gewijzigd	Wegen worden niet, vertraagd, gefragmenteerd of niet budgetneutraal overgedragen.	9	€ 0	Politiek/bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk vastgesteld (financieel en inhoudelijk) kader. Multi-disciplinaire, op de omgeving gerichte procesmatige aanpak met een sturingsmodel bestaande uit vertegenwoordigers van de relevante afdelingen en de omgeving. Beschikbaar stellen van capaciteit en middelen. Periodiek overleg met alle betrokken gemeentes over voortgang en de gevolgen van het project.
Nieuw	Bij de overdracht van de wegen aan gemeenten slagen we er niet tijdig in om de (personeels)kosten (frictiekosten) net zo snel af te bouwen als de opbrengsten (wegenheffing en Wet Herverdeling Wegen).	6	€ 2.250.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Zo spoedig mogelijk de frictiekosten in beeld brengen en analyseren. In 2019 wordt het reorganisatieplan opgesteld.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2017

Geen vervallen risico's.

8. Crisisbeheersing

Ons werk is erop gericht om een crisis te voorkomen. We moeten wel voorbereid zijn voor als het toch een keer mis gaat. De buitenwereld vraagt van ons dat wij 24/7 beschikbaar zijn en acteren op incidenten en calamiteiten binnen ons gebied en taken.

In de droge warme zomer van 2018 liep het neerslagtekort ook in ons beheergebied op naar recordhoogte (maximum 316 mm in regio Waterland). Van 17 juli tot 10 september is de crisisbeheersingsorganisatie opgeschaald geweest naar Alarmfase 2. Gedurende de hele zomer hebben we voldoende zoet water kunnen inlaten vanuit het IJssel- en Markermeer; het was niet nodig een onttrekkingsverbod in te stellen. De (theoretisch) meest droogtegevoelige waterkeringen zijn extra geïnspecteerd. In ons beheergebied hebben zich geen echt kritische situaties voorgedaan. Waar nodig zijn, met name bij regionale keringen, maatregelen getroffen. In het scenarioteam zijn veel vraagstukken en scenario's uitgewerkt. De communicatie naar de omgeving (mediawoordvoering, droogtepagina op de website) en informatievoorziening intern (organisatie en bestuur) en met externe samenwerkingspartners (veiligheidsregio's, agrarische sector) binnen ons beheergebied is goed verlopen.

Het was een leerzame zomer. Uit de evaluatie kwamen verbeterpunten naar voren. De belangrijkste zijn: bestuurlijk vaststellen *Strategie waterverdeling HHNK* en regionale uitwerking verdringingsreeks, op basis van de opgedane ervaringen opstellen en verbeteren draaiboeken Droogte, informatieverwerking van veldinformatie en inspectieresultaten optimaliseren en de onderlinge terugkoppeling tussen kantoor en veld verbeteren. De verschillende afdelingen zijn inmiddels aan de slag gegaan met deze verbeterpunten.

Naast de droogte waren er diverse incidenten die tot (verhoogde) alertheid hebben geleid, zoals branden, persleidingbreuken, lekke drinkwaterleidingen, explosieven, olieverontreiniging, vissterfte en problemen met de afzet van slibgranulaat (zie P24). Al deze incidenten zijn afgewikkeld door de taakafdelingen.

Foto: Beregenen Kwadijkerbrug

8.1 Resultaat 1: Bestrijden

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P32: Voor alle zes de maatschappelijke effecten van HHNK hebben we crisisscenario's en draaiboeken uitgewerkt en zijn geoefend om de crisis te bestrijden. 😊	1,0	0,9	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Het bedrijfscontinuïteitsplan is gereed, de onderliggende draaiboeken nog niet.</i> • <i>Het project 'Impactanalyse Wateroverlast en Overstroming' is afgerond.</i> • <i>Voor de ontwikkeling van een HHNK-breed dashboard met risicoprofielen is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd en is een proof of concept opgeleverd.</i>
P33: Bij een crisis werken wij nauw samen met onze crisisbeheersingspartners. 😊	0,3	0,1	
Totaal	1,3	1,0	

P32 Voor alle zes de maatschappelijke effecten van HHNK hebben we crisisscenario's en draaiboeken uitgewerkt en zijn geoefend om de crisis te bestrijden. 😊

Het project 'Impactanalyse Wateroverlast en Overstroming' (IWO) is afgerond. Het betreft een regionale uitwerking van het 'Interregionaal Coördinatieplan Overstroming Wateroverlast & Evacuatie boven het Noordzeekanaal' uit 2017. Deze uitwerking is opgesteld samen met de vier veiligheidsregio's, provincie Noord-Holland, RWS en de politie. De volgende stap is het uitwerken van handelingsperspectieven bij overstroming en het opzetten van gezamenlijke crisiscommunicatie. De samenwerking met onze crisispartners is door deze projecten verder geïntensiveerd en inmiddels een succesvol continu proces.

Crisisbeheersing wordt steeds meer informatiegestuurd, daarom krijgt het verbeteren van onze informatievoorziening (3Di, informatierotonde, benutten systeemkoppelingen) prioriteit. Op het gebied van data-standaardisatie is een grote stap gezet: we kunnen de data uit onze geo- en expertsystemen nu direct oproepen, gebruiken, exporteren en visualiseren.

Voor de ontwikkeling van een HHNK-breed dashboard met risicoprofielen (bijvoorbeeld hoog polderwater, blauwalg, waterverontreiniging) is een haalbaarheidsstudie (proof of concept) uitgevoerd. Dit wordt de komende jaren verder uitgewerkt.

Binnen al onze maatschappelijke effecten kan het een keer misgaan. De crisisbeheersingsorganisatie is standaard, maar de te nemen maatregelen verschillen per gebeurtenis. Daarom maken we scenario's en draaiboeken voor de verschillende effecten. Het bedrijfscontinuïteitsplan, dat de acties beschrijft die moeten worden uitgevoerd wanneer er een calamiteit plaatsvindt die de voortgang van vitale bedrijfsprocessen in gevaar brengt, is gereed. De onderliggende draaiboeken worden in 2019 opgesteld.

Onze medewerkers zijn opgeleid en getraind. De consignatie, de wachtdienst, de noodmaterialen en het materieel zijn op orde. We hebben enkele oefeningen gehouden en deelgenomen aan simulaties bij de veiligheidsregio Kennemerland. Tijdens de opschaling in de zomer hebben alle crisisbeheersingsorganisatie functionarissen ervaring in de praktijk opgedaan.

De voorbereiding van de aanpassing van de crisisruimten (noodstroom- en noodcommunicatievoorziening, vervanging audiovisuele middelen en meubilair) is afgerond; de uitvoering vindt in 2019 plaats.

Foto: Crisisoefening 'Bommetje'

P33 Bij een crisis werken wij nauw samen met onze crisisbeheersingspartners. 😊

Tijdens de droogte hebben zich geen kritieke situaties op het vlak van fysieke veiligheid, openbare orde of maatschappelijke onrust voorgedaan. In de informatiebehoefte van de veiligheidsregio's is voorzien door het bijhouden van een tabblad HHNK in het landelijke crisisinformatie-managementsysteem LCMS, presentaties bij wisseling van de wacht van Regionale Operationele Teams en de commissie Basisvoorziening en fysieke veiligheid van Veiligheidsregio Noord-Holland Noord.

Bouwsteen: Wat is er nodig om de herstelperiode na een overstroming zo kort mogelijk te houden en voor scenarioplanning van watercalamiteiten?

Deze bouwsteen richt zich op verbetering van de samenwerking tussen betrokken partijen, onder meer door de hiervoor genoemde IWO. De samenwerking met crisispartners levert de verwachte resultaten op. We beschouwen deze bouwsteen als afgerond.

8.2 Resultaat 2: Voorkomen

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P34 We adviseren collega's en stake-holders over maatregelen die zij zelf kunnen treffen om een crisis te voorkomen. 😊	-	-	
P35 We zetten in op het vergroten van de zelfredzaamheid van burgers. 😊	0,1	-	
Totaal	0,1	-	

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P34 We adviseren collega's en stakeholders over maatregelen die zij zelf kunnen treffen om een crisis te voorkomen. 😊

In de studie Bescherming Wateroverlast Noorderkwartier 2.0 worden de belangen van stakeholders afgewogen en worden maatregelen voor de beheersing van risico's uitgewerkt. Ook in het programma klimaatadaptatie werken we intensief samen met de gemeenten.

P35 We zetten in op het vergroten van het bewustzijn rond waterveiligheid en het vergroten van de zelfredzaamheid van burgers. 😊

Door middel van gerichte communicatie zetten we in op het verbeteren van de zelfredzaamheid van burgers. De eerste stap is de vergroting van het waterbewustzijn en het managen van de verwachting dat de overheid c.q. het hoogheemraadschap te allen tijde de burgers ontzorgt. In onze publiekscampagnes is hier volop aandacht voor. Ze komen voort uit de effecten en worden ingericht langs de vaste onderdelen: wat is er aan de hand, wat doen wij en wat kunt u zelf doen? (zie P40). In het samenwerkingsprogramma met het Zuiderzeemuseum Waterwerken 2.0 is een module 'crisisbeheersing' gemaakt. Ook op het platform Serious Game Waterhelden Pro zijn watercrisisscenario's opgenomen.

Bouwsteen: Bewustwording aan de hand van meerlaagse veiligheid

De Veiligheidsregio Noord-Holland Noord, PWN, gemeenten en HHNK buigen zich in deze bouwsteen over het vergroten van de bewustwording en zelfredzaamheid van burgers tijdens overstromingen. Met de voortdurende aandacht in onze publiekscampagnes en de samenwerking met het Zuiderzeemuseum is deze bouwsteen verankerd in ons reguliere werk. Wij beschouwen deze bouwsteen daarom als afgerond.

8.3 Risico's Crisisbeheersing

Dit effect heeft geen risico's met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen.

9. Bestuur en Organisatie

Dit effect beschrijft hoe we op maatschappelijk verantwoorde wijze onze doelen willen bereiken en onze taken willen uitvoeren. De ontwikkeling van een taakgerichte naar een effectgerichte organisatie gaat de komende jaren verder. We streven naar een kostenbewust waterschap met een gezonde financiële positie, nu en in de toekomst. Dit jaar ging de aandacht uit naar de voorbereiding van de waterschapsverkiezingen 2019, agenda van de toekomst en investeerden we in vereenvoudiging en optimalisering van de planning- en controlcyclus.

De primaire taakinfilling komt vaker in netwerken en door samenwerking tot stand. We blijven ons ontwikkelen op omgevingsgericht gedrag, hiervoor maken we gebruik van de uitkomsten van het reputatieonderzoek.

In de bedrijfsvoering hebben we ingezet op versterking van de ICT-functie en de invoering van de AVG. De inkoopfunctie is verder geprofessionaliseerd door het oprichten van een marktadviesteam. In het werven en behouden van onze medewerkers vinden wij duurzame inzetbaarheid en diversiteit belangrijk. De uitvoering van het Klimaat- en energieprogramma is door de organisatie met geestdrift opgepakt. Ook is het Waterinnovatiefonds van start gegaan.

9.1 Resultaat 1: Een democratisch gekozen bestuur dat op verantwoorde wijze belasting heft, keuzes maakt over het te voeren beleid en daarover rekenschap aflegt

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P36 In deze bestuursperiode voeren we nieuwe vormen van informatie-voorziening, besluitvorming en rekenschap afleggen in. De waterschapsverkiezingen in 2019 en het inwerken van het (dan gekozen) bestuur verloopt vlekkeloos en naar tevredenheid. De organisatie is in control en legt daar verantwoording over af. 😊	3,6	3,8	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben de P&C-cyclus vereenvoudigd en geoptimaliseerd, waardoor producten in grotere samenhang tot stand komen, om te beginnen bij het eerstvolgende MJP. • De voorbereiding van de bestuursverkiezingen 2019 zijn gestart.
P37 We leggen waterschapsbelasting efficiënt en tijdig op en in 2018 stellen we een nieuwe kostentoedeling vast. 😊	7,8	9,1	<ul style="list-style-type: none"> • Het bestuur heeft een nieuwe Kostentoedelingsverordening vastgesteld voor de periode 2019-2023.
P38 De financiële sturing en verantwoording is gericht op het tot stand brengen van een toekomstbestendig financieel beleid en een betrouwbaar en effectief ingericht financieel beheer. 😊	6,7	6,9	<ul style="list-style-type: none"> • Het nieuwe boekhoudsysteem is gegund.
P39 Waterschapsbelastingen	-221,4	-220,6	
Afrondingsverschil	0,1	0,1	
Totaal	-203,2	-200,7	

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 1 (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2018
P38 De financiële sturing en verantwoording is gericht op het tot stand brengen van een toekomstbestendig financieel beleid en een betrouwbaar en effectief ingericht financieel beheer.	0,5	2,0

P36 In deze bestuursperiode voeren we nieuwe vormen van informatie-voorziening, besluitvorming en rekenschap afleggen in. De waterschapsverkiezingen in 2019 en het inwerken van het (dan gekozen) bestuur verloopt vlekkeloos en naar tevredenheid.

De organisatie is in control en legt daar verantwoording over af. 😊

De ontwikkelingen op het gebied van klimaat, technologie en maatschappij gaan steeds sneller. Diverse sprekers hebben in het algemeen bestuur in het kader van de agenda van de toekomst een impressie gegeven van deze ontwikkelingen. In een vervolgbijeenkomst heeft het bestuur bekeken welke invloed dit heeft op ons werk.

Als voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet heeft het algemeen bestuur gesproken over een andere rolverdeling tussen omgeving en het hoogheemraadschap.

De voorbereidingen op de waterschapverkiezingen 2019 zijn naar tevredenheid verlopen.

Dit jaar waren de vergaderingen van de commissies en het algemeen bestuur voor het eerst via audiostreaming live en achteraf vanaf de computer, iPad of iPhone te volgen. Met ingang van 2019 wordt dit videostreaming.

P37 We leggen waterschapsbelasting efficiënt en tijdig op en in 2018 stellen we een nieuwe kostentoedeling vast. 😊

De kostentoedelingsverordening moet wettelijk om de vijf jaar worden herzien op basis van nieuwe grondslagen en waardeverhoudingen. In september heeft het algemeen bestuur een nieuwe verordening vastgesteld voor de periode 2019-2023.

In de eerste helft van het jaar heeft de Unie van Waterschappen voorstellen gedaan voor aanpassing van het belastingstelsel. Nadat uit de reacties van alle waterschappen bleek dat er onvoldoende draagvlak is voor de voorstellen en dat er verschil van mening bestaat over de urgentie, heeft het Uniebestuur de besluitvorming met minimaal een half jaar uitgesteld.

In november bevestigde de Hoge Raad een eerdere uitspraak van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden waarin werd geoordeeld dat binnen de watersysteemheffing geen tariefdifferentiatie kan worden toegepast op onverharde delen van de openbare weg, zoals de berm en bermsloot. Als gevolg van dit arrest moet de grondslag voor de heffing worden aangepast. Dit leidt in ieder geval tot een terugbetaling aan de bezwaarmakers over het belastingjaar 2018 en een lagere heffing dan begroot over het belastingjaar 2019. Om het effect te mitigeren wordt in 2019 een voorstel aan het algemeen bestuur gedaan om de tariefdifferentiatie te repareren.

De verzending van de combi-aanslagen eigenaar-gebruiker, die gepland was voor april, is vanwege performanceproblemen en late aanlevering van WOZ-gegevens één maand later uitgevoerd. De kwaliteit van de aanslagen is hoog. Ten opzichte van 2017 zien we een gelijk aantal beroepszaken (2018: 19; 2017: 20), een daling van het aantal klachten (2018: 0; 2017: 12), een daling van het aantal telefoontjes bij het callcenter (-/-16%), een daling van het aantal herinneringen/aanmaningen/dwangbevelen (-/-16%) en een daling van correspondentie/e-mail (-/-5%). In de afgelopen jaren is sprake geweest van een toename van het kwijtscheldingsbedrag. Dit jaar zien we echter een lichte afname van het aantal aanvragen voor kwijtschelding en ook van het toegewezen bedrag.

De realisatie op de prestatie is € 1,3 miljoen lager dan begroot. Dit wordt voor € 1,2 miljoen veroorzaakt doordat vrijgekomen formatieplaatsen niet opgevuld hoefden te worden vanwege digitalisering en procesverbetering.

P38 De financiële sturing en verantwoording is gericht op het tot stand brengen van een toekomstbestendig financieel beleid en een betrouwbaar en effectief ingericht financieel beheer. 😊

De vervanging van het financieel systeem verloopt volgens planning. De opdracht voor het leveren en implementeren van het nieuwe financieel systeem (Business World) is gegund. De investeringsuitgaven schuiven voor € 1,5 miljoen door naar 2019. Er is besloten meer tijd te besteden aan de voorbereiding en aanbesteding om risico's tijdens de implementatie te reduceren. De ingebruikname is verschoven van 2019 naar 2020.

In juni heeft het algemeen bestuur ingestemd met de voortijdige beëindiging van de CBL (zie P23).

P39 Waterschapsbelastingen

Er is een extra opbrengst van € 0,8 miljoen, die voor € 0,5 miljoen wordt veroorzaakt door de vrijval uit de voorziening dubieuze debiteuren. Ter dekking van oninbare belastinggelden bestaat een post *Voorziening dubieuze debiteuren*. In het derde kwartaal is een analyse uitgevoerd waaruit blijkt dat het bedrag dat jaarlijks oninbaar wordt geleden ten gevolge van een betere economische situatie en een scherper invorderingsproces gedaald is. Oninbaar is het gedeelte van de belastingopbrengst die niet kan worden opgehaald bij burgers en bedrijven. We verwachten dat deze ontwikkeling zich doorzet. Dat betekent dat deze voorziening eenmalig verlaagd kan worden met € 1,2 miljoen. In de begroting 2019 is al rekening gehouden met een lagere dotatie aan deze voorziening.

Het restant wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten ten gevolge van de definitieve aanslagen voor bedrijven en een lager bedrag aan kwijtschelding.

9.2 Resultaat 2: Een organisatie die omgevingsgericht handelt en rekening houdt met maatschappelijke belangen

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P40 We krijgen in 2020 een reputatiecijfer 7,5 van de bewoners van ons gebied. Het waterbewustzijn van de inwoners is in 2020 met 20% gestegen ten opzichte van 2015. 😊	2,5	2,5	<ul style="list-style-type: none"> • De resultaten van het reputatieonderzoek hebben niet geleid tot wijzigingen in onze communicatiekoers. Gedurende 2018 zijn de effecten van de campagnes gemeten, zijn gebruikerstesten uitgevoerd (bijvoorbeeld bijsluiter belastingaanslag en website) en zijn social media analyses uitgevoerd. • We stimuleren het waterbewustzijn en onze naamsbekendheid door informatie te geven bij de belastingaanslag, een voorjaarscampagne over 'water in de tuin', een zomercampagne rondom schoon water en in het stormseizoen een campagne over waterveiligheid, alsmede educatie-inspanningen rondom onze effecten. • Het educatieproject Water Werken 2.0 is in samenwerking met het Zuiderzeemuseum gerealiseerd.
P41 We maken verbinding met de belangen van onze omgeving met als resultaat een doelgericht meerjarenplan in 2020. 😊	0,9	0,8	<ul style="list-style-type: none"> • Onder meer op basis van de uitkomsten van het reputatieonderzoek bewegen we van omgevingsbewust naar omgevingsgericht. • Het bestuur heeft het beleid rondom verbonden partijen herzien vastgesteld. • We bewaken onze reputatie door continue omgevings-monitoring (social media). • We hebben bijgedragen aan zeven projecten in het kader van internationale samenwerking.

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
<p>P42 We stimuleren innovatie en duurzaamheid en voeren het klimaat- en energieprogramma uit.</p> <p>Hiermee bereiken we dat we in 2020 minimaal 40% energieneutraal zijn en zijn we 100% CO₂- en energieneutraal in 2025. 😊</p>	0,8	0,9	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Het ontwerp voor een gisting op de rwzi Geestmerambacht is on hold gezet in verband met de nieuwe slibstrategie.</i> • <i>We onderzoeken de haalbaarheid van thermische drukhydrolyse op de rwzi Beverwijk.</i> • <i>Het verminderen van de uitstoot van methaan en lachgas wordt opgepakt in Aquafarm-verband.</i> • <i>De eerste resultaten van de superkritische vergasser zijn bekend. Deze techniek is nog niet binnen enkele jaren toepasbaar.</i> • <i>De zonneweide op de rwzi Geestmerambacht is in gebruik genomen. De realisatie van de overige zonneweiden is vertraagd.</i> • <i>Het plaatsten van de zonnepanelen op Texel samen met de gemeente en Texel Energie is vertraagd.</i> • <i>Het Energiezorgsysteem is volledig operationeel.</i> • <i>We verkennen de mogelijkheden van windenergie.</i> • <i>We hebben de mogelijkheden om op grotere schaal thermische energie uit oppervlaktewater te halen verkend.</i> • <i>Het waterinnovatiefonds heeft in 2018 twee initiatieven geschikt bevonden (begroot: vier).</i>
<p>P43 In 2020 vervullen minimaal 25 objecten uit ons cultuurhistorisch erfgoed een herkenbare rol als communicatiemiddel over verleden, heden en toekomst van het waterbeheer in ons gebied. 😊</p>	0,6	0,8	<ul style="list-style-type: none"> • <i>We zijn gestart met het vertalen van de visie op watererfgoed in een concreet plan voor de toepassing in de praktijk.</i>

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P44 Wij creëren maximaal ruimte voor maatschappelijke initiatieven, door de wet- en regelgeving toepasbaar, bruikbaar en uitlegbaar te maken naar onze omgeving. Dit komt tot uiting doordat we in 2020 werken volgens de principes van de Omgevingswet. 😊	6,0	7,5	<ul style="list-style-type: none"> • Het actualiseren van de algemene en beleidsregels op basis van de huidige keur is uitgesteld. • De Risicoanalyse maakt HHNK-breed vast onderdeel uit van Toezicht. • In voorbereiding op de Omgevingswet hebben we de samenwerking met de Omgevingsdiensten en gemeenten geïntensiveerd. • Er is intensief gewerkt aan de implementatie van het nieuwe Grondbeleid. • We zijn gestart met een pilot 'eigendom op orde' (oneigenlijk grondgebruik).
Afrondingsverschil	-	-	
Totaal	10,8	12,5	

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 2 (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2018
P39 We krijgen in 2016 een reputatiecijfer 7 van burgers en partners/belanghebbenden. We verhogen het waterbewustzijn van de bewoners van ons gebied.	-	-

De getallen in bovenstaande tabel zijn lager dan € 0,1 miljoen en worden hierdoor niet getoond.

P40 We krijgen in 2020 een reputatiecijfer 7,5 van de bewoners van ons gebied. Het waterbewustzijn van de inwoners is in 2020 met 20% gestegen ten opzichte van 2015. 😊

De communicatiekoers is getoetst aan de uitkomsten van het in 2017 uitgevoerde reputatieonderzoek. Deze onderschreef de ingezette koers en het versterken van het waterbewustzijn. Wel is naar aanleiding van het reputatieonderzoek en de positieve resultaten van uitgevoerde pilots met de leefstijlanaanpak geëxperimenteerd.

Onze externe communicatiekoers is gericht op het vergroten van het waterbewustzijn, het verbeteren van ons imago en het vergroten van onze naams- en taakbekendheid. Het waterbewustzijn wordt gestimuleerd door campagnes en educatie-inspanningen rondom onze effecten. Onze campagnes komen voort uit de effecten en worden ingericht langs de vaste onderdelen: wat is er aan de hand, wat doen wij en wat kunt u zelf doen?

In het afgelopen jaar zijn er drie campagnes geweest: in het voorjaar de tuincampagne in samenwerking met weervrouw Helga van Leur, in de zomer een campagne over schoon en gezond water en in het najaar een campagne over waterveiligheid. Binnen ons werk en de campagnes zetten we steeds vaker in op social media, waarvan het effect en bereik stelselmatig wordt gemeten. Door middel van de Newsroom koppelen we informatie vanuit verschillende bronnen aan elkaar en voeren wij de organisatie met nieuws van buiten.

De nieuwe gastles *Waterhelden* is een succes, zowel bij de scholen als intern. Dit is de eerste gastles voor het basisonderwijs waarbij gebruik gemaakt wordt van Virtual Reality. Water Werken 2.0, het samenwerkingsverband met het Zuiderzeemuseum, is volgens planning gerealiseerd. Tijdens de droogteperiode is er veelvuldig media-aandacht geweest, die positief werd ontvangen.

Foto: Tuincampagne Helga van Leur

P41 We maken verbinding met de belangen van onze omgeving met als resultaat een doelgericht meerjarenplan in 2020. 😊

In 2021 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Het doel van deze wet is minder en overzichtelijkere regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en vertrouwen als uitgangspunt. Met pilots is geoefend hoe we als overheid kunnen opereren met burgers en andere overheden. Het project Balgzanddijk, Amsteldijk en Wieringerzeewering is hiervan een goed voorbeeld. Hier experimenteren we volop met participatie.

Door het sterker koppelen van het Waterprogramma aan de Meerjarenperspectiefnota en de begroting hebben we stappen gezet in het duidelijker naar voren brengen van onze ambitie en de kosten daarvan. Daarnaast geeft de Meerjarenperspectiefnota aan welke ontwikkelingen wij in onze omgeving zien en hoe wij daarmee willen omgaan. Klimaatverandering, maatschappelijke tendensen en technologische ontwikkelingen maken dat we meer dan voorheen scherp moeten blijven en wendbaar en adaptief moeten handelen.

Het reputatieonderzoek gaf aan dat we worden gezien als een inventieve organisatie, die zich van omgevingsbewust naar omgevingsgericht beweegt. Deze ontwikkeling zetten we voort.

Ons beleid ten aanzien van verbonden partijen is herzien. We gaan deze partijen nadrukkelijker uitnodigen onze maatschappelijke doelstellingen te helpen realiseren.

Ons werk houdt niet op bij de landgrens. We nemen deel aan projecten van Wereld Waternet. Dit heeft geresulteerd in kennisoverdracht aan Tanzania en Ethiopië. Ook participeren we in een project in Mali. Projecten voor het Blue Deal programma zijn voorbereid. We nemen in dit programma in ieder geval deel aan het Kingfisher-programma in Zuid-Afrika. Daarnaast sorteren we voor op

deelname aan het programma in Colombia. Het algemeen bestuur heeft het herziene beleid Internationale Samenwerking vastgesteld. Het nieuwe beleid voorziet in de bestuurlijke wens om internationaal actiever te worden.

P42 We stimuleren innovatie en duurzaamheid en voeren het klimaat- en energieprogramma uit. Hiermee bereiken we dat we in 2020 minimaal 40% energieneutraal zijn en zijn we 100% CO₂- en energieneutraal in 2025. 😊

Met ons Klimaat- en energieprogramma (KEP) geven we invulling aan de doelen uit het Klimaatakkoord en het SER-energieakkoord. De onderstaande onderwerpen komen ook voor bij de andere effecten, omdat daar de uitvoering is belegd.

Er is een besluit genomen over de toekomst van de Slibdrooginstallatie in Beverwijk. In 2023 wordt deze buiten gebruik gesteld en zal het slib worden verwerkt door de HVC. Daarmee wordt een grote stap gezet (15 miljoen m³ aardgas minder per jaar) om de doelstellingen te behalen. De resultaten van de pilot superkritisch vergassen van slib zijn hierin meegenomen. Deze waren veelbelovend, maar nog niet binnen enkele jaren toepasbaar op industriële schaal (zie P24).

In verband met dit plan is de bouw van een vergistingsinstallatie op de rwzi Geestmerambacht stilgelegd.

We hebben de haalbaarheid van thermische drukhydrolyse op de rwzi Beverwijk onderzocht. Om de eigen bedrijfsvoering te certificeren en te monitoren is gestart met de implementatie van de CO₂-prestatieladder.

De zonneweide op rwzi Geestmerambacht is in gebruik genomen. De realisatie van de zonneweiden bij de rwzi's Stolpen, Everstekeog, Wieringen, Wieringermeer en Beverwijk is vertraagd omdat de benodigde infrastructuur (bekabeling) ontbreekt. De voorbereidingen, subsidies en vergunnings-trajecten van zeker 22.000 panelen (6 miljoen kWh) zijn afgerond voor realisatie vóór 2020. Voor nogmaals 35.000 panelen lopen de voorbereidingen; de realisatie is naar verwachting na 2020.

Foto: Zonneweide Geestmerambacht

Een belangrijke mijlpaal was het operationeel worden van een Energiezorgsysteem. Energiezorg staat voor het doorlopen van de beleidscyclus (Plan-Do-Check-Act). Op hoofdlijnen voldoen wij aan de verschillende onderdelen. Met ons KEP, onze energie-efficiencyplannen en periodieke monitoring van ons gebruik is de basis op orde.

De gemeenten gaan invulling geven aan het Klimaatakkoord met een regionale energiestrategie. Wij ondersteunen dit proces, dat een concreet aanbod van de regio aan het Rijk gaat opleveren. De Rijksdoelstelling is 49% minder CO₂ in 2030 en in 2050 nagenoeg geen uitstoot van CO₂ meer.

Het opwekken van zonne-energie is onvoldoende om geheel in ons gebruik te voorzien. Maar liefst tweederde van de opgave zal op een andere manier moeten worden opgewekt. We verkennen de mogelijkheden om op grotere schaal thermische energie uit oppervlaktewater te halen. Daarnaast kan windenergie voorzien in onze energiebehoefte. Echter is de realisatie van nieuwe windenergie op land in ieder geval tot de provinciale verkiezingen onbespreekbaar.

We nemen deel in het Aquafarmonderzoek (P23), dat zodanig verbreed is dat de mogelijkheden van het verminderen van de uitstoot van methaan- en lachgas uit het zuiveringsproces wordt meegenomen. Het plan van aanpak zal in 2019 worden opgeleverd.

Met ons Waterinnovatiefonds willen we waterinnovaties door bedrijven financieel ondersteunen bij de ontwikkeling van de marktvrage, met als doel om het waterbeheer duurzamer, efficiënter en goedkoper te maken. De ambitie om dit jaar vier projecten te financieren is niet gehaald. Er zijn slechts twee van de zes projecten geschikt bevonden. Voor één daarvan is de procedure voor financiering op verzoek van de aanvrager tijdelijk stopgezet. Het tweede project is in behandeling bij de financieringscommissie (het Groenfonds). In december zijn dertien aanvragen ingediend. Vier voorstellen uit deze ronde gaan door naar het Groenfonds voor de financiële toets.

Op 7 november was er een bestuurlijke themasessie over innovatie. We nemen deel aan de stichting WaterWindow die tot doel heeft informatie en kennis te delen op het gebied van innovatie.

P43 In 2020 vervullen minimaal 25 objecten uit ons cultuurhistorisch erfgoed een herkenbare rol als communicatiemiddel over verleden, heden en toekomst van het waterbeheer in ons gebied. 😊

In 2017 is de visie op Watererfgoed door het bestuur vastgesteld. We zijn verder gegaan met de concrete vertaling daarvan naar de praktijk. Samen met een externe specialist hebben we de mogelijkheden onderzocht. Dit resulteert in een plan waarin we keuzes maken in de wijze waarop we het cultuurhistorisch erfgoed beheren, behouden en inzetten om het waterbewustzijn van onze inwoners te vergroten. In 2019 en 2020 zal iconisch watererfgoed worden uitgelicht.

P44 Wij creëren maximaal ruimte voor maatschappelijke initiatieven, door de wet- en regelgeving toepasbaar, bruikbaar en uitlegbaar te maken naar onze omgeving. Dit komt tot uiting doordat we in 2020 werken volgens de principes van de Omgevingswet. 😊

Met het actualiseren van het keurkwartet³ wordt beoogd een regelgeving te realiseren die meer aansluit bij de gewijzigde behoefte van onze omgeving. De actualisering wordt in 2019 samen met de implementatie van de Omgevingswet opgepakt.

We gaan steeds meer over op risico- en effectgerichte vergunningverlening en handhaving om de waterstaatkundige belangen zeker te stellen. Zodoende maakt de risicoanalyse HHNK-breed onderdeel uit van het toezicht. De onderwerpen en activiteiten waarop we toezicht kunnen houden zijn geprioriteerd op basis van een risico-inschatting. De belangrijkste controleren we jaarlijks, de

³ Het keurkwartet bestaat uit de keur, algemene regels, legger en beleidsregels.

minder belangrijke met een lagere frequentie. Op deze manier houden we vooral toezicht op dat wat we echt belangrijk vinden.

De samenwerking met de Omgevingsdiensten, de Regionale Uitvoeringsdiensten en gemeenten wordt onderdeel van het programmaplan Omgevingswet. Inmiddels zijn we met een aantal gemeenten in gesprek over samenwerking onder de vlag van de Omgevingswet.

Er is intensief gewerkt aan de implementatie van het Grondbeleid 2017-2022. De opdracht om tot eenheidsprijzen te komen voor de verkoop van m² grond bleek echter te complex door de omvang van het beheersgebied en de geografische en economische verschillen. Daarom zullen we de percelen op basis van het algemene uitgangspunt - een marktconforme waarde - afzonderlijk laten taxeren.

We bezitten voor de uitoefening van ons werk van oudsher veel grond. In de loop der jaren zijn veel percelen bewust of onbewust in gebruik genomen door derden (particulieren, stichtingen, verenigingen of bedrijven). Om het grondgebruik goed te regelen is de pilot 'eigendom op orde' (oneigenlijk grondgebruik) gestart. De uitkomst van de pilot (100 percelen) dient als basis voor de verdere besluitvorming en de ambitie voor de aanpak van het ongereguleerde grondgebruik in de periode daarna.

De lagere realisatie wordt veroorzaakt door niet opgevlude vacatures (in het laatste kwartaal waren vrijwel alle vacatures gevuld) en het beschikbaar stellen van medewerkers bij andere projecten waaronder het KEP.

Foto: Elektrische auto's

9.3 Resultaat 3: Een vooruitstrevende organisatie die efficiënt, effectief en rechtmatig functioneert

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P45 We streven naar een door IT optimaal ondersteunde organisatie die wendbaar en flexibel is door in de primaire processen ICT toe te voegen. De plannen hiervoor staan in ons Informatiebeleidsplan (IBP). De doelen van het IBP 2014-2017 zijn in 2018 behaald. We stellen een nieuw IBP 2018-2021 op. 😊	15,4	15,5	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben onze informatieveiligheid verbeterd door de implementatie van de BIWA (Baseline Informatie-veiligheid Waterschappen) en de uitvoering van een hackerstest. • Onze ICT-middelen en informatie waren (op de werkplek of thuis) permanent voor 99% beschikbaar voor de medewerkers, volgens vastgelegde autorisaties. • We hebben objectgegevens en meetdata beschikbaar gesteld aan partnerorganisaties, burgers, overheden en bedrijven. • We hebben gebruik gemaakt van het landelijke stelsel van basisregistraties en we hanteren als norm 100% digitale volwassenheid (jaarlijkse benchmark) van de overheid.
P46 Wij vertalen de inkoop- en aanbestedingsregels zodanig dat in 2020 de eigen organisatie én de markt zo optimaal mogelijk worden gefaciliteerd door de marktvisie. 😊	0,8	0,8	<ul style="list-style-type: none"> • Voor ieder meervoudig onderhands aanbesteed project heeft het Marktadviesteam een advies gegeven over de wijze waarop de markt wordt ingeschakeld. • Contractmanagement maakt onderdeel uit van een project en/of de overdracht hiervan. Dit is zichtbaar in het projectdossier.
P47 De organisatie is maatschappelijk verantwoord gehuisvest en facilitair ondersteund. In 2020 rijdt 40% van ons autopark op niet-fossiele energie. 😊	8,2	8,0	<ul style="list-style-type: none"> • De werf in Petten is ontmanteld. • We hebben zeven auto's op niet-fossiele brandstof aangeschaft (begroot: acht). • Voor de schoonmaak- en cateringcontracten is een business case uitgezet. • We hebben in ons centrale kantoor meer ruimte voor ontmoeting gecreëerd en de akoestiek verbeterd. • Er is een verbeterplan opgesteld voor de optimalisatie van de bestaande crisisruimtes.

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene Begroting	Jaarschijf 2018
Prestaties	2018	2018	
P48 De organisatie wordt ondersteund in het verkrijgen en houden van tevreden medewerkers op de juiste plek in de organisatie. Wij scoren in 2018 met het medewerkeronderzoek op het onderdeel 'beste werkgever' een 7,5 en op het onderdeel 'werkplezier' een 7,8. In 2018 is de formatie afgebouwd tot 790 fte. 😊	3,9	5,2	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben 8,4 fte participatiebanen gerealiseerd (begroot: 6,6 fte). • De formatie is afgenomen tot 791,8 fte (begroot: 790 fte). • Van de nieuwe instroom is 33% jonger dan 30 jaar (begroot: minstens 25%). • Er ligt een eerste aanzet voor een nieuwe arbeidsmarkt-strategie. • We hebben door middel van diverse activiteiten de vitaliteit van onze medewerkers gestimuleerd.
P49 Personeelslasten (eigen personeel)	59,9	61,0	
P50 Personeelslasten (inhuur)	8,8	8,6	
P51 (dekking) overhead	-102,5	-105,5	
P52 Algemene reserve	-	-	
P54 Onvoorzien Bestuur en organisatie	-	-	
Afrondingsverschil	0,1	0,2	
Totaal	-5,4	-6,2	
P53 Bestemmingsreserves			

	Realisatie	Herziene Begroting
Investerings resultaat 3 (bedragen x € 1 miljoen)	2018	2018
P45 We streven naar een door IT optimaal ondersteunde organisatie die wendbaar en flexibel is door in de primaire processen ICT toe te voegen. De plannen hiervoor staan in ons Informatiebeleidsplan (IBP). De doelen van het IBP 2014-2017 zijn in 2018 behaald. We stellen een nieuw IBP 2018-2021 op.	1,7	2,0
P47 De organisatie is maatschappelijk verantwoord gehuisvest en facilitair ondersteund. In 2020 rijdt 40% van ons autopark op niet-fossiele energie.	-	1,3
Totaal netto	1,7	3,3

P45 We streven naar een door IT optimaal ondersteunde organisatie die wendbaar en flexibel is door in de primaire processen ICT toe te voegen. De plannen hiervoor staan in ons Informatiebeleidsplan (IBP). De doelen van het IBP 2014-2017 zijn in 2018 behaald. We stellen een nieuw IBP 2018-2021 op. 😊

Het Waterschaphuis heeft onderzocht hoe ver de waterschappen zijn met hun digitaliseringsopgave. Uit deze sectorscan bleek dat wij tot de koplopers behoren.

Er hebben zich bij ons geen incidenten voorgedaan op het gebied van informatieveiligheid. Wel was er sprake van een aantal pogingen die door de techniek is afgeweerd.

We hebben dit jaar wederom een hackertest laten uitvoeren door een externe partij. Ook is een beveiligingsassessment uitgevoerd op onze voorzieningen, zoals eHerkenning en DigiD. Beide zijn met goed gevolg doorstaan.

Bij de implementatie van de BIWA⁴ concentreren we ons op het vastleggen en aantoonbaar maken van het nemen van de juiste maatregelen. Dit is inclusief de maatregelen die nodig zijn voor de implementatie van de nieuwe privacywetgeving (AVG).

De waterschappen en RWS hebben de krachten op het gebied van cybersecurity gebundeld in het Computer Emergency Response Team Watermanagement (CERT-WM), dat in actie komt bij mogelijke veiligheidsincidenten op IT-gebied. Wij hebben de coördinator voor dit team geleverd.

Aan het einde van het jaar hebben we een geslaagde *Week van de security en privacy* georganiseerd met workshops en presentaties. Kort hiervoor is een gefingeerde hackersaanval uitgevoerd om te kijken hoe medewerkers hierop reageren. Beide activiteiten leverden veel aandacht op en hebben de bewustwording van de medewerkers op dit gebied doen toenemen.

Op basis van de vastgelegde gegevens van functies en personen wordt automatisch bepaald welke medewerkers en buitenstaanders toegang hebben tot de verschillende systemen en gegevens.

De komende periode zullen onze gegevens over waterkeringen, vaarwegen, waterlopen, kunstwerken, peilgebieden en dergelijke worden opgeslagen in een waterschapsbreed format, zodat ze ook door onze partners in de sector kunnen worden geraadpleegd.

We blijven goed aangesloten op de generieke digitale infrastructuur van de overheid: berichtenbox, DigiD, eHerkenning en de basisregistraties. Hierdoor zijn we uitstekend digitaal bereikbaar voor de bewoners en bedrijven in ons gebied en liggen we goed op schema voor de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit is de infrastructuur waarin alle (gevalideerde) leefomgevingsinformatie op eenduidige wijze wordt ontsloten. Onderdeel van het DSO zijn verschillende thematische Informatiehuizen, waaronder het Informatiehuis Water. Tussen nu en 2024 ontwikkelt het DSO stapsgewijs. Wij werken daar actief aan mee.

P46 Wij vertalen de inkoop- en aanbestedingsregels zodanig dat in 2020 de eigen organisatie én de markt zo optimaal mogelijk worden gefaciliteerd door de marktvisie. 😊

Om onze in 2017 vastgestelde Marktvisie te implementeren is een tijdelijk marktadviesteam (MAT) opgericht, dat bij alle meervoudig onderhandse en zwaardere aanbestedingen adviseert over de wijze waarop de markt wordt ingeschakeld. Het MAT verkent ook de toepassing van innovatieve contracten en samenwerkingsvormen, Duurzaam GWW (Grond-, weg en waterbouw) en Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Er zijn 50 adviezen uitgebracht. De adviezen die het MAT geeft worden in vrijwel alle gevallen opgevolgd. Dit kan variëren van het advies een andere aanbestedingsprocedure te volgen, meer aandacht te geven aan duurzaamheid in de uitvraag of voorafgaand aan de aanbesteding een marktconsultatie uit te voeren. De kwaliteit van de marktbenaderingen wordt hiermee bevorderd. Het advies om *social return* op een voor alle betrokken partijen gunstige wijze vorm te geven springt daarbij in het oog.

In de ontwikkeling van het contractmanagement zijn grote stappen gemaakt. Hierdoor krijgen we meer overzicht op meerjarige contracten en kunnen we de markt beter benutten bij nieuwe uitvragen en aanbestedingen.

⁴ Deze gaat per 1 januari 2020 op in de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO).

**P47 De organisatie is maatschappelijk verantwoord gehuisvest en facilitair ondersteund.
In 2020 rijdt 40% van ons autopark op niet-fossiele energie. 😊**

De werf in Petten is ontmanteld. Er is bodemonderzoek gedaan ter voorbereiding op afstoting. Met de gemeente Schagen is verkend wat een mogelijke herbestemming van het terrein kan zijn. Voor het kantoorpand in Hoorn is een verkoopstrategie opgesteld en met de gemeente Hoorn is een mogelijke herbestemming van het gebouw en perceel besproken. Er heeft groot onderhoud plaatsgevonden aan het dak en de ventilatie van het laboratorium in Edam, dat verhuurd wordt aan Waterproef.

Voor de huisvesting op Texel is besloten afscheid te nemen van de locatie in Oudeschild. De werfvoorziening wordt geïntegreerd op het terrein van de rwzi Everstekeog. Vanwege het herziene plan zijn de investeringsuitgaven € 0,7 miljoen lager. Het algemeen bestuur heeft afgelopen december ingestemd met het benodigde investeringskrediet.

Foto: Locatie Oudeschild

Het vergroenen van het wagenpark is doorgezet met de aanschaf van één elektrische auto en zes compressed natural gas (CNG) auto's. Door een herprioritering van budgetten is de taakstelling van acht 'groene' auto's net niet gehaald. Het totale percentage auto's op niet-fossiele brandstof komt op 27%. Bij de voorbereidingen van de aanbesteding van brandstof zijn de duurzaamheidsontwikkelingen nauwlettend in de gaten gehouden. We schrijven in de aanbesteding een brandstofmengsel voor met een hoog percentage biobrandstof. De begrote € 0,5 miljoen aan investeringsuitgaven voor groot materieel schuiven door naar 2019. We maken een vastgesteld meerjarenplan voor groot materieel.

Er is een *business case* uitgezet met de centrale vraag of we de schoonmaak- en cateringdiensten weer in eigen beheer kunnen nemen. In het kader van de Participatiewet kijken we daarbij ook naar mogelijkheden om mensen in te zetten met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Wat de huisvesting betreft ligt de focus op het nieuwe (samen)werken 2.0. Dit betekent dat we meer ruimte voor ontmoeting creëren, het kantoorconcept herijken en de akoestiek van ons hoofdkantoor optimaliseren. De koffiecorners op het hoofdkantoor zijn aangepast, er zijn extra projectruimtes gerealiseerd en er zijn wanden en voorzieningen geplaatst om de akoestiek op een aantal plaatsen in het kantoor te verbeteren.

De bestaande calamiteitenruimtes worden geoptimaliseerd in plaats van het creëren van een alternatief binnen het kantoor. Ook zal een verbeterplan met uitbreiding van noodstroom en aanpassingen van audiovisuele middelen en meubilair worden doorgevoerd.

P48 De organisatie wordt ondersteund in het verkrijgen en houden van tevreden medewerkers op de juiste plek in de organisatie. Wij scoren in 2018 met het medewerkeronderzoek op het onderdeel 'beste werkgever' een 7,5 en op het onderdeel 'werkplezier' een 7,8. In 2018 is de formatie afgebouwd tot 790 fte. 😊

De bezetting is uitgekomen op 791,8 fte in plaats van de begrote 790 fte. Dat komt omdat we bij de begroting hebben besloten te sturen op geld in plaats van formatie. De doelstelling is voor wat betreft participatiebanen gewijzigd als gevolg van de toepassing van de quotumwet. We hebben 8,4 participatiebanen gerealiseerd, waarmee we de doelstelling van 6,6 fte overtreffen. De Quotumwet stelt ons de komende jaren evenwel voor een veel grotere opgave. Om hieraan te kunnen voldoen wordt de inspanning geïntensiveerd.

De arbeidsmarkt verandert in hoog tempo. Diverse functies zijn moeilijker te vervullen, waardoor we onze toevlucht moeten nemen tot gespecialiseerde bureaus om vacatures vervuld te krijgen (denk aan ICT, telemetrie, managementfuncties en vergunningverleners). De samenwerking met relevante opleidingsinstituten is geïntensiveerd en ons werving- en selectieproces is herzien. Het bleek te ambitieus om een nieuwe arbeidsmarktstrategie afgerond en in uitvoering te hebben, wel is een eerste aanzet gedaan. Ook is een recruiter aangetrokken.

De HHNK-Academie ontwikkelt zich van een platform/etalage voor trainingen en opleidingen naar het faciliteren, adviseren en ondersteunen van HHNK in de ontwikkeling naar een lerende organisatie.

45% van de nieuwe medewerkers is jonger dan 35 jaar. 33% is jonger dan 30 jaar. Het netwerk van Jong HHNK heeft diverse inhoudelijke- en netwerkactiviteiten georganiseerd die een groot succes waren. Ook is de *Week van Jong* georganiseerd, om het gesprek over verschillende generaties op de werkvloer te stimuleren.

In het kader van duurzame inzetbaarheid hebben we de *Week van de vitaliteit* georganiseerd, met een breed aanbod aan activiteiten. Kern van de zaak is dat we als werkgever 'een gezonde geest in een gezond lichaam' willen bevorderen. We stimuleren een gezonde actieve levensstijl, we focussen op het verminderen van werkstress en we hebben aandacht voor geestelijke veerkracht.

Het medewerkeronderzoek is verschoven naar 2019. Om de vergelijking met de andere waterschappen te kunnen blijven maken kiezen we ervoor om mee te doen met een sectorbreed onderzoek.

Het exploitatieverschil van € 1,3 miljoen wordt voor € 1,0 miljoen verklaard doordat de inzet van participatiemedewerkers begroot zijn onder deze prestatie, maar de realisatie tot uitdrukking komt bij de prestatie waar de medewerker wordt ingezet.

P49 Personeelslasten (eigen personeel).

De lagere kosten komen door niet ingevulde formatieplaatsen (vacatures).

P51 (Dekking) overhead.

Door niet ingevulde formatieplaatsen zijn de productieve uren lager uitgevallen dan begroot. Binnen het effect Bestuur & Organisatie is hierdoor de dekking (opbrengst) lager. Tegenovergesteld zijn bij de andere effecten de doorbelaste uren (kosten) vanuit het effect Bestuur & Organisatie lager uitgevallen. HHNK-breed is dit per saldo neutraal.

9.4 Risico's Bestuur en organisatie

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Ongewijzigd	De werkelijke netto-belastingopbrengst wijkt meer dan 2% af t.o.v. de begroting of meer dan 1% ten opzichte van 2e kwartaalprognose.	4	€ 4.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijkse analyse op trends; ontwikkeling maatstaven. Maandelijks analyse (begroot-werkelijk) en prognose. Externe bronnenbenadering in jaarrekeningscyclus. Administratieve organisatie / interne beheersing op orde gebracht. Monitoren van uitvoering controles. Maandelijkse aansluiting tussen belastingstelsel en financieel stelsel wordt gemaakt. Procesbeschrijvingen worden periodiek geactualiseerd. Monitoring van de verwerking van de gegevens uit de bronadministraties.
Gewijzigd	We blijven hangen in de traditionele werkwijze van 'opleggen' en handelen niet in lijn met de dialoog die we met onze omgeving voeren.	9	€1.000.000	Politiek/bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Voorbeeldgedrag in proces Waterprogramma. Uitdragen van gewenste werkwijze door het management. Agenderen gewenste werkwijze directie en management.
Nieuw	Het melden door één of meerdere erfpachters die aanspraak willen maken op een schikkingsregeling.	2	€ 2.500.000	Juridisch/wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> De tot 2010 geldende erfpachtvoorwaarden zijn sindsdien niet meer gesteld. Over de te overeenkomen schikkingen wordt niet actief gecommuniceerd. Bij het treffen van de schikking wordt aangegeven dat deze zuiver vanuit financieel oogpunt wordt getroffen. Indien zich vervolgens erfpachters melden die eveneens aanspraak maken op een schikking, kan alsnog een rechtszaak worden aangegaan.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2017

Risico	Argumenten
Te weinig beschikbare kennis van en capaciteit binnen onze kerndisciplines.	De risicoscore is verlaagd van 9 naar 6. Door verschuiving en uitbreiding zijn verschillende teams van voldoende omvang en is het kennisniveau verbeterd.

Deel 2 – Verplichte paragrafen

Foto: Einde dieseltijdperk gemaal Westerkogge

10. Ontwikkelingen in het begrotingsjaar 2018

De volgende ontwikkelingen hebben zich op wettelijk, juridisch en financieel gebied voorgedaan in 2018.

Waterinnovatiefonds

Begin dit jaar is het Waterinnovatiefonds opgericht. Met het Waterinnovatiefonds willen we innovatieve projecten in de watersector stimuleren. Wij stellen per innovatie 50% (met een maximum van € 200.000) beschikbaar voor marktontwikkeling. Er zijn dit jaar twee projecten geschikt bevonden. Voor één daarvan is de procedure voor financiering op verzoek van de aanvrager tijdelijk stopgezet. Het tweede project is in behandeling bij het Groenfonds.

Collectieve arbeidsovereenkomst (cao)

De waterschappen en de vakbonden zijn tot een nieuwe cao voor de jaren 2017, 2018 en 2019 gekomen. Hierin is overeengekomen dat de medewerkers een eenmalige vergoeding en een salarisverhoging per 2018 en 2019 krijgen. Daarnaast wordt het individueel keuzebudget vereenvoudigd. Ook is het besluit genomen dat de sector waterschappen een werkgeversvereniging oprichten om te kunnen onderhandelen over de volgende cao.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Sinds 25 mei 2018 is de AVG van toepassing. Dat betekent dat in de hele EU dezelfde privacywetgeving geldt. We hebben een privacybeleid, privacy statement en het register van verwerkingen opgesteld.

Cross Border Lease (CBL)

In juni heeft het algemeen bestuur ingestemd met de voortijdige beëindiging van de laatste CBL (zie P23). Door de beëindiging is het eigendom van zeven rwzi's vanuit Bank of America aan ons overgedragen.

11. Incidentele baten en lasten 2018

Ieder boekjaar kent een veelheid aan incidentele baten en lasten. Daarom volgt hieronder een selectie van de belangrijkste baten en lasten (hoger dan € 1,0 miljoen).

Incidentele baten *(bedragen x € 1 miljoen)*

Effect	Omschrijving	Realisatie 2018
Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water, Veilige (vaar)wegen, Crisis en Bestuur en Organisatie	<i>Begrotingswijziging</i> Zie hoofdstuk 21.2	-1,2

Incidentele lasten *(bedragen x € 1 miljoen)*

Effect	Omschrijving	Realisatie 2018
Geen		

12. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Voor de stand en mutaties in de voorzieningen en een uitgebreide toelichting op de reserves en voorzieningen verwijzen we naar de toelichting op de balans; zie hoofdstuk 20.2.

13. Weerstandscapaciteit en risicomanagement

De weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel financiële ruimte er nodig is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. De hoogte van de algemene reserve wordt bepaald aan de hand van een risicoanalyse.

Risicomanagement

Periodiek actualiseren we de risico's en rapporteren we over risico's met een risicofactor 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1,0 miljoen. Door de uitkomsten van de risicosimulatie (de kans dat een risicogebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet, gewogen met het financieel gevolg) te vermenigvuldigen met de risicofactor, wordt de weerstandscapaciteit berekend. Dit is het benodigde bedrag om de risico's af te dekken.

De risicosimulatie heeft geleid tot een benodigde weerstandscapaciteit per ultimo 2018 van € 23,6 miljoen. Dit is een verhoging ten opzichte van de jaarrekening 2017 (€ 21,5 miljoen) van € 2,1 miljoen. Deze verhoging is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan het HWBP-project Markermeerdijken. In het najaar 2018 heeft het algemeen bestuur het projectplan Waterwet Markermeerdijken vastgesteld. Financiële consequenties bij mogelijke vertraging zijn in kaart gebracht en zijn opgenomen als risico.

Doorontwikkeling van risicomanagement is een continu proces. We hebben een externe partij ingeschakeld om hier verdere stappen in te nemen. Hierbij zijn we tot de conclusie gekomen dat het aanpassen van de kadernota risicomanagement op dit moment geen noodzaak is.

Algemene reserve en weerstandscapaciteit

In de Kadernota Reserves en Voorzieningen hebben we een streefwaarde van de weerstandsratio van 1,4 vastgesteld met een bandbreedte tussen de 1,2 en 1,6. Dit om tegenvallers op te vangen die niet kunnen worden gedekt uit de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie.

De weerstandsratio wordt berekend door de algemene reserve te delen door de benodigde weerstandscapaciteit.

$$\text{Weerstandsratio} = \frac{\text{Algemene reserve}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 30,1 miljoen}}{\text{€ 23,6 miljoen}} = 1,3$$

Voor 2018 komt de weerstandsratio uit op 1,3 en valt binnen de bandbreedte. Onze algemene reserve bedraagt per 31 december 2018 € 30,1 miljoen en is daarmee toereikend.

Risico's – het overzicht

In deel I van de jaarstukken staan de belangrijkste risico's opgenomen per effect met een risicoscore 9 en/of maximaal financieel gevolg groter dan € 1,0 miljoen.

14. Bedrijfsvoering

In deze verplichte paragraaf zijn de formatie, personeelskosten eigen personeel en overige personeelskosten opgenomen. De overige onderdelen uit deze paragraaf 'Bedrijfsvoering' zijn opgenomen in het effect Bestuur en Organisatie.

Personeel

Formatie en personeelslasten (bedragen x € 1.000)	Bezetting 31-12-2018 (aantal fte's)	Formatie Begroting 2018 (aantal fte's)	Personeelslasten		
			Realisatie	Herziene begroting	Originele begroting
			2018	2018	2018
Bestuur	5,3	5,3	0,7	0,8	0,8
Directie	3,0	3,0	0,5	0,5	0,5
Staf	24,2	22,3	2,0	2,0	2,0
Bedrijfsvoering	278,5	300,1	19,3	20,5	20,0
Water	480,8	487,3	35,3	35,0	35,3
Frictiekosten en post-actieve lasten voormalig bestuur en personeel		-	0,2	0,4	0,4
Afrondingsverschil		-0,1	0,2		
<i>Subtotaal personeelskosten eigen personeel</i>			58,2	59,2	59,0
Opleidingskosten			1,0	1,4	1,4
Inhuurkosten			9,8	8,9	7,9
Diverse personeelskosten			0,9	0,6	0,7
<i>Subtotaal overige personeelskosten</i>			11,7	10,9	10,0
Totaal	791,8	817,9	69,9	70,1	69,0

Personeelskosten

Zie hoofdstuk 23.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten voor toelichting.

Formatie

Bij bedrijfsvoering wordt het verschil van 22 fte veroorzaakt doordat we moeite hebben met het invullen van specifieke vacatures, niet ingevulde formatieplaatsen en het centraliseren van formatie voor de participatiebanen (6,6 fte). Zie voor toelichting op de participatiebanen hoofdstuk 9 Bestuur en organisatie, prestatie P48.

Informatieveiligheid en privacy

Informatieveiligheid en privacy hebben onze continue aandacht. Voor beide onderwerpen zijn plannen van aanpak opgesteld, met aandacht voor governance, techniek en medewerkers. Met het opstellen van het informatieveiligheidsbeleid wordt onder ander richting gegeven aan de overgang van de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA) naar de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Er is gestart met de scheiding van kantoor- en procesautomatisering en de uitwerking om de systemen standaard op veilig te zetten (security by default). Een data security platform wordt binnenkort ingezet om gevoelige informatie op onze systemen op te sporen en (ongeautoriseerde) activiteiten te monitoren.

Met het opstellen van een privacybeleid, privacy statement en het register van verwerkingen voldoen we in de basis aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). In 2019 worden de processen opgenomen in het register.

Met de belangrijkste leveranciers en dienstverleners zijn verwerkingsovereenkomsten gesloten.

We hebben dit jaar één inzage-verzoek van een ingeland ontvangen. Deze is binnen de geldende termijnen afgehandeld. Er is één datalek doorgegeven aan de autoriteit personeelsgegevens, omdat deze van gevoelige aard was. Het betrof een intern lek over een personeelslid.

Zowel bij informatieveiligheid als bij privacy is de menselijke factor zeer belangrijk. Daarom doen we veel aan bewustwording. We zijn gestart met een bewustwordingscampagne door middel van een AVG e-learning programma voor de hele organisatie. In de week van Security en Privacy is er naast de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en de hieraan verbonden risico's onder andere aandacht besteed aan de gevaren voor hacking van kantoor- en procesautomatisering en openbare Wifi. De bewustwording wordt in 2019 voortgezet, onder andere door een e-learning 'Informatieveiligheid' voor alle medewerkers beschikbaar te stellen.

15. Waterschapsbelastingen

HHNK kent vier soorten waterschapsbelasting:

- watersysteemheffing;
- wegenheffing;
- zuiveringsheffing;
- verontreinigingsheffing.

De watersysteemheffing en wegenheffing worden opgebracht door vier categorieën: ingezetenen, eigenaren van gebouwde onroerende zaken, eigenaren van ongebouwde onroerende zaken en eigenaren van natuurterreinen. Welk aandeel van de kosten moet worden opgebracht door deze categorieën is vastgelegd in de kostentoedelingsverordening.

De zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing worden geheven volgens het principe 'de vervuiler betaalt'.

Als een belastingplichtige niet in staat is om de aanslag te betalen, kan hiervoor kwijtschelding worden aangevraagd. Bij de aanvraag en behandeling van kwijtscheldingsverzoeken werken wij samen met bijna alle gemeenten boven het Noordzeekanaal.

De kostentoedelingsverordening moet wettelijk om de vijf jaar worden herzien op basis van nieuwe grondslagen en waardeverhoudingen. In september heeft het algemeen bestuur de nieuwe verordening vastgesteld voor de periode 2019-2023.

In november bevestigde de Hoge Raad een eerdere uitspraak van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden waarin werd geoordeeld dat binnen de watersysteemheffing geen tariefdifferentiatie kan worden toegepast op onverharde delen van de openbare weg, zoals de berm en bermsloot. Als gevolg van dit arrest moet de grondslag voor de heffing worden aangepast. Dit leidt tot een terugbetaling aan de bezwaarmakers over het belastingjaar 2018 en een lagere heffing dan begroot over het belastingjaar 2019. Om het effect te mitigeren wordt in 2019 een voorstel aan het algemeen bestuur gedaan om de tariefdifferentiatie te repareren.

De totale belastingopbrengst is € 0,8 miljoen hoger dan begroot. Deze wordt voor € 0,5 miljoen verklaard door de vrijval uit de voorziening dubieuze debiteuren. Het restant van € 0,3 miljoen wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten ten gevolge van de definitieve aanslagen voor bedrijven en een lager bedrag aan kwijtschelding.

Het invorderingsproces is geoptimaliseerd. Daardoor is het mogelijk geworden om de voorziening dubieuze debiteuren te baseren op drie heffingsjaren in plaats van vier.

Belastingopbrengst

Deze tabel geeft de opgelegde belastingaanslagen en -tarieven weer.

Belastingsoort (bedragen x € 1 miljoen)	Verdeling	Realisatie 2018	Herziene begroting 2018	Begroting 2018
<i>Watersysteemheffing</i>				
Belastingjaar 2018 en ouder	Heffing	-129,9	-129,6	-130,1
	Correctie posten	2,7	2,8	3,4
	Afrondingsverschillen	-	-0,1	-
Totaal watersysteemheffing		-127,2	-126,9	-126,7
<i>Zuiveringsheffing</i>				
Belastingjaar 2018 en ouder	Heffing	-79,9	-80,0	-79,6
	Correctie posten	2,3	2,8	3,5
		0,1	-	-
Totaal zuiveringsheffing		-77,5	-77,2	-76,1
<i>Wegenheffing</i>				
Belastingjaar 2018 en ouder	Heffing	-16,3	-16,3	-16,3
	Correctie posten	0,3	0,3	0,4
Totaal wegenheffing		-16,0	-16,0	-15,9
<i>Verontreinigingsheffing</i>				
Belastingjaar 2018 en ouder	Heffing	-0,6	-0,5	-0,6
	Correctie posten	-	-	-
Totaal verontreinigingsheffing		-0,6	-0,5	-0,6
Afrondingsverschillen		-0,1	-	-
Totale belastingopbrengst		-221,4	-220,6	-219,3

Belastingtarieven

Dit jaar zijn de aanslagen opgelegd op basis van onderstaande tarieven.

Categorie (bedragen x € 1,-)	Belastingeenheid	Tarief 2018
<i>Watersysteemheffing</i>		
Ingezetenen	WE ⁵	€ 102,02
Ongebouwd	Hectare	€ 108,03
Ongebouwd verharde openbare wegen	Hectare	€ 324,09
Ongebouwd buitendijks vrij-afstromend	Hectare	€ 27,01
Ongebouwd openbare wegen buitendijks vrij-afstromend	Hectare	€ 243,07
Gebouwd	EW ⁶	0,04771%
Gebouwd buitendijks vrij-afstromend	EW	0,01193%
Natuurterrein	Hectare	€ 4,87
<i>Verontreinigingsheffing</i>		
Woningen en bedrijven	VE's ⁷	€ 53,86

⁵ woningeenheid

⁶ economische waarde

⁷ vervuilingseenheid

Categorie (bedragen x € 1,-)	Belastingeenheid	Tarief 2018
<i>Zuiveringsheffing</i> Ingezetenen en bedrijven	VE's	€ 53,86
<i>Wegenheffing</i> Ingezetenen	WE	€ 41,63
Ongebouwd	Hectare	€ 26,65
Gebouwd	EW	0,01232%
Natuurterrein	Hectare	€ 0,94

Het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie van onze verschillende taken is als volgt:

Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie (bedragen x € 1 miljoen)	Stand 1 januari 2018 (na resultaat bestemming)	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Stand 31 december 2018 (voor verwerking voorstel)	Voorstel bestemming resultaat 2018	Stand 31 december 2018 (na verwerking voorstel)
Watersysteembeheer	6,9	-	-4,7	2,1	3,7	5,8
Zuiveringsbeheer	28,8	3,2	-1,0	31,0	1,2	32,2
Wegenbeheer	4,6	2,1	-3,3	3,4	0,5	3,9
Afrondingsverschil	-	-	-	-	-0,1	-
Totaal	40,3	5,3	-9,0	36,5	5,3	41,9

De interne vermeerderingen en verminderingen zijn conform begroting en de bijbehorende begrotingswijzigingen. Alle bestemmingsreserves voor tariefseglisatie vertonen na het bestemmen van het exploitatieresultaat een positief saldo. Het saldo van de bestemmingsreserves per 31 december 2018 bedraagt vóór resultaatbestemming € 36,5 miljoen. Voorgesteld wordt om € 5,3 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie.

16. Financiering

16.1 Treasury

De uitgaven worden gefinancierd door een combinatie van belastinginkomsten, bijdragen van derden en leningen. Bij treasury draait het om het optimaal beheren van de kasstromen door voldoende middelen aan te trekken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Daarnaast moet het aantrekken van middelen tegen zo laag mogelijke kosten (rente) gebeuren en moeten de risico's binnen de afgesproken normen (zoals Wet Financiering decentrale overheden (Fido) en het treasurystatuut) blijven.

Regelgeving

De regels voor een juiste toepassing van het aantrekken van vreemd vermogen zijn vastgelegd in de Wet Fido. Deze wet heeft als doel om solide financiering en kredietwaardigheid van decentrale overheden te bevorderen en in stand te houden. Om deze doelstellingen te kunnen toetsen, hanteert de wet twee instrumenten:

- De kasgeldlimiet voor de beperking van het renterisico op korte financieringen. De grens geeft aan tot welk bedrag decentrale overheden hun activiteiten met korte middelen (<1 jaar) mogen financieren.
- De renterisiconorm voor de beperking van het renterisico op lange financieringen (>1 jaar) door te streven naar een spreiding van looptijden van lange geldleningen. De som van het bedrag aan aflossingen en het leningenbedrag dat in aanmerking komt voor een renteherziening mogen in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden.

	Wettelijke norm	Norm voor HHNK	Resultaat 2018
Kasgeldlimiet	23% van het begrotingstotaal	23% x € 247 miljoen = € 56,8 miljoen	De rekening-courant heeft in 2018 niet lager gestaan dan € 56,8 miljoen negatief en daarmee is de kasgeldlimiet niet overschreden.
Renterisiconorm	30% van het begrotingstotaal	30% x € 247 miljoen = € 74,1 miljoen	Met € 15,3 miljoen aan aflossingen blijven we ruimschoots binnen de renterisiconorm.

Indien we (tijdelijk) over een positief rekening-courantsaldo beschikken, zijn we verplicht dit saldo te stallen in de schatkist van het Rijk, het zogenaamde schatkistbankieren.

Risico's

De volgende financiële risico's spelen een rol bij het beheer van de liquiditeiten: renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en valutarisico. Door het naleven van vastgesteld beleid en de ingerichte planning- en controlcyclus beheersen we de eerste drie risico's. Het laatstgenoemde risico is vrijwel nihil, omdat bij transacties in andere valuta zowel de inkomende als de uitgaande kasstromen in US-dollars worden afgerekend. Dit risico was specifiek aanwezig indien we moesten bijstorten op de garantstelling in het kader van de CBL. Met het beëindigen van de CBL is dit risico niet meer aanwezig.

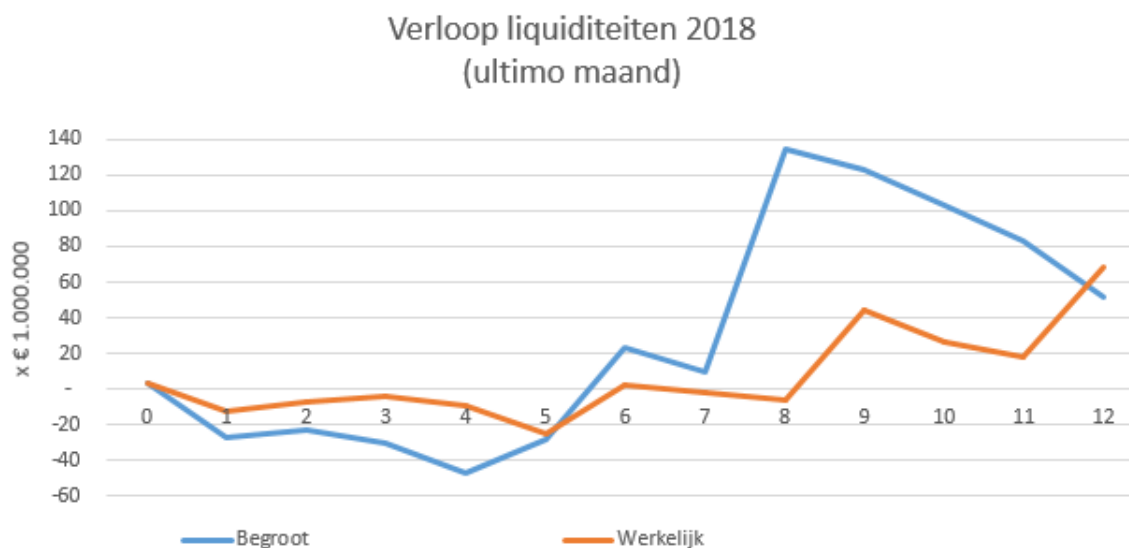
Liquiditeitsverloop en aangetrokken externe financieringsmiddelen

In 2018 zijn we binnen de kasgeldlimiet gebleven en hebben we geen geldleningen afgesloten. In onderstaande grafiek is het verloop van de liquiditeiten per maand zichtbaar. Een grote subsidie van het HWBP werd verwacht in augustus en is uiteindelijk ontvangen in december. Vanaf september 2018 is de rekening-courant positief, waardoor we conform de afspraken met het Rijk gebruik hebben gemaakt van schatkistbankieren.

De omslagrente was begroot op 1,8% en in werkelijkheid bedraagt deze 1,8%.

Onderstaande grafiek geeft het verloop van het saldo van de rekening-courant in 2018 per maand weer.

Kasstroomoverzicht (bedragen x 1 miljoen)	
Liquiditeiten 1 januari 2018	3,1
Waterschapsbelasting	220,4
Overige opbrengst	29,5
Ontvangen subsidies HWBP	157,6
Afrondingsverschil	0,1
Inkomende kasstroom	407,6
Totaal kosten	-254,5
Afschrijvingen	38,0
Dotatie voorzieningen	10,6
Betaling uit voorzieningen	-7,0
Investering HWBP	-102,1
Overige investeringen	-13,3
Aflossingen bestaande leningen	-15,3
Afrondingsverschil	0,1
Uitgaande kasstroom	-343,5
Diversen	0,9
Liquiditeiten 31 december 2018	68,1

Uit bovenstaande kasstroomoverzicht blijkt dat we eind 2018 een liquiditeitoverschot hebben van

€ 68,1 miljoen. Dit bestaat uit een negatief saldo op de rekening-courant NWB van € 38,8 miljoen en een positief saldo op de rekening van de schatkist bij het Rijk van € 106,8 miljoen. Dit overschot is tot stand gekomen doordat in december een grote subsidie van het HWBP is ontvangen.

Ontwikkelingen die van invloed zijn op de treasuryfunctie en het -beleid

De rentes voor zowel langlopende als kortlopende financieringsmiddelen bleven relatief laag. Net als vorig jaar was het renteverskil tussen deze financieringsvormen groot, waardoor de rekening-courantfaciliteit de meest aantrekkelijk vorm was. Vanwege een liquiditeitsoverschot hebben we onze rekening-courantfaciliteit niet optimaal benut. De maanden dat de liquide middelen een overschot hadden, zijn deze in de schatkist bij het Rijk gezet. Vanaf september heeft er continu geld in de schatkist gestaan. Verder zijn er geen leningen aangetrokken.

16.2 EMU-Saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie in het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (overheidstekort) van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse tekort binnen de gestelde norm van 3% blijft, is de Wet Hof vastgesteld per december 2013. Hierin is bepaald dat de waterschappen 0,06% mogen bijdragen aan dit tekort. Voor ons bedraagt deze norm € 33,7 miljoen tekort. De berekening van ons EMU-saldo voor 2018 is weergegeven in onderstaande tabel.

EMU-saldo (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Herziene Begroting 2018
EMU-exploitatiesaldo	-6,2	-2,4	-8,2
Vermeerderingen investeringen	-55,6	-116,4	-170,8
Investeringsubsidies en bijdragen van derden	49,4	108,3	143,8
Afschrijvingen	36,2	38,0	38,2
			-0,1
Invloed investeringen	30,0	29,9	11,3
Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	10,8	10,6	11,1
Onttrekkingen aan voorzieningen ten bate van exploitatie	-1,4	-0,7	-0,6
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-8,4	-7,0	-8,5
Afrondingsverschil	0,1	-	-0,1
Invloed voorzieningen	1,1	2,9	1,9
Afrondingsverschil	-0,1	0,1	-
EMU-saldo	24,8	30,5	5,0

Het EMU-saldo is € 30,5 miljoen positief en blijft daarmee binnen de individuele norm van € 33,7 miljoen negatief. Het verschil tussen het gerealiseerde EMU-saldo en het begrote EMU-saldo werd veroorzaakt door een hoger EMU-exploitatiesaldo (exploitatieresultaat exclusief dotaties en onttrekkingen aan reserves) van € 2,4 miljoen. Het EMU-exploitatiesaldo is terug te vinden in de tabel in hoofdstuk 23. Een verklaring van het EMU-exploitatiesaldo is opgenomen in het hoofdstuk 23.1 'Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten'.

16.3 Schuldenpositie

Schuldenpositie (bedragen x € 1 miljoen)	Stand per	Mutaties in 2018		Stand per	Betaalde rente 2018
	1 januari 2018	Vermeer- deringen	Aflossingen	31 december 2018	
Afgesloten leningen	400,6	0,0	-15,3	385,3	
Rekening-courant (saldo rekening- courant NWB en schatkist)	-3,1	0,0	-65,0	-68,1	
Totale schuldenpositie	397,5	0,0	-80,3	317,2	8,4

De omvang van de langlopende leningen komt op 31 december 2018 uit op € 385,3 miljoen, rekening houdend met het positieve saldo van de liquide middelen (rekening-courant bij de NWB en de schatkist), is de totale schuldenpositie € 317,2 miljoen negatief.

De schuldenpositie wordt sterk beïnvloed door de subsidie-inkomsten van het HWBP. Eind december is een grote subsidie ontvangen waarmee in 2019 betalingen voor de Markermeerdijken kunnen worden verricht.

Het saldo van de rekening-courant bij de NWB is € 38,8 miljoen negatief en het saldo in de schatkist is € 106,8 miljoen positief.

In de begroting was rekening gehouden met een totale schuldenpositie van € 353,2 miljoen negatief (met een aflossing van € 63,3 miljoen). Het verschil wordt met name veroorzaakt door verschuivingen in het HWBP-programma.

De aflossingen op de langlopende leningen waren € 15,3 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage van de langlopende geldleningen is 2,15%. De schuldenpositie mag in 2030 maximaal tweemaal de belastingopbrengst zijn, zoals afgesproken in het Collegeprogramma 2015-2019. De belastingopbrengst bedraagt € 221,4 miljoen, daarmee komt de norm uit op € 442,8 miljoen. De schuldenpositie blijft in 2018 binnen deze norm.

17. Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaot- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin het hoogheemraadschap een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang verstaan we een zetel in het bestuur van een organisatie, of het hebben van stemrecht. Van een financieel belang is sprake wanneer we middelen ter beschikking hebben gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement, dan wel wanneer financiële problemen op ons kunnen worden verhaald.

Eind 2018 hebben wij een bestuurlijk en een financieel belang in negen organisaties. Twee van onze verbonden partijen zijn ontbonden. Dit zijn *Uitwaterende Sluizen Lease I BV* en *Maatschap CBL* vanwege het beëindigen van de Cross Border Lease-constructie en *Netherlands Water Partnership (NWP)* vanwege het ontbreken van een bestuurlijk belang in deze organisatie.

In 2011 heeft het algemeen bestuur de beleidsnota 'Verbonden Partijen' vastgesteld. In deze beleidsnota worden de visie en de beleidsvoornemens ten aanzien van verbonden partijen toegelicht. Deze nota vigeerde in 2018. In december 2018 heeft het algemeen bestuur ingestemd met de nota 'Verbonden partijen 2018'.

De in 2011 opgestelde nota bleek op grote lijnen nog actueel. Beleidsuitgangspunten die na 2011 door ons zijn vastgesteld, bijvoorbeeld beleid rond maatschappelijke verantwoorde overheid, zijn verwerkt in de nieuwe nota. De wijzigingen ten opzichte van het beleid uit 2011 zijn:

- Het dagelijks bestuur zal jaarlijks in de begroting in de paragraaf verbonden partijen een onderwerp benoemen waarover de verbonden partij verzocht wordt (extra) te rapporteren. Dit verzoek zal aan de verbonden partijen worden opgestuurd.
- Vervolgens zal de (actuele) aangeleverde informatie worden verwerkt in het overzicht verbonden partijen in onze jaarstukken.
- Indien een mogelijkheid tot samenwerking zich aandoe zal het dagelijks bestuur een voorstel tot het aangaan van een verbonden partij aan het algemeen bestuur voorleggen waarbij informatie wordt aangeleverd over onze beleidsuitgangspunten opdat een gefundeerde afweging kan worden gemaakt.

Door op deze wijze de overzichten in de jaarstukken en de begroting over de verbonden partijen te updaten en actueel te houden kunnen de samenwerkingsverbanden jaarlijks worden geëvalueerd. In de begroting 2020 en de jaarrekening 2020 zal dit zichtbaar zijn.

De onderstaande tabel geeft de financiële waarde van de deelnemingen per einde verslagjaar weer.

Deelnemingen <i>(bedragen x € 1)</i>	Stand 31 december 2018
<i>Nederlandse Waterschapsbank</i>	
4.399 aandelen A van € 115,00	505.885
204 aandelen B van € 119,60 (€ 460 – 26% volgestort)	24.398
<i>Bank Nederlandse Gemeenten</i>	
17.355 aandelen van € 2,50	43.388
B.V. Baggerzorg (21,95%)	81.000
Uitwaterende Sluizen Lease I B.V.	-
NV HVC	318

Maatschap CBL	-
Totaal	654.989

Hieronder worden de verbonden partijen weergegeven. Het merendeel van de verbonden partijen heeft de jaarstukken over 2018 nog niet gereed, waardoor voor deze partijen in de tabel de cijfers van 2017 zijn opgenomen.

Naam van de verbonden partij	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf		
Openbaar belang	De NWB levert diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy en verstrekt ons lang- en kortlopende geldleningen. Door het houden van aandelen in de NWB zijn we verzekerd van een efficiënte en effectieve toegang tot geld en kapitaalmarkten.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	87.123	94.414
	Eigen vermogen	1.628	1.507
	Vreemd vermogen	85.495	92.907
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	4.399 aandelen A van € 115,00 204 aandelen B van € 119,60 (€ 460,00 – 26% volgestort) Totaal € 530.283		
Bijdrage of dividend	Het in 2018 ontvangen dividend over 2017 bedraagt € 0 vanwege bankafspraken in het kader van Basel III.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat in de aandelen is geïnvesteerd. Tegenvallende dividenduitkering.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Middelen		
Openbaar belang	Kredietverlening aan decentrale overheden		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (x € 1 miljoen)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	140.025	154.000
	Eigen vermogen	4.220	3.753

	Vreemd vermogen	135.805	150.247
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	17.355 aandelen van € 2,50; totaal € 43.388		
Bijdrage of dividend	In 2018 is € 43.908 dividend ontvangen.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat is geïnvesteerd in de aandelen. Tegenvallende dividenduitkering.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Het Waterschapshuis (HWH)		
Vestigingsplaats	Amersfoort		
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling (GR).		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Middelen (algemeen bestuurslid GR), secretaris-directeur (voorzitter opdrachtgeverstafel GR), ambtenaren (lid van begeleidingscommissies)		
Openbaar belang	De uitvoeringsorganisatie voor de 22 waterschappen op ict-gebied, met als doel het bevorderen van samenwerking tussen de waterschappen op het gebied van ict.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	11.290	9.626
	Eigen vermogen	-	-10
	Vreemd vermogen	11.290	9.636
Bestuurlijk belang	Evenredige vertegenwoordiging in het algemeen bestuur.		
Financieel belang	Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) stelt de jaarlijkse begroting en de bijdragen van de waterschappen vast. Ieder college van een deelnemend waterschap wijst uit zijn midden een lid aan dat hem in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigt. Het dagelijks bestuur HWH bestaat uit de voorzitter en vier andere door en uit het algemeen bestuur HWH aan te wijzen leden.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage aan Het Waterschapshuis bedraagt in 2018 € 1.043.971.		
Continu risico	De gemeenschappelijke regeling kan ontbonden worden (opzegtermijn drie jaar). De waterschappen lijden dan financieel- en imagoverlies. De kans op acute ontbinding is nagenoeg nihil. Bij georganiseerde ontbinding zal HHNK voor alle door HWH geleverde producten en diensten een vervangende oplossing moeten zoeken. Uit eerder onderzoek is gebleken dat dit zonder schade aan de continuïteit van HHNK mogelijk is.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Waterproef		
Vestigingsplaats	Edam		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Ambtelijk directeur Bedrijfsvoering is bestuurder van de stichting.		

Openbaar belang	Verzorgt laboratoriumactiviteiten voor HHNK en Waternet.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	2.425	2.093
	Eigen vermogen	-	-
	Vreemd vermogen	2.425	2.093
Bestuurlijk belang	Bestuurslid		
Financieel belang	Financieel toezichthouder samen met Waternet. In de statuten is een maximering van de algemene reserve vastgelegd. Bedragen daarboven worden teruggegeven aan HHNK en Waternet.		
Bijdrage of dividend	Geen		
Continu risico	Bestuurders zijn in principe niet aansprakelijk voor de schulden. Wel is sprake van hoofdelijke aansprakelijkheid bij opzettelijk wanbeleid. Tevens wordt een tekort in de exploitatie aangevuld door HHNK en Waternet.		
Acuut risico	Geen. De koepelvrijstelling voor btw blijft bestaan.		
Naam van de verbonden partij	Huisvuilcentrale (HVC)		
Vestigingsplaats	Alkmaar		
Juridische vorm	Naamloze Venootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Waterketen		
Openbaar belang	Het uitgangspunt van samenwerking met HVC is het behalen van synergie (ofwel het effect van samenwerking dat groter is dan wat partijen afzonderlijk behaald zouden hebben) uit de samenwerking tussen de waterschappen en gemeenten op het gebied van afval(water)beheer en duurzame energie. Deze synergie komt tot uiting in een verlaging van de operationele kosten, vooral door schaalvoordelen, breder economisch draagvlak voor innovatie en investeringen, en samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van duurzame-energie-investeringen. Mede hierdoor behaalt HHNK de doelstellingen uit de nota 'Milieu- en klimaatbeleid HHNK' op het gebied van energiebesparing, het omzetten van biomassa in groene energie en het verminderen van transportbewegingen.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	952.222	950.094
	Eigen vermogen (incl. voorziening)	121.113	106.636
	Vreemd vermogen	831.109	843.458
Bestuurlijk belang	Deelname in een NV met andere overheden, 46 gemeenten en vijf andere waterschappen. HHNK heeft zeven van de in totaal 3.311 uitstaande aandelen.		
Financieel belang	HHNK heeft 0,21% van het totale aandelenkapitaal en staat garant voor 0,24% van de gegarandeerde leningen A. Per 31 december 2018 betreft dit een garantstelling van bijna € 1,5 miljoen.		
Bijdrage of dividend	Geen		

Continu risico	Bestuurders zijn in principe niet aansprakelijk voor de schulden. Wel is sprake van aansprakelijkheid bij opzettelijk wanbeleid. Het moeten doen van een beroep op de garantstelling kan ontstaan doordat HVC verliezen lijdt en/of problemen krijgt met de financiers die de gegarandeerde leningen hebben verstrekt.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Unie van Waterschappen		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Vereniging (rechtspersoon)		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf, hoogheemraden in commissies en ambtenaren in werk- en themagroepen		
Openbaar belang	Biedt ondersteuning op het gebied van beleidsontwikkeling, belangenbehartiging en lobby bij de Europese Unie, het parlement en ministeries.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	12.272	11.828
	Eigen vermogen	827	718
	Vreemd vermogen	11.445	11.110
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap van de Unie, evenredige vertegenwoordiging in de ledenvergadering.		
Financieel belang	Besluiten met financiële gevolgen worden over het algemeen door alle waterschappen uitgevoerd, ongeacht of daar middelen voor in de begroting zijn opgenomen. HHNK staat garant voor € 386.232.		
Bijdrage of dividend	Aan de Unie van Waterschappen is in 2018 totaal € 779.340 aan bijdragen betaald.		
Continu risico	Het financiële risico van de leden is in eerste instantie beperkt tot de contributie. De Unie doet toezeggingen namens alle waterschappen. Het algemeen bestuur van de Unie kan besluiten nemen, met financiële gevolgen die niet gedekt zijn door het dagelijks en algemeen bestuur.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	BV Baggerzorg		
Vestigingsplaats	Assendelft		
Juridische vorm	Besloten Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder integraal waterbeheer in bestuur en ambtelijk directeur Bedrijfsvoering in directie.		
Openbaar belang	Doordat wij aandeelhouder zijn van BV Baggerzorg kunnen wij gegarandeerd op verantwoorde manier onze verontreinigde baggerspecie kwijt.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	2.221	2.918

	Eigen vermogen (incl. voorziening)	1.005	1.166
	Vreemd vermogen	1.215	1.752
Bestuurlijk belang	De aandeelhouder levert een functionaris met vertegenwoordigingsbevoegdheid.		
Financieel belang	De vennootschap is een 78% dochteronderneming van Afvalzorg Grondstromen BV. De overige aandelen zijn in het bezit van het HHNK. Het aandelenkapitaal van HHNK is € 81.000.		
Bijdrage of dividend	In 2017 is € 32.925 aan dividend ontvangen.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat in de aandelen is geïnvesteerd. Tegenvallende dividenduitkering.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Beemster Werelderfgoed		
Vestigingsplaats	Middenbeemster		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Middelen, vertegenwoordigd door ambtenaar van afdeling Bestuur Directie Strategie.		
Openbaar belang	De gemeente Beemster en HHNK zijn de siteholders van het werelderfgoed. Deze organisaties zijn verantwoordelijk voor het beheer en behoud van de droogmakerij.		
Eigen en vreemd vermogen	Balans (bedragen x € 1)	31-12-2017	31-12-2016
	Activa	11.841	16.348
	Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	10.860	11.062
	Vreemd vermogen	981	5.286
Bestuurlijk belang	Bestuurslid. De regels voor de siteholders zijn vastgelegd in een convenant.		
Financieel belang	HHNK levert jaarlijks een geïndexeerde bijdrage van € 5.844.		
Bijdrage of dividend	In 2018 is een bijdrage van € 6.081 geleverd.		
Continu risico	Indien de siteholders niet meer aan de eisen van de Unesco voldoen, kan de Beemster van de Werelderfgoedlijst worden gehaald.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Muskusrattenbestrijding		
Vestigingsplaats	Breukelen		
Juridische vorm	Overeenkomst van gemeenschappelijke rekening		
Deelnemer vanuit HHNK	Portefeuillehouder Waterveiligheid		
Openbaar belang	Gezamenlijke muskusrattenbestrijding		
Eigen en vreemd vermogen	Balans	31-12-2018	31-12-2017
	Activa	N.v.t.	N.v.t.

	Eigen vermogen		
	Vreemd vermogen		
Bestuurlijk belang	Deelnemen in een overeenkomst met andere overheden.		
Financieel belang	Mede betalen van salarissen muskusrattenbestrijders.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage aan de muskusrattenbestrijding bedraagt in 2018 € 1.757.948.		
Continu risico	Aansprakelijkheid voor exploitatietekorten (vijf jaar). Tussentijdse opzegging niet mogelijk binnen vier jaar vanaf 2016.		
Acuut risico	Geen		

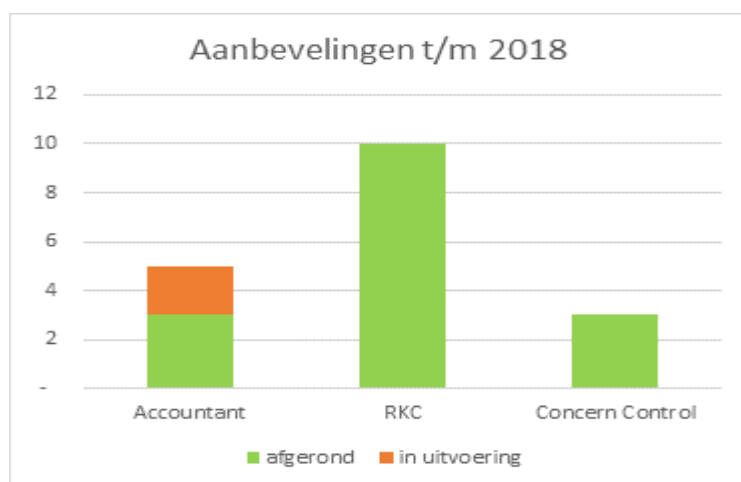
Vervallen verbonden partijen

Naam van de verbonden partij	Netherlands Water Partnership (NWP)
Vestigingsplaats	Den Haag
Juridische vorm	Stichting
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf
Openbaar belang	De STOWA, Unie van Waterschappen, PWN en ruim de helft van de waterschappen zijn lid van Netherlands Water Partnership (NWP). Het NWP ondersteunt de watersector bij export en internationale samenwerking. 200 organisaties hebben zich aangesloten vanuit de overtuiging dat je samen meer impact hebt in het buitenland.
Toelichting	NWP is vervallen als verbonden partij omdat wij geen bestuurlijk belang hebben.
Naam van de verbonden partij	Uitwaterende Sluizen Lease I BV
Vestigingsplaats	Heerhugowaard
Juridische vorm	Besloten Vennootschap
Deelnemer vanuit HHNK	Ambtelijke vertegenwoordiging
Openbaar belang	Opgericht voor de Cross Border Lease-constructie waarbij destijds een financieel voordeel is behaald ten gunste van de belastingbetalers.
Toelichting	Uitwaterende Sluizen Lease I BV is dit jaar ontbonden n.a.v. de beëindiging van de CBL-constructie.
Naam van de verbonden partij	Maatschap CBL
Juridische vorm	Maatschap
Openbaar belang	Bij aanvang van de CBL-transacties zijn HHNK en de Owner Trustees een maatschap aangegaan. HHNK heeft een aantal zuiveringsinstallaties in eerste instantie in deze maatschap ingebracht tezamen met een lening en daarmee een 0,01%-belang in maatschap verkregen.
Toelichting	Maatschap CBL is dit jaar ontbonden n.a.v. de beëindiging van de CBL-constructie.

18. Aanbevelingen

De opvolging van aanbevelingen uit onderzoeken door accountant, rekenkamer en concern control wordt opgepakt, gemonitord en getoetst.

Aanbevelingen van de accountant

Hieronder is aangegeven in hoeverre we gevolg hebben gegeven aan de aanbevelingen van de accountant naar aanleiding van de controles van de jaarstukken.

De twee nog niet geheel afgewikkelde aanbevelingen betreffen:

- Integriteitsbeleid en toezicht op de werking van het beleid (2016)
- Contracten centraal in een contractenregister registreren (2017)

De aanbeveling op het integriteitsbeleid en toezicht op de werking van het beleid (2016) is opgepakt met ondersteuning vanuit het Arbeidsmarkt en Ontwikkelingsfonds en wordt in 2019 afgerond en geïmplementeerd. Alle nieuwe medewerkers leggen de eed of gelofte af wanneer ze indiensttreden. In het kader van de aanstaande Wet Normalisatie Rechtspositie Ambtenaren (Wnra) zijn alle regelingen beoordeeld op actualiteit en toepasbaarheid (opnemen in het toekomstig handboek Wnra).

Vanuit de jaarstukken 2017 heeft de accountant de aanbeveling gedaan om contracten centraal in een contractenregister te registreren, met daarbij de link naar de meerjarige financiële verplichtingen. Inmiddels is het centrale contractenregister beschikbaar in de Contract Lifecycle Management module in Basware (het digitale systeem waarmee gewerkt wordt voor inkoop). Per contract kunnen hier diverse gegevens worden toegevoegd. Om een volledig register te creëren, zijn er per contract minimale vereisten vastgesteld. Er is gestart met het digitaliseren van het register, in de loop van 2019 wordt dit afgerond. De informatie uit het centrale contractenregister gecombineerd met de data uit het financiële systeem geeft inzicht in de meerjarige financiële verplichtingen.

Opgevolgde aanbevelingen

In 2015 is de aanbeveling gedaan om een analyse te maken van de risico's die genoemd worden in de planning- en controlproducten. Jaarlijks worden de risico's met risicosessies op afdeling- en directieniveau dieper geanalyseerd. Deze uitkomsten zijn verwerkt in het risicoregister, de belangrijkste risico's worden, conform beleid, opgenomen in de planning- en controlproducten. Hiermee is deze aanbeveling opgevolgd.

De aanbeveling uit 2017 om het meerjarenbeleidsplan concern control te updaten is opgevolgd. Het meerjaren internecontrole plan 2018 – 2021 is door de directie vastgesteld in augustus 2018. Bij de jaarstukken 2017 heeft de accountant een aanbeveling gedaan om de onderbouwing van de aangeleverde mijlpalen compleet en overzichtelijk te houden. Dit is voor de jaarstukken 2018 geborgd en de aanbeveling is hiermee opgevolgd.

Aanbevelingen van de rekenkamercommissie

In het najaar heeft de Rekenkamercommissie aan het algemeen bestuur de aanbeveling gedaan het dagelijks bestuur te verzoeken inhoudelijke verantwoording af te leggen over de opvolging van de aanbevelingen. Het dagelijks bestuur heeft dit advies overgenomen en geïmplementeerd binnen deze paragraaf.

In 2017 heeft de Rekenkamercommissie het onderzoeksrapport 'Communicatie en de verbinding met de omgeving' opgeleverd. De aanbevelingen die hieruit zijn voortgekomen bestaan uit acties die we permanent uitvoeren, zoals het beleid SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) maken, het investeren in persoonlijk contact, communicatie in de leefomgeving, het vergroten van de waterbewustzijn, het vergroten van de zichtbaarheid en burgerparticipatie. De aanbevelingen zijn opgevolgd, uitgewerkt en geborgd binnen de organisatie. De Rekenkamercommissie is hier medio april over geïnformeerd.

Daarnaast heeft de Rekenkamercommissie in het voorjaar het onderzoeksrapport 'Innovatie bij HHNK' opgeleverd, waarin de aanbevelingen naar een innovatievere organisatie zijn opgenomen. De aanbevelingen in dit rapport bevatten aanbevelingen naar de rol van het algemeen bestuur en een aantal algemene aanbevelingen. De aanbevelingen gericht op de rol van het algemeen bestuur geven richting aan de afbakening, lange termijn visie en het nemen van verantwoordelijkheid van innovatie. Het dagelijks bestuur heeft op verzoek van het algemeen bestuur een themasessie georganiseerd. Deze heeft 7 november 2018 plaatsgevonden en lag in het verlengde van eerdere bijeenkomsten van de agenda van de toekomst. In deze themasessie stond niet het rapport, maar de weg naar een innovatieve organisatie en de innovatie van de markt centraal. De conclusie van de bijeenkomst was: leg geen regels op, houd je als bestuur afzijdig en stimuleer en informeer ons als bestuur regelmatig. Met deze bijeenkomst is daarmee invulling gegeven aan de aanbeveling. De organisatie zal het algemeen bestuur blijven informeren over nieuwe innovaties.

In de algemene aanbevelingen aan de organisatie over innovatie staan raakvlakken met de lerende organisatie, interne en externe communicatie en het profiel centraal. In de themasessie innovatie op 7 november 2018 zijn deze punten aan de orde gekomen. Uitkomst van de avond was dat juist innovatieve ontwikkelingen niet ingekaderd kunnen en moeten worden. We beschouwen de opbrengst van de thema-avond, zoals weergegeven in het impressieverslag, als invulling van de algemene aanbevelingen. Deze zijn hiermee afgerond.

Ook heeft de rekenkamercommissie in november het algemeen bestuur geadviseerd om het dagelijks bestuur minimaal één keer per jaar te laten rapporteren over de stand van zaken en voortgang op het gebied van Informatieveiligheid en privacy. Het dagelijks bestuur heeft deze aanbeveling opgevolgd en het onderwerp heeft binnen de jaarstukken een structurele plek gekregen in de paragraaf bedrijfsvoering (zie hoofdstuk 14).

Aanbevelingen van de concerncontroller

Hieronder is aangegeven wat de stand van zaken is van de aanbevelingen bij de jaarstukken 2017.

De aanbeveling om bij investeringen meer nadruk te leggen op een realistische planning en rekening te houden met voorbereidingstijd, beschikbare capaciteit en tijd voor het doorlopen van processen

met de omgeving is door het kernteam investeringen opgepakt. De aandachtspunten van het te voeren beleid zijn helder gemaakt en verwerkt in de planning- en controlproducten. Hiermee is deze aanbeveling opgevolgd.

De aanbeveling om in breder perspectief de ambities rond de vermogenspositie te bespreken, waarbij de verschillende functies van reserves worden betrokken, is opgepakt. In oktober is een presentatie gegeven in de Commissievergadering Bestuur, Middelen en Waterketen en een gesprek gevoerd. Er is uitgebreid ingegaan op de vermogenspositie, reserves en de kostentoedeling. Daarmee is deze aanbeveling opgevolgd.

De concerncontroller wil graag in gesprek met het bestuur en de organisatie om een goede balans te vinden tussen steeds meer toezicht en controle enerzijds en ruimte en autonomie voor professionals en deskundigen anderzijds. Met en in de organisatie wordt dit gesprek inmiddels gevoerd. Dit onderwerp is in de werkgroep audit en risk aan de orde geweest. Hierin is deze aanbeveling geborgd. Het onderwerp is niet expliciet met het algemeen bestuur besproken, mede door volle vergaderagenda's en het traject agenda voor de toekomst.

Deel 3 – Jaarrekening

Foto: Markermeerdijk

19. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen, gebaseerd op de economische levensduur, zonder rekening te houden met eventuele restwaarde. Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari na het moment van ingebruikname. Investerings tot € 1 miljoen worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn. De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Afschrijvingstermijnen immateriële vaste activa	Termijn
Onderzoek, voorbereiding en ontwikkeling	5 jaar
Bijdragen en afkoopsommen	10 jaar

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs exclusief kosten voor intern gemaakte uren of - indien van toepassing - tegen lagere marktwaarde, onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen, gebaseerd op de economische levensduur, zonder rekening te houden met eventuele restwaarde. De verkrijgingsprijs is de aanschafprijs onder aftrek van bijdragen van derden. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn.

Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari na het moment van ingebruikname.

Investerings tot € 0,1 miljoen worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Op grond wordt onder bepaalde omstandigheden⁸ afgeschreven.

Met ingang van 2016 worden kosten voor intern gemaakte uren niet meer geactiveerd.

Overboeking van opgeleverde werken vanuit onderhanden werk naar investeringen vindt plaats op 1 januari na het moment van ingebruikname.

⁸ Er wordt niet op grond afgeschreven tenzij

- gronden een onverbreekbaar onderdeel vormen van een object. Dergelijke gronden worden conform het object afgeschreven;
- waardevermindering van de grond plaatsvindt.

In onderstaande tabel zijn de gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren weergegeven. Er zijn geen wijzigingen ten opzichte van vorig jaar.

Afschrijvingstermijnen materiële vaste activa	Termijn
<i>Grond</i>	40 jaar
<i>Vervoersmiddelen en werktuigen</i>	
Vervoersmiddelen, machines en werktuigen waarvoor geen ideaalcomplex geldt	7 jaar
Zwaar materieel	10 jaar
<i>Overige bedrijfsmiddelen</i>	
Automatisering	4 jaar
Meet- en regelsystemen	10 jaar
<i>Kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen</i>	
Civiel	30 jaar
Technische installaties in bedrijfsgebouwen en woonruimten	15 jaar
Veiligheidsvoorzieningen, telefooninstallaties, kantoormeubilair in bedrijfsgebouwen en woonruimten	5 jaar
<i>Waterkeringen</i>	
Civiel	30 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Wegen in relatie tot waterkeringen	15 jaar
Groot onderhoud (levensduurverlengend)	20 jaar
<i>Waterlopen, kunstwerken en gemalen kwantiteitsbeheer</i>	
Civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Watergangen	30 jaar
<i>Zuiveringstechnische werken</i>	
Civiel	30 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Persleidingen	40 jaar
Vrijvervalleidingen	20 jaar
SDI Gasturbine	5 jaar
SDI Generator	10 jaar
Telemetrie ten behoeve van de aansturing van gemalen, zuiveringsinstallaties en eventuele andere voorzieningen	10 jaar
<i>Wegen</i>	15 jaar
Bruggen	25 jaar
<i>Vaarwegen en havens</i>	
Vaarwegen en havens civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar

Afschrijvingstermijnen overige materiële vaste activa	Verwachte gebruiksduur
<i>Overige materiële vaste activa</i>	
Civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Amoveren als onderdeel van investering	1 jaar
Zonnepanelen	15 jaar

Financiële vaste activa

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde. Overige financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt dynamisch bepaald voor de waterschapsbelasting en is statisch voor de overige vorderingen.

Eigen vermogen

Algemene reserve, bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie en overige bestemmingsreserves

Het eigen vermogen is gesplitst in de algemene reserve, de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie en de overige bestemmingsreserves. De algemene reserve is het deel van het vermogen dat dient als buffer om algemene risico's op te vangen. De bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie zijn ingesteld om fluctuaties in de tarieven te beperken. De overige bestemmingsreserves zijn dat deel van het eigen vermogen dat is gereserveerd voor (de dekking van) specifieke uitgaven.

Het eigen vermogen wordt gevormd door het saldo van bezittingen en schulden.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting in eigen beheer is echter actuariel tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die geformuleerd zijn.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen.

Werken voor derden

Wij verrichten werkzaamheden voor derden, zoals decentrale overheden en bedrijven. Werken voor derden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar en overlopende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

20. Balans

20.1 Balans per ultimo boekjaar

Activa (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2018	31-12-2017	Passiva (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2018	31-12-2017
<i>Vaste activa</i>			<i>Vaste passiva</i>		
Immateriële vaste activa	2,8	2,8	<i>Eigen vermogen</i>		
Materiële vaste activa	469,9	499,9	Algemene reserve	30,1	30,1
Financiële vaste activa	2,7	0,7	Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie	36,5	39,3
			Overige bestemmingsreserves	32,1	36,1
<i>Vlottende activa</i>			Resultaat boekjaar	5,3	0,9
Liquide middelen	106,8	7,1			
Kortlopende vorderingen	34,0	34,6	<i>Voorzieningen</i>	23,1	20,1
Overlopende activa	19,0	75,7			
			<i>Vaste schulden</i>	385,3	400,6
			<i>Werk voor derden</i>	2,5	1,8
			<i>Vlottende passiva</i>		
			Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	80,1	39,6
			Overlopende passiva	40,2	52,1
<i>Afrondingsverschillen</i>	-	-	<i>Afrondingsverschillen</i>	-	0,2
Totaal	635,2	620,8	Totaal	635,2	620,8

20.2 Toelichting op de balans per ultimo boekjaar

Activa

Staat van activa <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Boek- waarde	Desinves- teringen en overboe- kingen	Investe- ringen	Bij- dragen van derden	Afschrij- vingen	Afron- dings- verschillen	Boek- waarde
	1 jan 2018	Mutaties in 2018					31 dec 2018
Onderzoek en ontwikkeling	0,6	-	-	-	-0,3	-	0,3
Bijdragen en afkopsommen	2,2	0,6	0,1	-	-0,4	-	2,5
Afrondingsverschillen	-	-	-	-	0,1	-0,1	-
Subtotaal immateriële vaste activa	2,8	0,6	0,1	-	-0,6	-0,1	2,8
Gronden	16,5	-	0,8	-0,6	-0,3	-0,1	16,3
Vervoersmiddelen en werktuigen	0,7	-	-	-	-0,1	-	0,6
Overige bedrijfsmiddelen	5,5	-	2,2	-	-1,8	-	5,9
Kantoren, woningen en werkplaatsen	39,6	-	-	-	-2,1	-	37,5
Waterkeringen	66,9	-0,1	102,9	-102,7	-4,4	-0,1	62,5
Waterlopen, kunstwerken en gemalen	121,6	-0,8	3,3	-4,4	-7,4	0,1	112,4
Zuiveringstechnische werken	235,6	-0,1	5,3	-0,4	-18,7	-	221,7
Wegen	13,2	-0,4	0,2	-	-1,9	-0,1	11,0
Vaarwegen en havens	-	-	-	-	-	-	-
Overige materiële vaste activa	0,4	-	1,7	-0,1	-	-0,1	1,9
Afrondingsverschillen	-0,1	0,1	-0,1	-0,1	-	-	0,1
Subtotaal materiële vaste activa	499,9	-1,3	116,3	-108,3	-36,7	-	469,9
Afrondingsverschillen	-0,1	-	-	-	-	-	0,1
Totaal	502,6	-0,7	116,4	-108,3	-37,3	0,1	472,8

Verloop- overzicht onderhanden werk 2018 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Boek- waarde	Over- boeking en	Investe- ringen in gebruik genomen	Invester- ingen	Bijdragen van derden	Afron- dings- verschil en	Boek- waarde	Netto restant krediet
	1 jan		Mutaties in 2018				31 dec	
Onderzoek en ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-	-
Bijdragen en afkoopsommen	1,4	0,6	-1,9	0,1	-	-	0,2	-
Immateriële vaste activa	1,4	0,6	-1,9	0,1	-	-	0,2	-
Gronden	0,4	-	-	0,2	-	-0,1	0,5	0,1
Vervoersmiddelen en werktuigen	0,7	-	-0,7	-	-	-	-	-
Overige bedrijfsmiddelen	3,0	-	-3,0	2,0	-	-	2,0	2,1
Kantoren, woningen en werkplaatsen	-	-	-	-	-	-	-	1,5
Waterkeringen	1,4	0,2	-0,4	102,8	-102,7	-	1,3	-290,2
Waterlopen, kunstwerken en gemalen	23,8	-0,8	-19,2	3,3	-0,9	0,1	6,3	15,7
Zuiveringstechnische werken	3,2	-	-0,2	5,1	-	0,1	8,2	13,6
Wegen	1,4	-	-1,2	0,2	-	-0,1	0,3	3,1
Overige materiële vaste activa	0,1	-	-0,1	1,7	-0,1	-	1,6	11,3
Afrondingsverschil	-	-	-	0,1	-	-	-	-0,1
Materiële vaste activa	34,0	-0,6	-24,8	115,4	-103,7	-0,1	20,2	-242,9
Afrondingsverschil	-	-	-0,1	-0,1	-	-	-	-0,1
Totaal	35,4	-	-26,8	115,4	-103,7	0,1	20,4	-243,0

Het onderhanden werk betreft per 31 december 2018 € 20,4 miljoen. De resterende bruto kredieten van het onderhanden werk bedragen € 540,1 miljoen waarvan het grootste deel HWBP-2 betreft.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2018	31-12-2017
Kapitaalverstrekingen aan bedrijven	0,7	0,7
Waterinnovatiefonds	2,0	-
Leningen aan ambtenaren	-	-
Totaal	2,7	0,7

Kapitaalverstrekingen aan bedrijven

Het betreft de deelnemingen in de Nederlandse Waterschapsbank, Bank Nederlandse Gemeenten, BV Baggerzorg en de N.V. HVC. De deelnemingen in Uitwaterende Sluizen Lease I B.V. en Maatschap CBL-I zijn in 2018 beëindigd.

In 2018 is het Waterinnovatiefonds opgericht, waarin een bedrag van € 2,0 miljoen beschikbaar is gesteld. Dit fonds is bedoeld om innovatieve projecten in de watersector te stimuleren.

Leningen aan ambtenaren

Dit heeft betrekking op aan personeel verstrekte hypothecaire geldleningen en leningen voor de PC-privé-regeling. Het betreft een bedrag van € 11.144.

Liquide middelen

Liquide middelen (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2018	31-12-2017
Overige positieve rekening-courantverhoudingen	106,8	7,1
Kasmiddelen	-	-
Totaal	106,8	7,1

De liquide middelen staan voor ons vrij ter beschikking en bestaan uit direct opeisbare vorderingen op kredietinstellingen en kasmiddelen.

Schatkistbankieren

Voor liquide middelen die tijdelijk niet voor de publieke taken nodig zijn, en voor zover die een drempelbedrag te boven gaan, is schatkistbankieren verplicht geworden. Dit is ingevoerd om als decentrale overheden bij te dragen aan een lagere EMU-schuld en vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Daarnaast vermindert schatkistbankieren het beleggingsrisico.

Drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1 miljoen)				
Begrotingstotaal				247,1
Drempelbedrag 0,75%				1,9
	KW1	KW2	KW3	KW4
Gemiddelde som per kwartaal buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	-	0,1	0,1	-

In 2018 zijn we onder het drempelbedrag van € 1,9 miljoen gebleven van schatkistbankieren.

Kortlopende vorderingen en overlopende activa

Kortlopende vorderingen en overlopende activa (bedragen x € 1 miljoen)	31-12-2018	31-12-2017
Vorderingen op belastingdebiteuren	33,0	33,3
Af: voorziening dubieuze belastingdebiteuren	-1,7	-2,8
Afrondingsverschil	0,1	-
<i>Subtotaal vorderingen op belastingdebiteuren</i>	<i>31,4</i>	<i>30,5</i>
Overige vorderingen	2,7	4,1
Af: voorziening overige dubieuze debiteuren	-	-

Kortlopende vorderingen en overlopende activa <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2018	31-12-2017
Afrondingsverschil	-0,1	-
<i>Subtotaal kortlopende vorderingen</i>	2,6	4,1
Totaal kortlopende vorderingen	34,0	34,6
<i>Overlopende activa</i>		
Nog te ontvangen subsidies	15,6	73,1
Nog op te leggen aanslagen waterschapsbelastingen	1,8	1,6
Nog te ontvangen bedragen	0,1	0,5
Vooruitbetaalde bedragen/vooruitontvangen facturen	1,4	0,5
Overige overlopende activa	-	-
Afrondingsverschil	0,1	-
Totaal overlopende activa	19,0	75,7
Totaal kortlopende vorderingen en overlopende activa	53,0	110,3

Kortlopende vorderingen

De totale openstaande debiteuren per eind 2018 bedragen € 35,7 miljoen (2017: € 37,4 miljoen). Ultimo 2018 is € 1,7 miljoen opgenomen als voorziening dubieuze debiteuren. Deze voorziening is in mindering gebracht op de debiteuren. Het saldo van de kortlopende vorderingen komt daarmee uit op € 34,0 miljoen. De daling van de post voorziening dubieuze belastingdebiteuren van € 1,1 miljoen ten opzichte van 2017 wordt veroorzaakt doordat de voorziening is gebaseerd op drie belastingjaren in plaats van vier (zie hoofdstuk 15). De daling van de overige vorderingen met € 1,4 miljoen ten opzichte van 2017 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er per eind 2018 minder facturen openstaan.

Overlopende activa

Het saldo van de overlopende activa per eind 2018 bedraagt € 19,2 miljoen (2017: € 75,7 miljoen). De sterke daling komt door een afname van de post Nog te ontvangen subsidies. Deze bedraagt eind 2018 € 15,6 miljoen (2017: € 73,1 miljoen). Hiervan komt € 12,6 miljoen ten gunste van HWBP en HWBP-2 (2017: € 68,6 miljoen) en € 3,0 miljoen van overige projecten (2017: € 4,5 miljoen).

Verloopoverzicht Nog te ontvangen subsidies

Verloopoverzicht 2018 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	EU	Rijk			Provincie	Overige	Totaal
	Overige subsidies	HWBP-2	HWBP	Overige subsidies	Overige subsidies	Overige subsidies	
Saldo 1 januari	-	67,2	1,4	3,0	1,2	0,3	73,1
Ontvangen bedragen	-	-61,4	-0,5	-5,6	-1,2	-0,2	-68,9
Toevoegingen	0,2	4,3	1,6	4,3	0,5	0,4	11,3
Afrondingsverschil	0,1	0,1	-0,1	-			0,1
Saldo 31 december	0,3	10,2	2,4	1,7	0,5	0,5	15,6

Passiva

Eigen vermogen

Verloopoverzicht	Saldo 31-12- 2017	Resultaat- bestem- ming 2018	Saldo 1-1-2018	Mutatie 2018		Saldo 31-12-2018
				Interne vermeer- deringen	Interne vermin- deringen	
Reserves <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>						
Algemene reserve	30,1		30,1			30,1
Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie:						
Watersysteembeheer	5,8	1,1	6,9	-	-4,7	2,2
Zuiveringsbeheer	28,2	0,6	28,8	3,2	-1,0	31,0
Wegenbeheer	5,4	-0,8	4,6	2,1	-3,3	3,4
Afrondingsverschillen	-0,1	-	-	-	-	-0,1
Subtotaal bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	39,3	0,9	40,3	5,3	-9,0	36,5
Overige bestemmingsreserves:						
CBL (Cross Border Lease)	1,1	-	1,1	-	-1,1	-
Afkoopsom wegentaak Amsterdam-Noord	5,9	-	5,9	-	-0,7	5,2
Erfpachtgronden	8,5	-	8,5	0,8	-1,0	8,3
Huisvesting	18,0	-	18,0	-	-1,9	16,1
Werven	1,2	-	1,2	-	-0,1	1,1
Maatregelen CO ₂ - emissiereductie	1,4	-	1,4	-	-0,1	1,3
Afrondingsverschillen	-	-	-	-	0,1	0,1
Subtotaal overige bestemmingsreserves	36,1	-	36,1	0,8	-4,8	32,1
Resultaat boekjaar	0,9	-	-	5,3	-	5,3
Afrondingsverschillen	0,1	-	-	0,1	-0,1	0,1
Totaal reserves	106,5	0,9	106,5	11,5	-13,9	104,1

Reservepositie

Het eigen vermogen is afgenomen met € 2,4 miljoen en bedraagt per 31 december 2018 € 104,1 miljoen.

De afname/toename van het eigen vermogen is het gevolg van de volgende mutaties:

Mutaties van het eigen vermogen <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	
Resultaat boekjaar		5,3
Interne vermeerderingen:		
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties op grond van originele begroting	3,5	
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties op grond van de algemene begrotingswijziging	1,8	
- Overige bestemmingsreserves op grond van de algemene begrotingswijziging	-	
- Overige bestemmingsreserve op grond van verkoop erfpachtgronden	0,8	
Totaal		6,1
Interne verminderingen:		
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties op grond van originele begroting	-3,3	
- Overige bestemmingreserve op grond van originele begroting	-4,4	
- Bestemmingsreserves voor tariefseglisaties op grond van de algemene begrotingswijziging	-5,8	
- Overige bestemmingsreserves op grond van de algemene begrotingswijziging	-0,4	
Totaal		-13,9
Afrondingsverschil		0,1
Saldo mutatie eigen vermogen		-2,4

Algemene reserve

Het doel van een algemene reserve is om te beschikken over weerstandscapaciteit, zodat omvangrijke financiële calamiteiten kunnen worden opgevangen. Zonder weerstandscapaciteit kan een financiële calamiteit leiden tot een forse negatieve reserve, die binnen enkele jaren moet worden hersteld met een sterke tariefstijging tot gevolg. De calamiteiten zijn ingedeeld in drie risicocategorieën: operationeel, politiek/bestuurlijk en juridisch/wettelijk. De belangrijkste risico's per effect met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1,0 miljoen staan beschreven in deel I van de jaarstukken. Ten opzichte van 2017 is de algemene reserve (€ 30,1 miljoen) gelijk gebleven.

Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie

Bestemmingsreserves gebruiken we voor het opvangen van schommelingen in de uitvoeringskosten van onze waterschapstaken. Door gebruik te maken van de bestemmingsreserves voorkomen we tariefschommelingen en bereiken wij zoveel mogelijk tariefseglisatie. De hoogte van de bestemmingsreserves is mede gebaseerd op meerjarenramingen over kosten- en tarievenontwikkeling. De toevoeging van € 5,3 miljoen bestaat uit de toevoeging van de originele begroting van € 3,5 miljoen en € 1,8 miljoen conform de begrotingswijziging. De onttrekking van

€ 9,0 miljoen bestaat voor € 3,3 miljoen conform de onttrekking van de originele begroting en € 5,8 miljoen conform de begrotingswijziging.

Overige bestemmingsreserves

In 1997 is door de Cross Border Lease-transactie een voordeel ontstaan dat gedurende de looptijd van de overeenkomst vrijvalt ten gunste van de exploitatie. Dit jaar heeft het algemeen bestuur in juni ingestemd om voortijdig het contract te beëindigen van de CBL. Hierdoor is het eigendom van zeven rwzi's vanuit Bank of America overgedragen aan ons. Het gevolg hiervan is dat na het goedkeuren van de jaarstukken de reserve volledig is vrijgevallen.

De overige bestemmingsreserve 'Afkoopsom wegentaak Amsterdam-Noord' is ontstaan in 2008. Wij ontvingen toen een bedrag van € 14,7 miljoen van de gemeente Amsterdam voor de afkoop van de wegenheffing in het gebied van de gemeente. Het nettobedrag valt in 25 jaar aflopend vrij ten gunste van de exploitatie. Voor 2018 is dit conform begroting een bedrag van € 0,7 miljoen.

In oktober 2007 heeft het bestuur drie overige bestemmingsreserves gevormd: 'Huisvesting', 'Erfpachtgronden' en 'Werven'. De vrijval van de reserve 'Huisvesting' vindt sinds juni 2011 plaats, vanaf de ingebruikname van het centrale kantoor in Heerhugowaard. Conform begroting is in 2018 € 1,9 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De toevoeging aan de reserve 'Erfpachtgronden' vindt plaats uit de gerealiseerde verkoop-opbrengsten van verkochte erfpachtgronden. De toevoeging bedraagt in 2018 € 0,8 miljoen. Conform begroting is in 2018 € 1,0 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De reserve 'Werven' is gevormd uit de verkoopopbrengst van de verkochte werven. Conform begroting is in 2018 € 0,1 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Het algemeen bestuur heeft in 2011 de overige bestemmingsreserve 'Maatregelen CO₂-emissiereductie' gevormd. Deze reserve bestaat uit niet-bestede budgetten van 2010 tot en met 2012. Vanuit de reserve financieren we de kapitaallasten van investeringen die specifiek bedoeld zijn om de CO₂-emissie te verminderen. In 2018 is conform begroting € 0,1 miljoen onttrokken ten gunste van de exploitatie.

Resultaatverdeling boekjaar

Mutatie bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Watersysteembeheer	3,7	1,1
Zuiveringsbeheer	1,2	0,6
Wegenbeheer	0,5	-0,8
Afrondingsverschil	-0,1	-
Totaal	5,3	0,9

Het resultaat van het boekjaar wordt in de balans als afzonderlijke component van het eigen vermogen opgenomen en, na vaststelling van de jaarrekening, in het daaropvolgende boekjaar verdeeld. Dit is in overeenstemming met een door het algemeen bestuur vastgesteld besluit over de bestemming van het resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Saldo 1 jan 2018	Interne vermeer- deringen	Interne vermin- deringen	Externe vermin- deringen	Saldo 31 dec 2018
Voorzieningen voor arbeids- gerelateerde verplichtingen	2,0	-	-0,1	-0,1	1,8
Voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen	15,7	6,0	-	-5,2	16,5
Voorzieningen voor overige onderhoudswerkzaamheden	1,4	4,6	-	-1,2	4,8
Voorzieningen sale and lease back-overeenkomsten	1,0	-	-0,7	-0,3	-
Afrondingsverschillen	-	-	0,1	-0,2	-
Totaal	20,1	10,6	-0,7	-7,0	23,1

Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen, pensioenverplichtingen van oud-bestuurders in eigen beheer

De voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen is voor gepensioneerde bestuursleden of hun nabestaanden. Er is € 0,1 miljoen onttrokken aan de voorziening, dit betreft kosten voor arbeidsgerelateerde verplichtingen. Uit actuair overzicht blijkt dat er op de balansdatum een bedrag van € 1,8 miljoen beschikbaar moet zijn.

Voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen

De voorziening Baggeren is gevormd om schommelingen in de kosten van de baggerwerken te egaliseren. De voorziening is gebaseerd op "Uitgangspunten voorziening Baggerfonds", vastgesteld door het algemeen bestuur in februari 2015. Bij de behandeling van de begroting 2018 is besloten de dotatie vast te stellen op € 6,4 miljoen. Uit de Meerjarenraming Baggeren 2018-2027 blijkt dat de dotatie met nog eens € 0,4 miljoen verlaagd kan worden. Dit is in bovenstaand overzicht verwerkt. Er is € 5,2 miljoen onttrokken aan de voorziening, dit betreft de gemaakte kosten voor baggeren. In de originele begroting stond een bedrag van € 6,8 miljoen. Het verschil wordt veroorzaakt door de droge warme zomer. Boven 25 graden Celsius stoppen we met baggeren omdat zuurstofgebrek schade toe kan brengen aan alles wat leeft. Het gevolg is dat 21% van de geplande baggerwerken in 2019 worden uitgevoerd.

Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden:

De voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden is gevormd voor de vervanging van persleidingen en rioolgemalen. Conform de originele begroting is € 4,6 miljoen gedoteerd aan de voorziening. Er is € 1,2 miljoen onttrokken aan kosten, in de originele begroting stond hier € 1,5 miljoen voor geraamd. Dit wordt veroorzaakt doordat de renovatie van enkele (grote) rioolgemalen uitloopt naar 2019.

Voorzieningen sale and lease back-overeenkomsten

In 1997 heeft een van onze rechtsvoorgangers langjarige CBL-transacties afgesloten. Dit jaar heeft het algemeen bestuur ingestemd om voortijdig het contract te beëindigen. Hierdoor is het eigendom

van zeven rwzi's vanuit Bank of America overgedragen aan ons. Het gevolg hiervan is dat het restant van de voorziening per 31 december 2018 volledig is vrijgevallen.

Vaste schulden

Vaste schulden <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2018	31-12-2017
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	385,3	400,6
Waarborgsommen	-	-
Langlopende financiële leaseverplichtingen	-	-
Totaal	385,3	400,6

De totale vaste schuld per eind 2018 bedraagt € 385,3 miljoen (2017: € 400,6 miljoen). Het verschil zijn de reguliere aflossingsverplichtingen van € 15,3 miljoen. Er zijn geen nieuwe leningen afgesloten. Daarnaast is er niet extra afgelost op de onderhandse leningen.

De aflossingsverplichting korter dan één jaar bedraagt eind 2018 € 24,2 miljoen. Voor het verloopoverzicht van de onderhandse leningen zie hoofdstuk 16 Financiering.

Werken voor derden

Werken voor derden <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2018	31-12-2017
Onderhoud oevers voor provincie Noord-Holland	2,2	1,8
Onderhoud sluizen voor provincie Noord-Holland	-0,2	-
Fietspad Prins Hendrikzanddijk voor Gemeente Texel	0,5	-
Overig werken voor derden	-	-
Totaal	2,5	1,8

Wij verrichten werkzaamheden voor derden, zoals decentrale overheden en bedrijven. Voor het onderhoud van de oevers en sluizen voor de provincie Noord-Holland hebben wij een contract voor dagelijks en groot onderhoud. Daarnaast wordt er een recreatief fietspad aangelegd bij Prins Hendrikzanddijk voor Gemeente Texel. Voor deze activiteiten zijn op de balans bedragen opgenomen voor de in de toekomst te maken kosten van groot onderhoud.

Vlottende passiva

Vlottende passiva <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2018	31-12-2017
<i>Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar</i>		
Aflossingsverplichting langlopende leningen	-	-
Bankkrediet NWB	38,8	4,0
Crediteuren	25,5	20,7
Nog te betalen rente langlopende leningen	3,9	4,1

Vlottende passiva <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2018	31-12-2017
Belastingen en sociale- en pensioenpremies	4,7	3,7
Overige kortlopende schulden	7,2	7,2
Afrondingsverschil	-	-0,1
Subtotaal netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	80,1	39,6
<i>Overlopende passiva</i>		
Vooruitontvangen subsidie	36,7	44,7
Vooruitontvangen bedragen	-	4,6
Verlofverplichtingen	2,9	2,3
Overige overlopende passiva	0,6	0,5
Afrondingsverschil	-	-
Subtotaal overlopende passiva	40,2	52,1
Afrondingsverschillen	-	0,1
Totaal	120,3	91,8

De totale vlottende passiva zijn toegenomen naar € 120,3 miljoen (2017: € 91,8 miljoen). De netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar zijn gestegen met € 40,5 miljoen ten opzichte van 2017. De oorzaak van deze stijging is een toename van de crediteuren van € 4,8 miljoen en € 34,8 in het bankkrediet bij de NWB.

Het saldo van de overlopende passiva per eind 2018 bedraagt € 40,2 miljoen (2017: € 52,1 miljoen). De grootste post die deel uitmaakt van de overlopende passiva, is de post Vooruitontvangen subsidie met een saldo van € 36,7 miljoen. Hiervan is € 36,3 miljoen ontvangen ten behoeve van HWBP en HWBP-2 (2017: € 44,4 miljoen), waarvan € 3,8 miljoen lump sum. Dit houdt in dat de subsidie in één keer is afgekocht. Het restant van € 0,4 miljoen bestaat uit overige projecten (2017: € 0,3 miljoen).

Verloopoverzicht vooruitontvangen subsidies

Verloopoverzicht 2018 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	EU Overige subsidies	Rijk HWBP-2	Rijk HWBP	Provincie Overige subsidies	Overige Overige subsidies	Totaal
Saldo 1 januari	0,3	36,3	8,1	-	-	44,7
Toevoegingen	-	8,7	1,5	0,1	0,2	10,6
Vrijgevallen bedragen	-0,3	-15,9	-2,4	-	-	-18,6
Afrondingsverschillen	-	-	-	-	-	-
Saldo 31 december	-	29,1	7,2	0,1	0,2	36,7

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Een aantal verplichtingen wordt volgens de geldende regelgeving niet in de balans opgenomen. Daarom worden deze hieronder separaat weergegeven.

Meerjarige contracten

Ultimo 2018 hebben wij een niet uit de balans blijkende verplichting van € 475,7 miljoen, waarvan € 450,0 miljoen aan verplichtingen van het HWBP-2-programma.

Cross Border Lease zuiveringstechnische werken - 1^e tranche

In 1997 heeft een van onze rechtsvoorgangers langjarige CBL-transacties afgesloten. Dit jaar heeft het algemeen bestuur ingestemd om voortijdig het contract te beëindigen. Hierdoor is het eigendom van zeven rwzi's vanuit Bank of America overgedragen aan ons. Het gevolg hiervan is dat het restant van de reserve per 31 december 2018 volledig is vrijgevallen.

Cross Border Lease <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	31-12-2018	31-12-2017
Deposito CBL I	-	169,7
Rente deposito CBL I	-	12,5
Totaal activa per 31 december	-	182,2
Leaseverplichtingen CBL I langlopend	-	170,8
Leaseverplichtingen CBL I kortlopend	-	11,4
Afrondingsverschillen	-	-
Totaal passiva per 31 december	-	182,2

Rekening-courantverhoudingen

Bij de NWB hebben wij twee rekening-courant verhoudingen, waarvan één € 56,8 miljoen bedraagt en de ander € 0,8 miljoen. Bij het Rijk (schatkist) hebben wij één rekening-courantverhouding van € 60,0 miljoen.

(Bank-)garantstellingen

Stichting Waterproef

Stichting Waterproef voert sinds 2005 laboratorium- en onderzoeksactiviteiten uit voor zowel ons als Waternet. Per 31 december 2008 hebben Waternet en HHNK een garantieverklaring afgegeven voor de Stichting Waterproef; beide organisaties staan garant voor de juiste nakoming van de verplichtingen tot betaling van alles wat de NWB van de stichting te vorderen heeft. De rekening-courant bij de NWB heeft per eind 2017 een limiet van € 1,5 miljoen. De liquide middelen van Waterproef zijn gedaald naar € 0,3 miljoen (2016: € 0,8 miljoen). Deze daling heeft voornamelijk te maken met een verslechterde werkkapitaal- en debiteurenpostie.

Unie van Waterschappen

De waterschappen staan gezamenlijk garant voor een lening met een hoofdsom van € 6,0 miljoen. Per 31 december 2018 is het resterende saldo € 5,8 miljoen. HHNK staat garant voor 6,8% van deze lening, wat een bedrag van € 0,4 miljoen betreft.

Garantstelling Unie van Waterschappen <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2017
Bedrag garantstelling 1 januari	0,6	0,1
Bedrag garantstelling 31 december	0,4	0,6

Huisvuilcentrale (HVC)

We hebben 0,21% van het totale aandelenkapitaal en staan garant voor 0,24% van de gegarandeerde leningen A. Per 31 december 2018 betreft dit een garantstelling van € 1,5 miljoen.

Garantstelling HVC <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2017
Bedrag garantstelling 1 januari	1,4	1,4
Bedrag garantstelling 31 december	1,5	1,4

Provincie Noord-Holland

De Provincie Noord-Holland heeft diverse subsidieaanvragen in het kader van het Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebeid beschikt (met onderliggend een garantstelling vanuit HHNK in het kader van de overprogrammering).

In de garantstelling verklaart HHNK geen beroep te doen op provinciale middelen wanneer geen of onvoldoende POP-middelen (ELFPO) beschikbaar zullen zijn.

Garantstelling Provincie Noord-Holland <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2017
Overprogrammering POP2	11,1	11,1
Overprogrammering POP3	3,9	3,9

21. Exploitatie

21.1 Exploitatierekening naar effect

Exploitatierekening naar effect	Realisatie	Herziene begroting	Originele begroting
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	2018	2018	2018
Waterveiligheid	43,5	46,2	43,5
Wateroverlast beperken	54,1	55,2	56,2
Watertekort voorkomen	1,5	0,8	0,9
Gezond water	7,1	6,4	6,2
Schoon water	66,8	66,7	67,3
Veilige (vaar)wegen	21,7	22,0	16,9
Crisisbeheersing	1,4	1,0	1,0
Bestuur en organisatie	23,5	26,1	27,1
Afrondingsverschil	0,1	-0,1	-
Exploitatieresultaat vóór toevoegingen en onttrekkingen reserves	219,7	224,3	219,1
Toevoegingen en onttrekkingen bestemmingsreserves voor tariefseglisatie ⁹	-3,7	-3,7	0,2
Waterschapsbelastingen	-221,4	-220,6	-219,3
Afrondingsverschil	0,1	-	-
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-5,3	-	-

In het bestuursvoorstel ten behoeve van de vaststelling van de jaarstukken hebben we het voorstel tot bestemming van het resultaat opgenomen.

21.2 Toelichting begrotingsafwijkingen

Er zijn verschillende categorieën van begrotingsafwijkingen. Bij bepaalde categorieën is bij hogere uitgaven sprake van onrechtmatigheid. Dit telt mee in het oordeel van de accountant. De door de commissie Besluit begroting en verantwoording (BBV) gepubliceerde 'Kadernota Rechtmatigheid 2018' vormt de basis om te bepalen of een begrotingsafwijking onrechtmatig is. Hieronder volgen de categorieën.

0. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid en waarvan de begrotingswijziging redelijkerwijs niet meer in het begrotingsjaar door het algemeen bestuur kon worden vastgesteld. *
1. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. **
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd. **

⁹ Conform begroting 2017 worden hier alleen de mutaties van de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie weergegeven. Hierdoor is er aansluiting met de tabellen in hoofdstuk 2 t/m 9

3. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten. *
4. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding. *
5. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft het algemeen bestuur nog geen besluit genomen. **
6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd:
 - a) geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar**
 - b) geconstateerd na verantwoordingsjaar.*
7. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.
 - a) jaar van investeren **
 - b) afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren *

* Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel van de accountant.

** Onrechtmatig en telt mee in het oordeel van de accountant.

Per effect is nagegaan of de begrotingsafwijkingen binnen de grenzen liggen van de door het bestuur geautoriseerde begroting.

Exploitatiekosten¹⁰ naar effect <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Herziene Begroting 2018
Waterveiligheid	34,3	34,2
Wateroverlast beperken	38,2	38,7
Watertekort voorkomen	0,2	0,4
Gezond water	5,0	4,9
Schoon water	56,9	57,4
Veilige (vaar)wegen	24,3	24,4
Crisisbeheersing	0,3	0,4
Bestuur en organisatie	95,5	97,2
Afrondingsverschil	-	-0,1
Totaal kosten	254,7	257,5

In het volgende overzicht worden de begrotingsafwijkingen ten opzichte van de herziene begroting geclassificeerd.

¹⁰ Deze tabel heeft een andere insteek dan die in hoofdstuk 20.1. In deze tabel zijn de opbrengsten, uren en reserves buiten beschouwing gelaten.

Effect <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Toelichting	Meer uitgegeven dan begroot	Categorie van de begrotingsafwijking
Waterveiligheid	<i>Diverse posten</i> Vanwege de minimale afwijking is besloten om deze begrotingsafwijkingen niet nader toe te lichten.	-0,1	0
Gezond water	<i>Diverse posten</i> Vanwege de minimale afwijking is besloten om deze begrotingsafwijkingen niet nader toe te lichten.	-0,1	0

Ook de investeringskredieten en inkopen zijn getoetst op rechtmatigheid. Hier zijn geen afwijkingen geconstateerd.

Begrotingswijzigingen in 2018

Het algemeen bestuur heeft één algemene begrotingswijziging goedgekeurd.

In deze begrotingswijziging zijn diverse posten opgenomen met een totaal positief resultaat van € 1,2 miljoen.

De posten die positief hebben bijgedragen aan het resultaat waren:

- Lagere solidariteitsbijdrage HWBP € 0,2 miljoen
- Extra subsidie HWBP ter dekking van hogere inhuurkosten € 1,7 miljoen
- Verkoop gronden en overige eigendommen € 1,8 miljoen
- Vrijval post onvoorzien € 0,3 miljoen
- Vrijval reserve en voorziening CBL en toevoeging reserve CO₂-Emissiereductie € 1,1 miljoen
- Hogere opbrengst Wet Herverdeling Wegen € 0,4 miljoen
- Extra subsidie programma wegverharding € 0,3 miljoen
- Hogere opbrengst waterschapsbelasting € 1,3 miljoen
- Hogere opbrengst gladheidsbestrijding voor derden € 0,2 miljoen
- Hogere personeelsbaten € 0,3 miljoen
- Diverse lagere kosten waaronder waterschapsverkiezingen en samenwerkingsafspraken Zoet Zout knooppunt € 0,3 miljoen

De posten die negatief hebben bijgedragen aan het resultaat waren:

- Hogere solidariteitsbijdrage nHWBP € 0,5 miljoen
- Hogere kosten VBK € 2,8 miljoen
- Toevoeging reserves erfpacht en CO₂-emissiereductie € 0,4 miljoen
- Extra inhuurkosten HWBP € 1,1 miljoen
- Diverse hogere kosten waaronder 'Bezem door de middenkast', Bijdrage TV-serie 'Wildernis onder water', afvoer slib, aangepaste afschrijvingstermijnen investering SDI, gladheidsbestrijding, onderhoud wegen voor programma wegverharding, afschuiving Purmer € 1,9 miljoen

21.3 Toelichting op de exploitatierekening naar effect

Hiervoor verwijzen wij naar de verantwoording per effect in de hoofdstukken 2 tot en met 9.

22. Exploitatie naar kostendragers

Exploitatie naar kostendragers <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Herziene begroting 2018	Originele begroting 2018
Zuiveringsbeheer			
Netto kosten toegerekend aan de zuiveringstaak	74,2	75,0	75,2
Onvoorzien	-	-	0,4
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-	-	-
Bruto kosten toegerekend aan de zuiveringstaak	74,2	75,0	75,6
Toevoeging bestemmingsreserve	3,2	3,2	1,5
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-1,0	-1,0	-1,0
Nog te bestemmen resultaat	-1,2	-	-
Afrondingsverschil	-0,1	-	-
Verwachte belastingopbrengst	77,5	77,2	76,1
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	2,2	-	-
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen	2,3	2,8	3,5
Afrondingsverschil	0,1	-	-
Bruto belastingopbrengsten	-82,1	-80,0	-79,6
Watersysteem			
Netto kosten toegerekend aan de watersysteemtaak	128,9	132,1	129,2
Onvoorzien	-	-	0,4
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-	-	-
Bruto kosten toegerekend aan de watersysteemtaak	128,9	132,1	129,6
Toevoeging bestemmingsreserve	-	-	-
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-4,7	-4,7	-2,3
Nog te bestemmen resultaat	-3,7	-	-
Afrondingsverschil	-0,1	-	-
Verwachte belastingopbrengst	127,8	127,4	127,3
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	0,9	0,3	-
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen	2,7	2,8	3,4
Afrondingsverschil	-	-0,1	-
Bruto belastingopbrengsten	-131,4	-130,4	-130,7

Exploitatie naar kostendragers <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Herziene begroting 2018	Originele begroting 2018
Wegenbeheer			
Netto kosten toegerekend aan de wegentaak	16,7	17,2	13,8
Onvoorzien	-	-	0,1
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-	-	-
Afrondingsverschil	-	-	-0,1
Bruto kosten toegerekend aan de wegentaak	16,7	17,2	13,8
Toevoeging bestemmingsreserve	2,1	2,1	2,1
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-3,3	-3,3	-
Nog te bestemmen resultaat	-0,5	-	-
Afrondingsverschil	-	-	-
Verwachte belastingopbrengst	16,0	16,0	15,9
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	-	-	-
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen	0,3	0,3	0,4
Afrondingsverschil	-	-	-
Bruto belastingopbrengsten	16,3	16,3	16,3
Afrondingsverschil	0,1	-	-
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-5,3	-	-

De verschillen tussen de gerealiseerde en begrote bedragen na wijzigingen per kostendrager worden toegelicht in het volgende hoofdstuk.

23. Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Herziene begroting 2018	Originele begroting 2018	Realisatie 2017
<i>Kostensoorten</i>				
Rente en afschrijvingen	46,4	46,8	46,0	47,2
Personeelslasten	69,9	70,1	69,0	69,4
Goederen en diensten van derden	106,0	107,9	102,5	107,9
Bijdragen aan derden	21,8	21,7	17,5	17,4
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	10,6	11,1	12,1	10,8
Afrondingsverschillen	-	-0,1	-	-
Subtotaal kostensoorten	254,7	257,5	247,1	252,7
<i>Opbrengstsoorten</i>				
Financiële baten	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Personeelsbaten	-0,6	-0,4	-0,1	-0,7
Goederen en diensten aan derden	-8,7	-7,7	-5,8	-6,6
Bijdragen van derden	-20,6	-20,0	-17,6	-19,3
Waterschapsbelastingen	-221,4	-220,6	-219,3	-218,3
Interne verrekeningen	-0,2	-	-	-
Onttrekking/vrijval voorzieningen	-0,7	-0,6	-	-1,4
Afrondingsverschillen	-0,1	-	-	-
Subtotaal opbrengstsoorten	-252,4	-249,4	-242,9	-246,4
Afrondingsverschillen	0,1	0,1	-	-0,1
Exploitatieresultaat	2,4	8,2	4,2	6,2
Toevoegingen aan reserves	6,1	5,7	3,5	20,1
Onttrekkingen aan reserves	-13,9	-13,9	-7,7	-27,3
Afrondingsverschillen	0,1	-	-	0,1
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-5,3	-	-	-0,9

23.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Werkelijke kosten en herziene begroting

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de werkelijke kosten in relatie tot de herziene begroting. De volgende tabel geeft aan dat de werkelijke kosten per saldo € 2,8 miljoen lager zijn uitgekomen dan begroot.

Werkelijke kosten <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Herziene begroting 2018	Originele begroting 2018	Vershil
Rente en afschrijvingen	46,4	46,8	46,0	-0,4
Personeelslasten	69,9	70,1	69,0	-0,2
Goederen en diensten van derden	106,0	107,9	102,5	-1,9
Bijdragen aan derden	21,8	21,7	17,5	0,2
Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	10,6	11,1	12,1	-0,4
Afrondingsverschillen	-	-0,1	-	-0,1
Totalen en per saldo lagere kosten dan geraamd	254,7	257,5	247,1	-2,8

Rente en afschrijvingen

De werkelijke kosten voor rente en afschrijvingen vallen € 0,4 miljoen lager uit dan de begroting. De afschrijvingskosten zijn € 0,3 miljoen lager door onder andere het doorschuiven van de laatste projecten binnen de Wateropgave. Daarnaast vallen de rentekosten € 0,1 miljoen lager uit door het positieve saldo van het rekening-courantkrediet in 2018.

Personeelslasten

De personeelslasten zijn € 0,2 miljoen lager. Dit wordt veroorzaakt door lagere vaste personeelskosten (€ 1,1 miljoen). Vacatures worden later ingevuld vanwege de krapte in de arbeidsmarkt. Dit is voor een deel opgevangen door hogere inhuurkosten (€ 0,9 miljoen).

Goederen en diensten van derden

De werkelijke kosten voor goederen en diensten van derden komen € 1,9 miljoen lager uit dan de begroting. De belangrijkste post betreft € 0,8 miljoen aan lagere kosten door een herberekening van kosten van Waternet over de periode 2015 t/m 2018 in verband met te hoge opgave VE's. Het resterende deel (€ 1,1 miljoen) bestaat uit diverse kleinere onderschrijdingen, waaronder een vertraging in aanbesteding voor inspecties van kunstwerken (€ 0,4 miljoen) en een onjuiste bijstelling (verhoging) van de prognose in het derde kwartaal voor het programma VBK (€ 0,6 miljoen).

Bijdragen aan derden

Binnen deze kostensoort worden door ons subsidies verstrekt aan derden. In 2018 is er € 0,4 miljoen verstrekt aan subsidies. Hiervan is € 0,3 miljoen verstrekt via het Landbouwportaal. Dit is voor € 0,2 miljoen besteed aan Inrichting & Beheer, voor € 0,1 miljoen aan Erfafspoeling organische

stoffen, voor € 0,1 miljoen aan Duurzame bodem en voor € 1.680,- aan Gewasbeschermingsmiddelen.

Daarnaast is voor € 0,1 miljoen subsidie verstrekt aan een vijfjarig onderzoeksprogramma dat Landschap Noord-Holland en Water, Land en Dijken hebben ontwikkeld in het kader van het IPV.

Het restant van € 23.776 is voor € 12.794,- besteed aan molens, € 6.018,- aan de Stichting Werelderfgoed Beemster en € 4.964,- aan cultuurhistorische objecten, educatie, landschapsbeleving en musea.

Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien

De baggerdotatie is met € 0,4 miljoen verlaagd op basis van de vastgestelde Meerjarenraming Baggeren 2018-2027.

Werkelijke opbrengsten en de begroting na wijzigingen

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de werkelijke opbrengsten, in relatie tot de herziene begroting. De volgende tabel geeft aan dat de werkelijke opbrengsten per saldo € 3,0 miljoen hoger zijn uitgekomen dan geraamd.

Werkelijke opbrengsten <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2018	Herziene begroting 2018	Originele begroting 2018	Vershil
Financiële baten	-0,1	-0,1	-0,1	-
Personeelsbaten	-0,6	-0,4	-0,1	-0,2
Goederen en diensten aan derden	-8,7	-7,7	-5,8	-1,0
Bijdragen van derden	-20,6	-20,0	-17,6	-0,6
Waterschapsbelastingen	-221,4	-220,6	-219,3	-0,8
Interne verrekeningen	-0,2	-	-	-0,2
Onttrekkingen/vrijval voorzieningen	-0,7	-0,6	-	-0,1
Afrondingsverschil	-0,1	-	-	-0,1
Totalen en per saldo hogere opbrengsten dan geraamd	-252,4	-249,4	-242,9	-3,0

Personeelsbaten

De personeelsbaten zijn € 0,2 miljoen hoger uitgevallen door extra opbrengst betreffende vergoedingen bij ziekte.

Goederen en diensten aan derden

Dit verschil wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door € 0,5 miljoen aan extra opbrengsten uit hoofde van verkoop erfpachtgronden ten opzichte van de begroting. Het resterende deel van € 0,5 miljoen zijn diverse hogere opbrengsten. Waaronder legesopbrengsten voor vergunningen en ontheffing (€ 0,1 miljoen), dwanginvordering waterschapsbelasting (€ 0,1 miljoen) en verkopen van grond niet zijnde erfpacht (€ 0,1 miljoen).

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden zijn € 0,6 miljoen hoger uitgevallen. Dit betreffen diverse subsidies voor onder meer STAR2CS (watersysteemanalyse) van € 0,3 miljoen, het gemaal Schardam en Dijkmanshuizen (tezamen € 0,3 miljoen) en WaterCoGov (klimaatadaptatie) € 0,1 miljoen.

Waterschapsbelastingen

Er is een extra opbrengst welke voor € 0,5 miljoen wordt veroorzaakt door de vrijval uit de voorziening dubieuze debiteuren. Het restant van € 0,3 miljoen wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten ten gevolge van de definitieve aanslagen voor bedrijven en een lager bedrag aan kwijtschelding.

Toevoegingen aan reserves

De extra gerealiseerde opbrengsten van verkochte erfpachtgronden van € 0,5 miljoen ten opzichte van de begroting worden toegevoegd aan de reserve Erfpachtgronden.

24. Vermelding topinkomens

Volgens het Waterschapsbesluit moet in het jaarverslag een paragraaf worden opgenomen met informatie voortvloeiend uit de 'Wet Normering Topinkomens' (WNT). Deze wet schrijft een publicatieplicht voor van de bezoldiging van vrijwel iedere topfunctionaris in de (semi)publieke sector in het jaarverslag, ongeacht of de organisatie de door de wet gestelde grenzen overschrijdt. In deze wet worden de secretarissen van waterschappen aangemerkt als topfunctionaris. Voor andere medewerkers (niet-topfunctionarissen) geldt een publicatieplicht als de bezoldiging of een eventuele ontslagvergoeding uitgaat boven het wettelijke bezoldigingsmaximum. Niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking (externen) hoeven niet gemeld te worden.

De beloning van een topfunctionarissen mag maximaal 100% van het jaarsalaris van een ministersalaris zijn. Dit komt in 2018 neer op € 189.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.

In de onderstaande tabel zijn de componenten van de bezoldiging opgenomen van onze secretarisdirecteur inclusief de aangepaste vergelijkende cijfers over 2017. De conclusie is dat er binnen ons hoogheemraadschap geen personen zijn die meer verdienen dan de norm.

Bezoldiging topfunctionaris <i>(bedragen x € 1)</i>	2018	2017
Functie(s)	Secretaris - directeur	Secretaris - directeur
Naam	M.J. Kuipers	M.J. Kuipers
Duur dienstverband	1 januari tot en met 31 december 2018	1 januari tot en met 31 december 2017
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning	154.870	149.151
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloning betaalbaar op termijn	18.892	17.692
Totaal	173.762	166.843
Maximum bezoldigingsnorm	189.000	181.000

In 2018 is er een nieuwe cao voor de Waterschappen (SAW) afgesproken, met daarin een verhoging van de salarissen. Dit zorgt ervoor dat de beloning over 2018 hoger is dan die van 2017. De beloning betaalbaar op termijn is verhoogd, dit komt door een verhoging van de pensioenpremies in 2018. Wij zijn ons bewust van de anticumulatiebepaling en kunnen bevestigen dat de Secretaris-directeur geen bezoldigde topfunctie heeft bij een andere organisatie.

25. Gebeurtenissen na balansdatum

26. Controleverklaring

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Fascinatio Boulevard 200-300
Postbus 8545
3009 AM Rotterdam

T: +31 (0)10 253 59 00

Cas@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier te Heerhugowaard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op 31 december 2018 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de exploitatierekening over 2018;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol WNT en het controleprotocol van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Accountants

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.600.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het controleprotocol van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in het controleprotocol en zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2018.

Wij zijn met het college overeengekomen dat wij aan het college tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 125.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Paragraaf ter benadrukking van overige aangelegenheden

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag Deel 1 – Effecten in detail;
- het jaarverslag Deel 2 – Verplichte paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Accountants

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van dijkgraaf en hoogheemraden en het college van hoofdingelanden voor de jaarrekening

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

In dit kader is het college van dijkgraaf en hoogheemraden tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van dijkgraaf en hoogheemraden noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het college van hoofdingelanden is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Waterschapswet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT, het controleprotocol van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van

Accountants

schattingen door het college van dijkgraaf en hoogheemraden en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het college onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 10 april 2019
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend,

V.B. Damen RA

1. Bijlagen

- 1 Afkortingen
- 2 Samenstelling bestuur

1.1 Afkortingen

3Di	Driedimensionale informatie
AOW	Algemene Ouderdomswet
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
BAW	Bestuursakkoord Water
BBV	Besluit Begroting en verantwoording
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIWA	Baseline Informatieveiligheid Waterschappen
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BTW	Belasting op de Toegevoegde Waarde
B.V.	Besloten Vennootschap
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBL	Cross Border Lease
CDA	Christen-Democratisch Appèl
CNG	Compressed natural gas
CO ₂	Koolstofdioxide
CoP	Community of Practice
DRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
ELFPO	Europees Landbouw Fonds voor Plattelands Ontwikkeling
EMU	Europese Monetaire Unie
EMVI	Economisch Meest Voordelige Inschrijving
EU	Europese Unie
EW	Economische waarde
Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
fte	Full time equivalent (werknemer voor 36 uur per week)
GWV	Grond-, Weg- en Waterbouw
HEA	Hoorn-Edam-Amsterdam
HHNK	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP-2	Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (huidig)
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma (<i>voorheen nHWBP</i>)
HWH	Het Waterschapshuis
IBA	Individuele behandeling van afvalwater
IBP	Informatiebeleidsplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
iD	Innovatie en Duurzaamheid
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IPV	Innovatieprogramma veen
IRP	Integraal Ruimtelijk Programma
IT	Informatie Technologie
IWO	Impactanalyse Wateroverlast en Overstroming
KEP	Klimaat- en Energieprogramma
KRW	Kaderrichtlijn Water
kWh	Kilowattuur
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MAT	Marktadviesteam
MJP	Meerjarenplan

MMD	Markermeerdijk
NH	Noord-Holland
NIOZ	Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee
NV	Naamloze Vennootschap
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NWP	Netherlands Water Partnership
PC	Personal Computer
PHZD	Prins Hendrikzanddijk
POP2	Plattelandsontwikkelingsprogramma 2 (tweede programma)
POP	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PvdA	Partij van de Arbeid
PWN	Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland
RKC	Rekenkamercommissie
ROK	Realisatieovereenkomst
RWS	Rijkswaterstaat
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SDI	Slibdrooginstallatie
SER	Sociaal-Economische Raad
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
Texel ZOP	Texel Zandige Oplossing Prins Hendrikdijk
VBK3	Programma Verbetering boezemkades 3 (derde programma)
VBK	Programma Verbetering boezemkades
VE	Vervuilingseenheid
VKA	Voorkeursalternatief
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
WBI	Wettelijke beoordelingsinstrumentarium
WE	Woningeenheid
Wnra	Wet Normalisatie Rechtspositie Ambtenaren
WOZ	Waardering onroerende zaken

1.2 Samenstelling bestuur

Het algemeen bestuur (college van hoofdingelanden) is per 31 december 2018 als volgt samengesteld.

Dijkgraaf

L.H.M. (Luc) Kohsiek – voorzitter dagelijks bestuur

50Plus

G.J.M. (Gerard) Meuwese
J.A. (Jacob) Avis – Steunfractielid

Boeren Burgers Waterbelang

E.A. (Elly) Koning-Bruijn
P.C.M. (Peter) Mak
C.A.L.M. (Cindy) Schilder – Steunfractielid
C.J.M (Co) Schipper – Steunfractielid

Water Natuurlijk

R. (Ruud) Maarschall – lid dagelijks bestuur
G.P.W. (Gerard) Roosloot
E.M. (Eva) Tannehill
K.S.D. (Karen) Jonkers
G. (Gerrit) Rot – Steunfractielid
S. (Sjon) Wagenaar – Steunfractielid

Algemene Waterschapspartij

P. (Peter) Vonk
F. (Fred) Sanders – Steunfractielid

CDA

J.D. (Jan) Kramer – lid dagelijks bestuur
F.J.J. (Frits) Brouwer
E.F. (Ed) Jongmans
P. (Petra) van Ollefen
O.A.M. (Otto) Smit – Steunfractielid

Fractie bedrijven

M.J. (Mees) Hartvelt
A.B.W. (Bernd) Mintjes
R.C.P.E. (Ron) Wiese

PvdA

C.J.M. (Kees) Stam – lid dagelijks bestuur
F.T.S. (Fijko) van der Laan
M.A. (Marjan) Leijen
P. (Piet) Oudega - Steunfractielid

Fractie ongebouwd

S.J. (Siem Jan) Schenk – lid dagelijks bestuur
J.R. (Jan) Kielstra
S. (Simon) Ruiter

VVD

S.A. (Siem) van Balen Blanken
T.M.C. (Dorèthy) van Raaij
P.J. (Piet) Marees
C. (Chris) Streefkerk
C.G. (Cees) Stins – Steunfractielid

Fractie natuurterreinen

J.G. (Joost) van Beek

Groen, Water & Land

R. (Rob) Veenman – lid dagelijks bestuur
P.E. (Philippine) Brouwer-Stam
K. (Klazien) Hartog
A. (Arie) Lap
A.C.M. (Ber) Hes – Steunfractielid